

СПІЛКА ЕКОНОМІСТІВ УКРАЇНИ

ЗВІТ **про діяльність Співки економістів України** **за 2018 рік**

Київ – 2019

**Звіт про діяльність Спілки економістів України
3-34 за 2018 рік.**

За заг. ред. академіка АЕН України,
професора **В.В. Оскольського**. – К., 2019. – с. 208

У звіті висвітлюються основні результати роботи Спілки економістів України, її регіональних осередків та наукових секцій за 2018 рік з актуальних питань економічного і соціального розвитку України. Звіт також містить статистичний огляд соціально-економічного становища України за підсумками 2018 р. та завдання Спілки на поточний рік.

Видання буде корисним для працівників органів влади і органів місцевого самоврядування, науковців, фахівців у галузях державного управління, економічних та інших суспільних наук, викладачів, аспірантів, студентів та широкого загалу осіб, які цікавляться сучасними тенденціями розвитку наукової думки і практики господарювання.

УДК 33-051(477)"2018"(047.3)

© Спілка економістів України, 2019

© Художнє оформлення:

Тузіченко О.В., 2019

ЗВІТУЮТЬ ЕКОНОМІСТИ УКРАЇНИ

Для громадської організації «Спілка економістів України» (далі по тексту – Спілка, або СЕУ) минулий 2018 р. став черговим етапом реалізації статутних завдань, розвитку економічної науки та практики ринкового господарювання, осмислення напрямів та результатів реформ, що здійснюються в країні, та вдосконалення існуючого інституційного забезпечення економічного і соціального розвитку та місцевого самоврядування, вагомих напрацювань в частині забезпечення конкурентоспроможності і підтримки вітчизняних виробників в умовах існуючих екзогенних впливів на національну економіку.

Спілка, з часу свого заснування у 1990 р., зосереджує увагу на науково-прикладному опрацюванні проблем розвитку економіки та різних сфер економічної діяльності, вдосконалення державної регуляторної політики та стимулювання розвитку підприємництва, раціонального використання ресурсного потенціалу країни та природокористування, підвищення якості життя населення країни та формування ноосферного світогляду на всіх рівнях суспільства в контексті забезпечення сталого розвитку.

Спілка плідно працює над збагаченням наукового потенціалу країни і примноженням її інтелектуального капіталу, залучає кращі світові практики та вітчизняні розробки у сфері реформування та підвищення ефективності національної економіки, зокрема в частині ендогенізації економічного розвитку з точки зору рівноправності відносин держави, бізнесу та суб'єктів господарювання, створює середовище для спільної діяльності представників наукових і ділових кіл всіх регіонів України та впроваджує у життя передові наукові досягнення.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВЛІННЯ СПІЛКИ ЕКОНОМІСТІВ УКРАЇНИ

Важливою подією звітного року для Спілки економістів України став черговий, XII Пленум Правління Спілки, який відбувся 22 листопада 2018 р. у місті Києві. Його учасники розглянули запропоноване Президією Спілки питання «Нова стратегія регіонального розвитку України: шлях до майбутнього».

У роботі Пленуму взяли участь 40 членів Правління Спілки, у тому числі члени Президії, керівники обласних організацій та наукових секцій Спілки, представники науково-дослідних установ і організацій, вищих навчальних закладів, всеукраїнських громадських організацій, відомі вчені.

Зі вступним словом до учасників Пленуму звернувся Президент Спілки, професор, Заслужений економіст України, академік АЕН України В.В. Оскольський, який відзначив актуальність винесеного на обговорення Пленуму питання, його значення для вдосконалення інституту місцевого самоврядування, формування регіональної політики, ефективного використання ресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад (ОТГ) з огляду на необхідність належного здійснення місцевих заходів щодо розвитку громади та забезпечення високих стандартів якості життя населення.

Із доповіддю на тему «Спроможне місцеве самоврядування в Україні – витоки, здобутки та очікування» виступила віце-президент Спілки, доцент Г.В. Яцюк. У доповіді в історичній ретроспективі було висвітлено становлення ідеї і практики самоврядування громад на теренах України, узагальнено правові засади місцевого самоврядування, що формувалися за роки незалежності нашої держави, подано системний аналіз результатів теперішньої реформи місцевого самоврядування, зокрема в частині забезпечення спроможності ОТГ виконувати нові повноваження та ефективно вирішувати пи-

тання життєдіяльності громади, а також окреслено основні напрями розвитку реформи у сфері місцевого самоврядування та її значення в контексті стратегії регіонального розвитку.

Учасники Пленуму заслухали також виступи членів Правління Співки – д.е.н., професора Б.І. Адамова на тему «Ключові пріоритети державної економічної політики – секторальний підхід», академіка-секретаря Відділення аграрної економіки і продовольства НААН України, д.е.н., професора, академіка НААН України, Героя України П.Т. Саблука (у співавторстві з д.е.н., професором, академіком НААН України М.Ф. Кропивко) на тему «Управління розвитком сільсько-го господарства в умовах децентралізації влади та євроінтеграції» та д.е.н., професора, чл.-кор. НАН України, Героя України В.К.Симоненка на тему «Проблеми взаємозв'язку регіональної політики і децентралізації», а також виступи інших учасників Пленуму – заступника директора з наукової роботи Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, д.е.н., с.н.с. О.І. Лайко на тему «Перспективи розвитку міжмуніципального співробітництва в регіонах України в умовах децентралізації», керівника ВГО «Народний рух захисту Землі» М.Л. Васильєва (у співавторстві з к.е.н., доцентом М.Ф. Плотніковою, Житомирський національний агроекологічний університет) на тему «Родові поселення як механізм розвитку територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні» та д.е.н., професора, Заслуженого діяча науки та техніки України Є.І. Ходаківського (Житомирський національний агроекологічний університет) на тему «Екстерналії розвитку сільських територіальних громад в умовах децентралізації влади».

До засідання Пленуму члени Правління, представники регіональних осередків Співки, науковці академічних та навчальних установ і організацій, відомі фахівці з питань економіки і регіонального розвитку – члени Співки подали свої

пропозиції щодо рекомендацій Пленуму, у тому числі у формі наукових статей та тез доповідей. Серед авторів таких матеріалів 19 докторів економічних наук, професорів, з них один академік НАН України, два член-кореспонденти НАН України, два академіки Національної академії аграрних наук України, 17 кандидатів наук, 9 доцентів, двоє учасників Пленуму мають звання Героя України.

Всі надіслані до Спілки матеріали враховані Президією Спілки під час підготовки підсумкового документу роботи Пленуму у формі відповідних Рекомендацій, які були схвалені відповідною постановою Пленуму від 22 листопада 2018 року.

Метою роботи Пленуму було обговорення актуальних проблем, пов'язаних з реформою місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні та зміцненням спроможності територіальних громад в управлінні місцевими справами.

Учасники Пленуму особливу увагу приділили висвітленню суті здійснюваної у державі реформи місцевого самоврядування, її правовому забезпеченню, механізмам і перспективам створення об'єднаних територіальних громад та пошуку ефективних шляхів матеріального і фінансового забезпечення їхніх нових повноважень, отриманим результатам реформи та існуючим проблемам, які потребують вирішення невідкладно і у найближчій перспективі. Значна увага приділялася новому баченню процесу регіонального розвитку в світлі проведених заходів з децентралізації влади та сучасним організаційно-правовим формам розробки і реалізації відповідних програм і проектів розвитку територій, поширенню співробітництва між територіальними громадами, зокрема у транскордонному вимірі, використанню існуючих можливостей залучення до виконання проектів територіального розвитку бізнесових кіл та міжнародних організацій, застосуванню

нових фінансових інструментів залучення реальних інвестицій і позикових коштів для фінансування місцевих проектів розвитку.

Учасники Пленуму наголосили на необхідності проведення поглиблених наукових досліджень в сфері місцевого самоврядування з огляду на її виняткову суспільну значущість та унікальність для кожної країни і регіону, врахування відповідного досвіду інших держав та відродження ініціативи і самоврядування територіальних громад, їх спроможності самостійно і ефективно вирішувати місцеві справи на основі спільності інтересів, єдності цілей, завдань і консолідації ресурсів, а також традицій і звичаїв «доброго хазяїна на власній землі». При цьому важливо як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях всебічно використовувати повноваження і інструменти розвитку територіальних громад, потенціал транскордонного, в тому числі єврорегіонального співробітництва, зберігати та примножувати людський капітал, розвивати родові садиби, опікуватися питаннями професійної підготовки кадрів місцевого управління тощо.

Важливим результатом роботи Пленуму є обґрунтування визначальної ролі сильного місцевого самоврядування у побудові ефективного громадянського суспільства, яке є рушійною силою і запорукою успішності реформ і історичного поступу сучасної демократичної держави. Водночас, учасники Пленуму констатували, що розвинене місцеве самоврядування відіграє важливу роль засобу політичної інтеграції, зміцнення суверенітету та територіальної цілісності держави. Територіальні громади, особливо за умов визнання їх прав державою, стають об'єктивно зацікавленими у відстоюванні і застосуванні демократичних засад врядування, у стабільності і передбачуваності здійснення публічної влади.

Відзначено позитивну роль державних стратегічних документів з питань децентралізації влади, зокрема Стратегії

регіонального розвитку України на період до 2020 р., що побудована на основі інтегрованого підходу до формування і реалізації державної регіональної політики, яка включає в себе секторальний, територіальний та управлінський рівні. Учасники Пленуму також констатували, що процес добровільного об'єднання територіальних громад створив передумови для наступної трансформації територіального устрою на субрегіональному рівні, яка повинна стати важливим кроком подальшого удосконалення територіальної організації влади.

У виступах і пропозиціях учасників Пленуму наголошувалося на необхідності пошуку і обґрунтування нових підходів до формування державної регіональної соціально-економічної політики і територіальної організації суспільства, яка ґрунтується на ідеї єдиного економічного простору, що включає в себе утворення територіально-суспільних систем. При цьому територія як основа єдиного економічного простору відображає закономірності і певну непередбачуваність розвитку господарства, що викликає необхідність його постійного моніторингу, визначення і обґрунтування конкретних заходів з метою раціоналізації системи економічних територіальних одиниць (якими є ОТГ), опираючись на відповідний методологічний інструментарій.

Учасники Пленуму дійшли висновку, про необхідність подальших виважених кроків влади у сукупності з ініціативою місцевої еліти в напрямі поглиблення реформи місцевого самоврядування і, головне, кроків, позитивний результат яких повсякденно відчуватимуть люди. Адже вимога часу і готовність влади віддати частину повноважень і ресурсів на рівень громад – шанс перетворити Україну на розвинену, успішну державу.

Крім того, потребує наукового обґрунтування нова система соціально-економічного районування, яка б виходила з необхідності модернізації економіки країни, формувалася на

основі великих міст і промислових агломерацій, з відносно високим рівнем науково-освітнього потенціалу, враховувала перспективу організації логістичних кластерів і хабів та відповідала системі номенклатурно-територіальних одиниць статистики ЄС.

Учасники Пленуму звернули увагу на необхідність належного інформаційно-методичного забезпечення подальших наукових і науково-практичних розробок в частині розвитку реформи місцевого самоврядування. У зв'язку з цим доцільно запровадити збір інформації про досвід роботи об'єднаних територіальних громад і виконання органами місцевого самоврядування публічних функцій на новій ресурсній основі. Виконані на підставі такої інформації науково-практичні розробки, в свою чергу, мають стати основою для відповідних наукових узагальнень та підготовки добірки методично-інструктивних і довідкових матеріалів на тему організації і здійснення місцевого самоврядування, що використовуватимуться як для цілей подальших досліджень, так і в практичній роботі на всіх рівнях регіонального управління.

Схвалені Пленумом Рекомендації включають, зокрема, пропозиції щодо:

- удосконалення розподілу публічних повноважень і функцій на місцевому, регіональному та субрегіональному рівнях з метою встановлення сфери виключної компетенції органів місцевого самоврядування;

- розробки нової парадигми аграрного устрою, яка має бути спрямована на забезпечення комплексного (рівноважного) розвитку сільського господарства, сільських територіальних громад і сільських територій з урахуванням багатофункціональності сільського господарства;

- закріплення за органами місцевого самоврядування більшої частини загальнодержавних податків, зокрема, податку на додану вартість від торгівельної мережі на території гро-

мади, та податку на доходи фізичних осіб в залежності від місця їх проживання, з урахуванням необхідності передачі об'єднаним територіальним громадам не менше 50% всіх загальнодержавних податків, які формуються з об'єктів оподаткування, що знаходяться на території громади;

- запровадження на рівні об'єднаних територіальних громад типової системи моніторингу бюджетної самодостатності громад за показником співвідношення доходів бюджету територіальної громади, які вона забезпечує самостійно, до загальної суми доходів бюджету, необхідних для забезпечення життєдіяльності громади, визначених на основі законів та програмних документів економічного і соціального розвитку;

- посилення кадрового забезпечення регіонального розвитку шляхом внесення до переліку дисциплін, за якими здійснюється підготовка фахівців з вищою освітою економічного профілю, навчальну дисципліну «Економіка територій і територіальних громад»;

- поширення практики залучення міжнародних та вітчизняних експертних організацій для надання консультаційної і методичної допомоги органам місцевого самоврядування і їхнім виконавчим органам у здійсненні власних та делегованих повноважень, підготовки інвестиційних проектів для залучення приватних інвесторів, а також проектів і програм для отримання фінансування з Державного фонду регіонального розвитку та програм перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців системи місцевого самоврядування тощо.

Згідно з рішенням Пленуму його матеріали у складі доповіді, виступів та наукових статей учасників і схвалених Рекомендацій видані у формі окремого науково-практичного видання та направлені Адміністрації Президента України, Секретаріату Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, міністерствам і відомствам, до повноважень яких належить здійснення реформи місцевого самоврядування в Україні, ре-

гіональним та Київському міському осередкам Співки економістів України до відома і використання в роботі. Крім того, рекомендовано керівникам регіональних та Київського міського осередків Співки економістів України провести конференції, семінари, круглі столи, тематичні дискусії та тренінги з актуальних питань регіонального розвитку в умовах реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Матеріали Пленуму у повному обсязі розміщені на сайті Співки <http://seu.org.ua>.

* * *

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ УКРАЇНИ ЗА ПІДСУМКАМИ 2018 РОКУ¹

Загальноекономічні показники. Номінальний ВВП за 2018 р. становив 3558,7 млрд грн у фактичних цінах, а у розрахунку на одну особу склав 84190 грн. Реальний ВВП збільшився порівняно з 2017 р. на 3,3% (табл.1).

Таблиця 1

Валовий внутрішній продукт України

Роки	Обсяг ВВП у фактичних цінах, млрд грн	У постійних цінах 2010 р., % до відповідного періоду попереднього року	
		зміна обсягу	зміна дефлятора
2010	1079,3	4,1	13,7
2011	1300,0	5,5	14,2
2012	1404,7	0,2	7,8
2013	1465,2	0,0	4,3
2014	1586,9	- 6,6	15,9
2015	1988,5	- 9,8	38,9
2016	2385,4	2,4	17,1
2017	2982,9	2,5	22,1
2018	3558,7	3,3	15,4

Джерело: Держстат України

За даними Держстату України, у загальному обсязі валової доданої вартості (у фактичних цінах) за 2018 р. найбільшу частку становлять оптова і роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів - 471,46 млрд грн; переробна промисловість – 409,86 млрд грн; сільське, лісове та рибне господарство – 360,76 млрд гривень.

Згідно з повідомленням Мінекономрозвитку України основним джерелом економічного зростання у 2018 р. був внутрішній попит – споживчий та інвестиційний, що позитивно

¹Дані Держстату України. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.ukrstat.gov.ua>. Дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

відобразилося на сільському господарстві, будівництві і торгівлі.

У законі про Державний бюджет України на 2019 р. зростання реального ВВП закладено на рівні 3%. Водночас згідно з прогнозом Національного банку України очікується уповільнення зростання економіки до 2,5% у 2019 р., проте у 2020–2021 роках зростання знову пришвидшиться – до 2,9% і 3,7% відповідно. Цьому сприятимуть поступове пом'якшення монетарної політики, що стимулюватиме внутрішній попит, а також поживавлення інвестиційної активності після зменшення невизначеності щодо політичної ситуації.

Промисловість. У 2018 р., порівняно з 2017 р., індекс промислової продукції становив 101,1% (за 2017 р. – 100,4).

У добувній промисловості та розробленні кар'єрів порівняно із 2017 р. випуск продукції зріс на 2,1%, переробний – на 0,2%, постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – на 2,8%. У добуванні кам'яного та бурого вугілля за 2018 р. проти 2017 р. обсяги виробництва зросли на 4,0%, сирої нафти та природного газу – на 2,8%, металевих руд – на 2,3%. Разом із цим у добуванні інших корисних копалин та розробленні кар'єрів спостерігалось скорочення обсягів випуску продукції на 4,0%.

У переробній промисловості індекс промислової продукції становив 100,2%, у текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – 95,4%, у виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності випуск продукції зріс на 1,1%.

На підприємствах із виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення випуск продукції збільшився на 3,3%. Обсяг виробництва хімічних речовин і хімічної продукції зріс на 16,5%, а випуск основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів збільшився на 0,8%. На рівні 2017 р. залишився випуск продукції у металургійному виробництві,

виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування.

У виробництві чавуну, сталі та феросплавів випуск продукції зменшився на 1,4%, іншої продукції первинного оброблення сталі – на 8,2%, дорогоцінних та інших кольорових металів – на 1,7%. Водночас одержано приріст продукції у виробництві труб, порожнистих профілів і фітінгів зі сталі (9,2%), готових металевих виробів, крім машин і устаткування (0,1%).

У виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів за підсумками 2018 р. випуск продукції скоротився на 1,9%. Водночас у виробництві м'яса та м'ясних продуктів приріст продукції становив 0,9%, переробленні та консервуванні фруктів та овочів – 9,6%, молочних продуктів – 0,2%, какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів – 9,6%, напоїв – 3,7%.

На підприємствах з виробництва, передачі та розподілення електроенергії у 2018 р. обсяги виробництва продукції збільшилися на 3,1%, у т.ч. у виробництві електроенергії – на 3,4%, розподіленні електроенергії – на 2,6%. За 2018 р. проти 2017 р. виробництво електроенергії тепловими та гідроелектростанціями зросло відповідно на 1,2 млрд кВт-год та 1,4 млрд кВт-год, атомними електростанціями – скоротилося на 1,2 млрд кВт-год.

Сільське господарство. Згідно з попередніми даними, індекс сільськогосподарської продукції у 2018 р. порівняно із 2017 р. становив 107,8%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 112,1%, у господарствах населення – 102,2%.

Індекс продукції рослинництва порівняно із 2017 р. склав 110,7%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 114,8%, у господарствах населення – 104,4%.

У 2018 р. виробництво зернових і зернобобових культур становило 69,8 млн т (у масі після доробки), що на 12,7% бі-

льше порівняно із попереднім роком, а середня врожайність зерна становила 47,2 ц з 1 га (на 11,1% більше, ніж у 2017 р.).

Індекс продукції тваринництва у 2018 р. порівняно з 2017 р. становив 100,3%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 102,8%, у господарствах населення – 98,1%.

За розрахунками, на 1 січня 2019 р. у господарствах всіх категорій поголів'я великої рогатої худоби складало 3,38 млн голів (на 4,3% менше, ніж на 1 січня 2018 р.), свиней – 5,99 млн (на 2,0% менше), овець і кіз – 1,27 млн (на 3,1% менше), птиці всіх видів – 210,79 млн голів (на 2,9% більше). Населенням утримувалось 66,3% загальної кількості великої рогатої худоби, у т.ч. корів – 76,2%, свиней – 43,6%, овець і кіз – 85,7%, птиці всіх видів – 44%.

Будівництво. У 2018 р. підприємствами України виконано будівельних робіт на суму 136,3 млрд гривень. Індекс будівельної продукції у 2018 р. порівняно із 2017 р. становив 104,4%. Обсяг спорудження будівель зменшився на 0,1%, у т.ч. житлових – зменшився на 1,6%, нежитлових – збільшився на 1,2%. Обсяг будівництва інженерних споруд зріс за 2018 р. на 9,0%.

Нове будівництво, реконструкція та технічне переоснащення становили 72,8% від загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонти – 18,6% та 8,6% відповідно.

У міських поселеннях за 2018 р. прийнято в експлуатацію 5 652,4 тис.м² загальної площі житла (65,0% загального обсягу), у сільській місцевості – 3 037,0 тис.м² (35,0%). Обсяги прийнятого в експлуатацію житла в міських поселеннях порівняно з 2017 р. зменшились на 13,1%, у сільській місцевості зросли на 12,0%.

Крім того, у 2018 р. в країні прийнято в експлуатацію дачні та садові будинки нового будівництва загальною площею 493,9 тис.м², що на 15,3% більше порівняно з попереднім ро-

ком. У цілому у 2018 р. загальна площа прийнятих в експлуатацію житлових будівель нового будівництва (включаючи дачні й садові будинки) становила 9 183,3 тис.м², що порівняно із 2017 р. менше на 4,8%.

Капітальні інвестиції. За січень–грудень 2018 р. підприємствами та організаціями країни за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 526,3 млрд грн капітальних інвестицій, що на 16,4% більше, ніж за відповідний період 2017 року.

Найвагомішу частку капітальних інвестицій (93,3% загального обсягу) освоєно в матеріальні активи, з яких у будівлі та споруди – 44,2% усіх інвестицій, у машини, обладнання та інвентар і транспортні засоби – 45,2%.

У нематеріальні активи вкладено 6,7% загального обсягу капітальних інвестицій (61,8% – права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо, 30,5% – витрати на програмне забезпечення та бази даних).

У капітальний ремонт активів спрямовано 51,2 млрд грн капітальних інвестицій (9,7% загального обсягу).

Головним джерелом капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 71,3% загального обсягу інвестицій. Частка залучених та запозичених коштів, а саме кредитів банків і коштів іноземних інвесторів, становила 7,0%. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 12,7% капітальних інвестицій, коштів населення на будівництво житла – 6,4%.

Найбільшу частку капітальних інвестицій (179,7 млрд грн, або 34,1%) освоєно підприємствами промисловості, обсяги яких у 2018 р. порівняно з попереднім роком зросли на 22,2%.

Підприємства переробної промисловості збільшили обсяги капітальних інвестицій на 21,1%, добувної промисловості і розроблення кар'єрів – на 41,5%, із постачання електроенер-

гії, газу, пари та кондиційованого повітря – на 3,0%, із водопостачання, каналізації та поводження з відходами – на 5,8%.

Разом з тим зменшили освоєння капітальних інвестицій підприємства з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (на 15,4%), виробництва меблів, іншої продукції, ремонту і монтажу машин та устаткування (на 0,5%), текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (на 9,6%).

У 2018 р. капітальні інвестиції закладів мистецтва, спорту, розваг та відпочинку зросли на 85,8%, підприємств оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – на 49,1%, інформації та телекомунікації – на 41,9%, закладів фінансової та страхової діяльності – на 30,4%, підприємств з транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – на 21,9%, установ державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування – на 15,3%, організацій, що здійснюють операції з нерухомим майном, – на 14,4%, підприємств сільського, лісового та рибного господарства – на 8,5%, закладів освіти – на 8,4%, установ професійної, наукової та технічної діяльності – 7,5%, закладів тимчасового розміщування й організації харчування – на 6,7%, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – на 5,8%.

За 2018 р. порівняно з попереднім роком зменшились обсяги капітальних інвестицій підприємств діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (на 22,2%) та в житлове будівництво (на 14,9%).

Зовнішня торгівля товарами. Обсяг експорту товарів та послуг² України у 2018 р. становив 57,12 млрд дол. США, імпорту – 62,94 млрд дол. США. Порівняно з 2017 р. експорт збільшився на 8,6%, імпорт – на 14,3%. Негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу становило 5,83 млрд дол. США (у 2017 р. також негативне – 2,5 млрд дол. США).

У 2018 р. **експорт товарів** становив 47,34 млрд дол. США, **імпорт** – 57,14 млрд дол. США. Порівняно з 2017 р. експорт товарів збільшився на 9,4% (на 4,1 млрд дол. США), імпорт – на 15,2% (на 7,5 млрд дол. США). Негативне сальдо становило 9,8 млрд дол. США (у 2017 р. також негативне – 6,3 млрд дол. США). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,83 (у 2017 р. – 0,87).

Основу товарної структури українського експорту склали недорогочінні метали та вироби з них, продукти рослинного походження, механічні та електричні машини, жири та олії тваринного або рослинного походження, мінеральні продукти, готові харчові продукти, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості й деревина і вироби з деревини.

Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 221 країни світу. Частка країн ЄС у експорті склала 20,2 млрд дол. США (у 2017 р. – 17,5 млрд дол. США), або 42,6% (у 2017 р. – 40,5%), у імпорті – 23,2 млрд дол. США (у 2017 р. – 20,8 млрд дол. США), або 40,6% (у 2017 р. – 41,9%).

² Для уникнення подвійного обліку загальні обсяги товарів та послуг розраховані за формулою: усього (товари і послуги) = товари + послуги – вартість послуг для переробки товарів з метою реалізації за кордоном, які у 2018 р. становили в експорті 2076,3 млн дол. США (у 2017р. – 1399,5 млн дол.), в імпорті – 2,7 млн дол. (у 2017 р. – також 2,7 млн дол. США). – Джерело: Про соціально-економічне становище України за січень 2019 року / Держстат України. – К.: 2019, с. 63.

Найбільші обсяги експорту до країн ЄС складали продукція агропромислового комплексу та харчової промисловості – 30,4% від загального обсягу експорту, недорогоцінні метали та вироби з них – 22,0%, механічні та електричні машини – 14,2%, мінеральні продукти – 13,4%.

Оснoву товарної структури українського імпoрту складали мінеральні продукти, механічні та електричні машини, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби, недорогоцінні метали та вироби з них, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них, готові харчові продукти, текстильні матеріали та текстильні вироби й продукти рослинного походження.

У 2018 р. у загальному обсязі **імпорту товарів** збільшилась частка електричних машин з 8,3% до 9,6%. Зменшилась частка палива мінерального, нафти та продуктів її перегонки – з 23,6% до 23,4%, механічних машин – з 11,6% до 11,3%, засобів наземного транспорту, крім залізничного, – з 8,0% до 7,4%, пластмаси, полімерних матеріалів – з 5,0% до 4,7%, фармацевтичної продукції – з 3,6% до 3,4%.

Імпорт товарів із країн Європейського Союзу за 2018 р. становив 23,2 млрд дол. США, або 40,6% від загального обсягу (у 2017 р. – відповідно 20,8 млрд дол. США та 41,9%), та збільшився проти 2017 р. на 2,4 млрд дол. США, або на 11,5%.

Найвагоміші обсяги імпорту товарів із країн ЄС складали: механічні та електричні машини – 22,1%, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 17,3%, мінеральні продукти – 14,0%, товари агропромислового комплексу та харчової промисловості – 10,5%, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – 10,0%.

За 2018 р. **експорт послуг** становив 11,8 млрд дол. США, імпорт – 5,8 млрд дол. США. Порівняно з 2017 р. експорт послуг збільшився на 10,6% (на 1,1 млрд дол. США), імпорт –

відповідно на 6,0% (на 0,33 млрд дол. США). Позитивне сальдо становило 6,0 млрд дол. США (за 2017 р. також позитивне – 5,2 млрд дол. США). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 2,04 (за 2017 р. – 1,96).

Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 232 країн світу. За 2018 р. найбільші обсяги експорту припадали на транспортні послуги, які займали 49,1% від загального обсягу експорту, послуги з переробки матеріальних ресурсів – 17,6%, послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні – 17,2% та ділові – 8,5%.

У загальному обсязі експорту послуг порівняно з 2017 р. збільшилась частка послуг з переробки матеріальних ресурсів – з 13,3% до 17,6%, у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних – з 16,4% до 17,2%. Натомість зменшилась частка транспортних послуг з 54,7% до 49,1%.

Обсяг експорту послуг країнам Європейського Союзу становив 3,9 млрд дол. США, або 32,9% від загального обсягу експорту (за 2017 р. – 3,4 млрд дол. США, або 32,2%).

Найбільші обсяги експорту країнам ЄС складали транспортні послуги 32,2% від загального обсягу експорту цим країнам, послуги з переробки матеріальних ресурсів – 26,5%, у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги – 20,7%, ділові – 13,2%.

Основу структури **імпорту послуг** за 2018 р. складали транспортні, ділові, послуги, пов'язані з подорожами, державні та урядові, роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності, пов'язані з фінансовою діяльністю, послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні.

У загальному обсязі імпорту збільшилась частка ділових послуг з 15,1% до 21,1%, послуг, пов'язаних з подорожами, – з 14,5% до 16,9%, транспортних послуг – з 22,2% до 23,8%. Зме-

ншилась частка державних та урядових послуг з 19,3% до 10,2%.

Імпорт послуг від країн Європейського Союзу становив 3,1 млрд дол. США, або 53,5% від загального обсягу (за 2017 р. – відповідно 2,5 млрд дол. США та 46,2%).

Найвагоміші обсяги імпорту послуг від країн ЄС складала транспортні послуги 26,1% від загального обсягу імпорту цих країн, ділові – 22,1%, послуги, пов’язані з подорожами, – 13,5%, роялті та інші послуги, пов’язані з використанням інтелектуальної власності, – 12,2%, послуги у сфері телекомунікації, комп’ютерні та інформаційні – 10,1%, пов’язані з фінансовою діяльністю, – 9,7%.

Серед країн ЄС найвагоміші обсяги послуг одержувалися від Великої Британії, Німеччини, Кіпру, Ірландії та Польщі. Серед інших країн світу найбільші обсяги послуг надавалися Російською Федерацією, Туреччиною, США, Швейцарією та Китаєм.

Порівняно з 2017 р. імпорт послуг збільшився від Ірландії – у 2,3 раза, Єгипту – у 2 рази, Бельгії – на 82,9%, Кіпру – на 56,5%, Мальти – на 37,8%, Туреччини – на 12,5%, зменшився від Канади – у 4,6 раза, США – у 2,8 раза, Туркменістану – у 2,4 раза.

Внутрішня торгівля. Згідно з попередніми даними Держстату України товарооборот підприємств оптової торгівлі (юридичних осіб) у 2018 р. становив 2 195,7 млрд грн, а його фізичний обсяг збільшився порівняно з 2017 р. на 3,3%.

Оборот роздрібної торгівлі, який включає дані щодо роздрібного товарообороту підприємств (юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля, у 2018 р. становив 928,6 млрд грн, що у порівнянних цінах на 6,1% більше від обсягу попереднього року.

Транспорт. У 2018 р. вантажооборот підприємств транспорту становив 331,7 млрд ткм (96,6% від обсягу 2017 р.), ними перевезено 624,1 млн т вантажів, що становить 98,0% від обсягів 2017 року.

У 2018 р. залізничним транспортом перевезено у внутрішньому сполученні та на експорт 267,6 млн т вантажів, що на 3,5% менше, ніж за попередній рік.

Підприємствами автомобільного транспорту (з урахуванням перевезень фізичними особами-підприємцями) за 2018 р. виконано вантажооборот в обсязі 42,3 млрд ткм та перевезено 186,7 млн т вантажів, що, відповідно, на 2,1% та на 5,8% більше, ніж у 2017 році.

Водним транспортом у 2018 р. перевезено вантажів у обсязі 5,6 млн т, що на 4,5% менше, ніж у попередньому році. Порівняно з 2017 р. обсяги закордонних перевезень вантажів зменшилися на 4,9%.

У 2018 р. вантажооборот авіаційного транспорту становив 341,4 млн ткм, ним перевезено 0,1 млн т вантажів, що, відповідно, на 24,0% та на 19,7% більше, ніж за 2017 рік.

У 2018 р. усіма видами транспорту виконано пасажирооборот в обсязі 103,8 млрд пас.км, послугами пасажирського транспорту скористалися 4 486,7 млн пасажирів, що становить, відповідно, 104,4% та 96,5% від обсягу 2017 року.

Індекс споживчих цін (індекс інфляції) за 2018 р. у цілому становив 109,8% (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка індексу цін

(у %, грудень до грудня попереднього року)

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Споживчі ціни	100,5	124,9	143,3	112,4	113,7	109,8
Ціни виробників промислової продукції	101,8	131,8	125,4	135,7	116,5	114,2

За 2018 р. продукти харчування та безалкогольні напої подорожчали на 7,8% (17,7% у 2017 р.). Найбільше (на 27,8% та на 21,5%) зросли ціни на овочі та хліб. На 14,7–9,2% стали дорожчими макаронні вироби молочні продукти, риба та продукти з риби, масло, м'ясо та м'ясопродукти, молоко; на 5,6–2,4% – безалкогольні напої, сало, рис, олія соняшникова. Водночас на 24,7% подешевшали гречані крупи; на 17,0–9,3% – фрукти, яйця, цукор. Алкогольні напої та тютюнові вироби зросли в ціні на 17,9%, у т.ч. тютюнові вироби – на 24,5%, алкогольні напої – на 10,1%.

Ціни (тарифи) на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива зросли на 10,6%, що пов'язано з підвищенням тарифів на утримання будинків та прибудинкових територій – на 23,7%, природний газ – на 22,9%, каналізацію – на 21,2%, водопостачання – на 19,9%.

Зростання цін у сфері охорони здоров'я на 8,9% відбулося за рахунок подорожчання послуг лікарень на 18,5% та амбулаторій – на 13,1%.

Ціни у сфері транспорту підвищилися на 12,9% головним чином через подорожчання транспортних послуг на 28,9%, а також палива та мастил – на 9,1%.

Підвищення цін у сфері зв'язку на 15,1% зумовлено подорожчанням поштових послуг в 1,8 раза, мобільного та місцевого телефонного зв'язку – на 22,7% та 21,7% відповідно.

Базовий індекс споживчих цін (БІСЦ) у цілому за 2018 рік порівняно з попереднім роком становив 108,7%.

Згідно з розрахунками Національного банку України³ у 2019–2020 роках споживча інфляція знижуватиметься – до верхньої межі цільового діапазону 5% $\pm$ 1 в. п. на початку

³ Джерело: Національний банк України. Інфляційний звіт. Січень 2019 року. – [Електронний ресурс]. – Доступний з: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=87678886>

2020 р. та цільового рівня 5% наприкінці року. Прогноз зростання цін у 2019 р. залишається незмінним – 6,3% на кінець року.

Індекс цін виробників промислової продукції за 2018 р. становив 114,2% (за 2017 р. – 116,5%).

У добувній промисловості і розробленні кар'єрів ціни зросли на 14,3%, у переробній промисловості – на 7,4%, у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – на 29,8%.

Індекс цін на будівельно-монтажні роботи за 2018 р. у цілому становив 119,1% (за 2017 р. – 115,5%). У будівництві інженерних споруд зафіксовано зростання цін на 20,4%, будівель – на 18,6%.

Прямі інвестиції (акціонерний капітал та боргові інструменти) в економіці України за 2018 р. зросли на 493,2 млн дол. США, або на 1,2%, і склали на 31 грудня 2018 р. 40 514,1 млн дол. США (табл. 3).

Таблиця 3

Прямі інвестиції
(акціонерний капітал та боргові інструменти)

(млн дол. США)

Станом на 1 січня відповідного року	Прямі інвестиції (акціонерний капітал)		Прямі інвестиції (боргові інструменти)	
	в Україну	з України	в Україну	з України
2010	38 992,9	5 760,5	5 264,6	123,4
2011	45 370,0	6 402,8	6 024,9	123,4
2012	48 197,6	6 435,4	8 205,4	185,8
2013	51 705,3	6 568,1	10 386,8	231,4
2014	53 704,0	6 702,9	10 249,7	214,9
2015	38 356,8	6 456,2	8 297,1	212,0
2016	32 122,5	6 315,2	7 882,8	217,1
2017	31 230,3	6 346,3	7 566,6	229,7
2018	31 606,4	6 322,0	8 414,5	240,0
31.12.2018	32 291,9	6 295,0	8 222,2	245,7

Джерело: Держстат України (дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя, за 2014–2018 рр. – також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)

На 31 грудня 2018 р. найбільше інвестицій (акціонерного капіталу) надійшло з Кіпру (8 879,5 млн дол. США, або 27,5% загального обсягу інвестицій), Нідерландів (7 060,9 млн дол., або 21,9%), Великобританії (1 955,9 млн дол. США, або 6,1%), Німеччини (1 668,2 млн дол., або 5,2%), Швейцарії (1 540,7, або 4,8%), Віргінських Островів (1 311,4, або 4,1%), Російської Федерації (1 008,1 млн дол. США, або 3,1%).

За 2018 р. загальний обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу та боргових інструментів) з України зменшився на 21,3 млн дол. США, або на 0,3%, і склав на 31 грудня 2018 р. 6 540,7 млн дол. США.

Державний та гарантований державою борг України. Згідно з оперативними даними Міністерства фінансів України⁴ станом на 31 грудня 2018 р. державний та гарантований державою борг України становив 2 168,63 млрд грн або 78,32 млрд дол. США, в тому числі: державний та гарантований державою зовнішній борг – 1 397,22 млрд грн. (64,43% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 50,46 млрд дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 771,41 млрд грн (35,57%) або 27,86 млрд дол. США.

Державний борг України становив 1 860,50 млрд грн (85,79% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 67,19 млрд дол. США. Державний зовнішній борг становив 1 099,41 млрд грн (50,70% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 39,71 млрд дол. США. Державний внутрішній борг становив 761,09 млрд грн (35,10% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 27,49 млрд дол. США.

⁴ Інформаційна довідка щодо державного та гарантованого державою боргу України (оперативна інформація станом на 31.12.2018) [Електронний ресурс]. – Доступний з: <https://www.minfin.gov.ua/news/borg/derzhavnyi-borh-ta-garantovanyi-derzhavoiu-borh>

Гарантований державою борг України становив 308,13 млрд грн (14,21%) або 11,13 млрд дол. США, в тому числі: гарантований державою зовнішній борг – 297,81 млрд грн (13,80%) або 10,76 млрд дол. США; гарантований державою внутрішній борг – 10,32 млрд грн (0,48%) або 0,37 млрд дол. США.

Протягом 2018 р. сума державного та гарантованого державою боргу України збільшилась у гривневому еквіваленті на 26,94 млрд грн., а у доларовому еквіваленті – на 2,02 млрд дол. США.

Згідно з попередніми даними Національного банку України обсяг **валового зовнішнього боргу** України зменшився у 2018 р. на 0,7 млрд дол. США і становив на кінець року 114,7 млрд дол. США. Відносно ВВП обсяг валового зовнішнього боргу України скоротився за 2018 р. із 102,8% до 87,9%.

Платіжний баланс України. Згідно з повідомленням Національного банку України, четвертий рік поспіль платіжний баланс України зведено з профіцитом⁵. За попередніми даними НБУ у цілому за 2018 р. зведений платіжний баланс сформувався з профіцитом 2,9 млрд дол. США (у 2017 р. – 2,6 млрд дол. США). Чисте погашення заборгованості перед МВФ становило 716 млн дол. США.

Завдяки профіциту зведеного платіжного балансу та отриманню кредиту МВФ міжнародні резерви України збільшилися на 10,7% до 20,8 млрд дол. США, або 3,4 місяці імпорту майбутнього періоду станом на кінець 2018 року.

Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу у 2018 р. зріс до 4,5 млрд дол. США (3,4% від ВВП) порівняно з 2,4 млрд дол. США (2,2% від ВВП) у 2017 році.

⁵ Четвертий рік поспіль платіжний баланс України зведено з профіцитом // Прес-реліз НБУ. [Електронний ресурс]. – Доступний з: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=87170127

Ринок праці. За даними державної служби зайнятості, на кінець грудня 2018 р. було зареєстровано 341,7 тис. безробітних осіб, із них допомогу по безробіттю отримували 82,2%. Більше половини від загальної кількості безробітних становили жінки.

Рівень зареєстрованого безробіття в цілому по країні на кінець грудня 2018 р. був 1,3% населення працездатного віку, у сільській місцевості – 2,0%, у міських поселеннях – 1,0%.

Середньооблікова кількість безробітних, які отримували допомогу по безробіттю в грудні 2018 р., становила 220,8 тис. осіб. Середній розмір допомоги по безробіттю склав 2 876 грн, що дорівнює 77,2% законодавчо визначеного розміру мінімальної заробітної плати (3 723 грн).

Порівняно з відповідним періодом 2017 р. середня тривалість зареєстрованого безробіття зменшилася і на кінець грудня 2018 р. становила 4 місяці. Кожен другий безробітний шукав роботу за допомогою державної служби зайнятості до 3 місяців, кожний п'ятий – від 3 до 6 місяців або від 6 до 12 місяців і лише 2,4% – понад один рік.

Кількість вакансій, заявлених роботодавцями до державної служби зайнятості, на кінець грудня 2018 р. становила 58,4 тисячі, що на 16,1% більше, ніж на кінець грудня 2017 року. У загальній кількості вакансій кожна п'ята була в переробній промисловості, кожна шоста – в оптовій та роздрібній торгівлі; ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів, кожна дев'ята – у транспорті, складському господарстві, поштової та кур'єрській діяльності.

За професійними групами найбільша кількість вакансій на кінець грудня 2018 р. спостерігалася серед кваліфікованих робітників з інструментом (23,7% від загальної кількості заявлених вакансій) і робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин (16,7%), а найменша – се-

ред кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (1,0%) і технічних службовців (3,7%).

Навантаження зареєстрованих безробітних на одну вакансію в цілому по країні на кінець 2018 р. становило 6 осіб, по регіонах цей показник коливався від 1 особи в м. Києві до 34 осіб у Черкаській області.

Доходи населення у 2018 р. становили 3 219,5 млрд грн, витрати – 3 202,7 млрд грн, що (як по доходах, так і по витратах) на 21,4% більше, ніж у 2017 році. Приріст заощаджень населення склав 16,8 млрд гривень. Наявний дохід у розрахунку на одну особу становив 57 908,6 грн, що на 22,5% більше, ніж у 2017 році. Реальний наявний дохід⁶ збільшився за 2018 р. на 9,9%.

У січні-грудні 2018 р. **розмір середньомісячної номінальної** заробітної плати штатних працівників підприємств, установ, організацій (з кількістю працюючих 10 осіб і більше) становив 8 865 грн і порівняно з відповідним періодом 2017 р. збільшився на 24,8%.

Середня номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ та організацій у грудні 2018 р. становила 10 573 грн, що у 2,8 раза вище рівня мінімальної заробітної плати (3 723 грн). Темп зміни середньої номінальної заробітної плати порівняно із груднем 2017 р. склав 120,5%.

Серед видів економічної діяльності найвищий рівень оплати праці зафіксовано в авіаційному транспорті, фінансовій та страховій діяльності, інформації та телекомунікаціях, державному управлінні й обороні; обов'язковому соціально-

⁶ Наявний дохід – це номінальні доходи за вирахуванням податків та інших обов'язкових платежів, тобто кошти, що використовуються населенням на споживання й заощадження. Реальний наявний дохід – це номінальний наявний дохід з урахуванням цінового фактору.

му страхуванні, професійній, науковій та технічній діяльності, а серед промислових видів діяльності – у виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, добуванні кам'яного та бурого вугілля, де заробітна плата перевищила середній показник по економіці в 1,4–4,0 раза.

Найнижчий рівень заробітної плати спостерігався на підприємствах поштової та кур'єрської діяльності, тимчасового розміщування й організації харчування, охорони здоров'я, функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури, а також водопостачання; каналізації, поводження з відходами і не перевищував 74% від середнього рівня по економіці.

Середній розмір оплати праці в усіх регіонах був вище рівня мінімальної заробітної плати, разом з тим лише у трьох з них заробітна плата перевищила середню по Україні: м. Київ – 13542 грн, Донецька область – 9686 грн та Київська – 9097 грн. Найнижчий рівень заробітної плати, який не перевищував 80% від середнього по економіці, спостерігався в Тернопільській, Чернігівській, Чернівецькій та Херсонській областях.

Індекс **реальної заробітної плати** у січні–грудні 2018 р. порівняно з відповідним періодом 2017 р. становив 112,5%, у грудні 2018 р. порівняно із груднем 2017 р. – 109,7%.

Загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати упродовж 2018 р. збільшилась на 11,7%, або на 276,7 млн грн, і на 1 січня 2019 р. становила 2 645,1 млн грн, що дорівнює 3,2% фонду оплати праці, нарахованого за грудень 2018 року.

Заборгованість перед працівниками економічно активних підприємств упродовж 2018 р. збільшилась на 14,4%, або на 183,3 млн грн, і на 1 січня 2019 р. становила 1 455,7 млн гривень.

Серед видів економічної діяльності найвагомніше збільшення суми невикраденої заробітної плати спостерігалось на

економічно активних підприємствах з виробництва машин та устаткування, не віднесених до інших угруповань (на 143,8 млн грн), з виробництва автотранспортних причепів, напівпричепів та інших транспортних засобів (на 36,6 млн грн), на підприємствах транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності (на 22,8 млн грн), з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (на 21,5 млн грн), в установах професійної, наукової та технічної діяльності (на 18,0 млн грн).

У регіональному розрізі зростання суми заборгованості економічно активних підприємств відбулось у 18 регіонах, а найбільше у Сумській (на 151,6 млн грн), Донецькій (на 30,0 млн грн), Запорізькій (на 29,6 млн грн) областях, м. Києві (на 29,9 млн грн).

Кількість працівників, які вчасно не отримали заробітну плату, на 1 січня 2019 р. становила 90,5 тис. осіб, або 1,2% від середньооблікової кількості штатних працівників, зайнятих в економіці. Кожному із зазначених працівників не виплачено в середньому 16 086 грн, що в 1,5 раза більше середньої заробітної плати за грудень 2018 року.

Соціальний захист. У січні–грудні 2018 р. було призначено субсидії: для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг 6 537,7 тис. домогосподарств, із них у міських поселеннях – 4 515,7 тис., у сільській місцевості – 2 022,0 тис. домогосподарств. Сума субсидій становила 2 704,0 млн грн, з неї у міських поселеннях – 1 860,2 млн грн, у сільській місцевості – 843,8 млн гривень.

Крім того, за 2018 р. 661,8 тис. домогосподарств (на 18,5% менше порівняно з 2017 р.) було призначено субсидії готівкою на відшкодування витрат для придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, з них у міських поселеннях – 129,4 тис. домогосподарств, у сільській місцевості – 532,4 тис. домогосподарств.

На кінець грудня 2018 р. заборгованість населення зі сплати за постачання природного газу становила 26,4 млрд грн, за централізоване опалення та постачання гарячої води – 16,7 млрд грн, за утримання будинків і споруд та прибудинкових територій – 4,0 млрд грн, за централізоване постачання холодної води та водовідведення – 3,1 млрд грн, за вивезення побутових відходів – 0,6 млрд грн, за постачання електричної енергії – 4,8 млрд гривень.

Населення. Чисельність наявного населення в Україні, за оцінкою Держстату України, на 1 січня 2019 р. становила 42 153,2 тис. осіб. Упродовж 2018 р. чисельність населення зменшилася на 233,2 тис. осіб. Міграційний приріст населення за 2018 р. становив 18 589 осіб. Порівняно із 2017 р. обсяг природного скорочення збільшився на 41,7 тис. осіб.

Природний рух населення у 2018 р. характеризувався суттєвим перевищенням числа померлих над живонародженими: на 100 померлих – 57 живонароджених. В цілому за рік кількість живонароджених становила 335,9 тис. осіб, померлих – 587,7 тис. осіб.

Серед причин смерті населення України у 2018 р., як і у 2017 р., перше місце посідали хвороби системи кровообігу, друге – новоутворення, третє – зовнішні причини смерті.

Домогосподарства України. Згідно з даними опитування домогосподарств, проведеного Держстатом України у 2018 р., кількість домогосподарств України у 2018 р. складає 14 935 тис. (у 2017 р. – 14 986 тис.). У міських поселеннях проживають 67% домогосподарств, з них у великих містах (з чисельністю населення 100 тис. осіб і більше) – 39%, у малих – 28%, у сільській місцевості – третина.

Середній розмір домогосподарства в Україні становить 2,58 особи. Більш чисельні домогосподарства, як і раніше, характерні для сільської місцевості (2,67 особи проти 2,54 у міських поселеннях). Середній розмір домогосподарства найбі-

льший у західних областях (3,49–3,00 особи), найменший – у Кіровоградській, Луганській, Чернігівській, Донецькій, Черкаській, Полтавській та Дніпропетровській областях (2,28–2,37 особи).

У складі домогосподарств частка підлітків 14–17 років становить 4%, дітей у віці 7–13 років – 7%, дошкільного віку – 8%, жінок у віці 18–58 років – 29%, чоловіків у віці 18–59 років – 28%, осіб пенсійного віку: жінок – 16%, чоловіків – 8%. Для складу сільських домогосподарств характерні більші частки осіб пенсійного віку, ніж для міських (26% проти 23%).

ДІЯЛЬНІСТЬ ОБЛАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (ОСЕРЕДКІВ) СПІЛКИ ЕКОНОМІСТІВ УКРАЇНИ

Згідно зі Статутом Спілки економістів України до її складу, як всеукраїнської громадської організації, входять регіональні (обласні) осередки (організації), що утворюються і діють в областях та місті Києві. Їхня діяльність спрямовується на виконання статутних завдань Спілки та забезпечує якнайширше представництво інтересів економічної громадськості країни у проведенні наукових і прикладних досліджень, їх практичному застосуванні, розробці пропозицій органам влади і органам місцевого самоврядування з актуальних питань соціально-економічного розвитку України та її регіонів.

Обласними та Київською міською організаціями СЕУ протягом 2018 року проведена велика робота у сфері фундаментальних і прикладних наукових досліджень, педагогічної діяльності та підготовки кадрів в умовах реформування системи освіти, розробки прогнозів і програм соціально-економічного розвитку регіонів, пропагування сучасних економічних знань та цивілізованих методів ведення господарської діяльності, надання населенню та представникам ділових кіл науково-методичної і консультативної допомоги щодо розвитку підприємництва, зокрема зовнішньоекономічної діяльності і виходу вітчизняних підприємців на зовнішні ринки з урахуванням нових міжнародних договорів України щодо вільної торгівлі, поширення знань щодо сучасної цифрової економіки, роботи фондового ринку та торговельної й інвестиційної діяльності в умовах функціонування мережевих систем ведення бізнесу і застосування новітньої технології блокчейн, вирішення різних питань розвитку сільських територій, зокрема в частині науково-методичної підтримки діяльності новостворених об'єднаних територіальних громад і заходів реформи місцевого самоврядування, розробки науко-

во обґрунтованих заходів та пропозицій для органів влади щодо вирішення проблем вимушених переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької і Луганської областей та Криму, а також у багатьох інших напрямках фахового забезпечення політики економічного і соціального розвитку країни.

Члени обласних організацій СЕУ постійно брали активну участь у роботі різних наукових форумів, всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, промислових виставок і презентацій інвестиційних ініціатив для регіонів, підготовці та експертизі проектів концепцій і програм регіонального розвитку, обміні досвідом роботи з рядом зарубіжних наукових установ, організацій, господарських структур, насамперед в частині виконання проектів транскордонного співробітництва і застосування кращої практики роботи органів місцевого самоврядування тощо

Про проведену роботу обласних організацій Співки економістів України у 2018 році свідчать результати, що подані нижче (згідно з надісланими обласними організаціями звітними матеріалами).

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

(Голова правління – д.е.н., професор Погріщук Б.В.)

Діяльність Вінницької обласної організації Співки економістів України у 2018 р. проводилась за основними статутними напрямками: виробнича, наукова, педагогічна робота, що знайшло своє відображення в активному обговоренні результатів наукових досліджень на конференціях різного рівня, у плідній просвітницькій діяльності з формування сучасного суспільно-економічного світогляду майбутніх і теперішніх представників різних ланок національного господарського

комплексу, в проведенні актуальних наукових досліджень різних складових економічного буття тощо.

Членами Вінницької обласної організації СЕУ у 2018 р. організовано та проведено низку наукових заходів на базі Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету (ВННІЕ ТНЕУ).

18 квітня 2018 р. у ВННІЕ ТНЕУ проведена Всеукраїнська науково-практична конференція на тему: «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства». У роботі 5-ти наукових секцій конференції взяло участь 493 особи, з них: 34 – доктори наук, професори; 63 – кандидати наук, доценти; 48 – викладачі, аспіранти, здобувачі та 348 студентів.

За результатами роботи конференції був виданий збірник доповідей її учасників у двох томах: Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 18 квітня 2018 р.: у 2-х тт. – Тернопіль: Крок, 2018. – Томи I, II ч.1 та II ч.2. У збірнику (том I) опубліковано 146 тез доповідей.

Протягом звітного року проведено 5 наукових семінарів за наступною проблематикою: «Концептуальні засади реформування оподаткування прибутку підприємств в Україні»; «Сучасні проблеми обліку лізингових операцій»; «Трудові спори з оплати праці, як облікові проблеми: порядок їх визначення»; «Аналіз наукових досліджень у сфері обліку, аналізу і аудиту нематеріальних активів»; «Угода про асоціацію як інструмент правових реформ в Україні».

Також проведено 4 круглих столи на теми: «Особливості здійснення фіскальної децентралізації в Україні»; «Оцінка інноваційно-інвестиційного потенціалу промислових підприємств регіону»; «Облік і оподаткування в умовах євроінтег-

рації»; «Актуальні питання удосконалення сімейного законодавства України».

За звітний період членами Вінницької обласної організації СЕУ (особисто та у співавторстві) було опубліковано 202 наукові праці загальним обсягом 121,0 др. аркуш. У тому числі у фахових виданнях вийшло з друку 68 статей загальним обсягом 27,17 др. арк.; у міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Webometrics та інші) – 21 стаття загальним обсягом 9,52 др. аркуша. У зарубіжних виданнях опубліковано 8 статей (1,6 др. арк.). Кількість опублікованих тез доповідей на наукових конференціях – 100, що складає 18,46 др. аркуша. Крім того, видано:

1) підручник загальним обсягом 18,6 др. арк.: Бюджетний менеджмент / за ред. Дем'янишин В.Г., Погрішук Г.Б. (у співавторстві з Клівіденко Л.М., Семцовим В.М., Руденко В.В., Нагайчук В.В.). – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 532 с.;

2) два навчальні посібники з грифом «Рекомендовано Вченою радою ТНЕУ» загальним обсягом 44,6 др. арк., а саме:

- Волинець В.І., Погрішук Б.В., Гордополова Н.В. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті. Практикум. – Тернопіль: Крок, 2018;

- Сисоєва І.М., Балазюк О.Ю., Пославська Л.І. Облік в державному секторі економіки. – Тернопіль: Крок, 2017. – 418 с.

Науковці обласної організації СЕУ взяли участь у написанні двох монографій загальним обсягом 1,05 др. арк., а саме:

1) Забезпечення цивільної безпеки в Україні: сучасний стан і перспективи: монографія / [за заг. ред. О.М. Тищенко, Т.М. Кришталь]. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2018. – 420 с. (розділ «Місце і роль гуманітарних знань у підготовці фахівців державного управління і цивільного захисту»);

2) Соціально-економічні аспекти розвитку підприємництва в Україні: колективна монографія. Роледерс В.В. (колектив авторів; під ред. д.е.н., проф. Непочатенко О.О.). Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2018. 272 с.

У 2018 р. членами Вінницької обласної організації СЕУ захищено 2 кандидатські дисертації:

- Погріщуком Олегом Борисовичем на тему «Інвестиційне забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку садівництва України». 2018. ТНЕУ, за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.;

- Васаженко Наталією Олексіївною на тему «Формування базових компетентностей фахівців з обліку та адміністрування в процесі професійної підготовки». 2018. ВДПУ ім. М. Коцюбинського, за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Члени Вінницької обласної організації СЕУ беруть активну участь у дослідженнях за такими науковими темами:

- «Фінансова політика України в сучасних умовах» (термін виконання: січень 2019 р.–грудень 2023 р., науковий керівник – д.е.н., професор Г.Б. Погрішук);

- «Теоретико-методичні аспекти розвитку підприємств на інноваційно-інвестиційній основі» (термін виконання: травень 2015 р.–грудень 2019 р., науковий керівник – к.е.н., доцент О.М. Ціхановська);

- «Соціально-економічні, інформаційні та гуманітарні виміри інноваційного розвитку України» (термін виконання: 2016–2021 роки, науковий керівник – д.е.н., професор А.В. Сірко);

- «Правове забезпечення розвитку національної економіки в умовах імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» (термін виконання: вересень 2015 р.–грудень 2020 р., науковий керівник – к.ю.н., доцент І.І. Світлак).

У звітному році представники Вінницької обласної організації СЕУ організували та провели загалом 18 наукових конференцій і семінарів, 2 круглих столи; до участі у науковій роботі залучили 285 студентів. На базі ВННІЕ ТНЕУ активно функціонує 9 студентських наукових гуртків, де займається 217 студентів. За всебічної підтримки та сприяння членів Вінницької обласної організації СЕУ студенти опублікували 335 наукових праць, з них самостійно опубліковано 284 тези доповідей. Результатом такої науково-просвітницької роботи стало одержання двох нагород за результатами конкурсів та олімпіад.

Перспективними напрямками подальшої роботи Вінницької обласної організації СЕУ визначено активізацію громадської діяльності, яка буде спрямована на виховання майбутнього покоління економістів (науковців та практиків); участь у створенні програм соціально-економічного розвитку Вінниччини; поглиблення досліджень інноваційно-орієнтованого розвитку сільськогосподарського виробництва на засадах екологізації, туристичного та рекреаційного потенціалу Поділля, як перспективного напрямку формування інвестиційної привабливості регіону; удосконалення системи економічної освіти, дослідження інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств області, участь у спільних проектах з Вінницькою обласною державною адміністрацією та муніципальними органами тощо.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

*(Голова Правління – д.е.н., професор, академік АЕН України,
Заслужений економіст України Швець В.Я.)*

Протягом 2018 р. за участю членів обласної організації СЕУ систематично проводилися семінари, тренінги на неко-

мерційній основі з різних питань розвитку економіки України.

Член обласної організації СЕУ доцент кафедри менеджменту НТУ «Дніпровська політехніка» Іванова Марина Іллівна отримала диплом доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами.

Протягом 2018 р. за участю членів обласної організації СЕУ спільно з НТУ «Дніпровська політехніка» проведено такі наукові та навчальні заходи:

- круглий стіл із ключовими стейкхолдерами, що виступають потенційними роботодавцями для випускників НТУ «ДП» зі спеціальності 073 «Менеджмент». Стейкхолдери на зустрічі були представлені керівниками успішних підприємств регіону: О.Б. Кагановський (президент корпорації «Перспектива»), Т.А. Пушкіна (генеральний директор компанії «Інтерфрахт»), С.М. Доколясов (комерційний директор компанії «Транс Логістик»);

- бізнес-зустрічі із головою комітету з підтримки експорту Регіональної ради підприємців у Дніпропетровській області І.Г. Снітківкером, метою якої було удосконалення навчального процесу та наближення навичок та вмінь майбутніх фахівців-менеджерів до реалій сьогоденного ринку;

- зустріч професорсько-викладацького складу та студентів Навчально-наукового інституту економіки з першим заступником голови правління Таскомбанку В. Дубеєм на тему «Інновації та стартапи: бізнес-комунікації та фінансування»;

- екскурсію студентів-менеджерів на підприємство «Кондитерська фабрика «АВК», м. Дніпро;

- XIII Міжнародну науково-практичну конференцію студентів та молодих вчених «MAJESTY OF MARKETING»;

- зустріч з генеральним директором ПАТ «Дніповогонмаш» О.Ю. Корнецьким, приводом для якої стали перегово-

ри щодо організації проходження студентами практики на базі даного підприємства.

Члени Дніпропетровської обласної організації СЕУ брали участь в організації візиту делегації Технічного університету м. Ліберець (Чеська Республіка) до НТУ «Дніпровська політехніка», який здійснювався як послідовний крок роботи організації NESEFF, а також у роботі регіональної конференції «Євроінтеграція: сила можливостей» та у проведенні авторського тренінгу «Cross-cultural management» професора ТУ «Краківська політехніка» Jacek Lezkow. Успішно проведено перший захист науково-дослідних робіт в секції «Менеджмент» Малої академії наук. Реалізується програма співпраці з Бранденбурзьким технічним університетом, метою якої є інтегрування до освітніх програм магістратури елементів сталого розвитку.

На основі отриманих результатів наукових досліджень протягом звітного періоду опубліковано більше 30 наукових і навчальних праць.

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

(Голова правління - д.е.н., професор Цаль-Цалко Ю.С.)

У 2018 р. в процесі реалізації завдань Житомирської обласної організації СЕУ її члени працювали над виконанням плану науково-дослідних робіт за темами:

1) «Інструменти обліково-статистичного та бюджетного забезпечення оцінювання і контролювання розвитку інтелектуальної економіки в системі формування економічного потенціалу фінансово самодостатніх Smart Village в умовах функціонування об'єднаних територіальних громад» (номер державної реєстрації 0118U100557);

2) «Розвиток бухгалтерського обліку, статистики, контролю і оподаткування в умовах економічного зростання Укра-

їни оснований на залученні інвестицій та інноваційному виробництві продуктів з високим ступенем доданої вартості»;

3) «Стратегія реформування підприємництва, бухгалтерського обліку і оподаткування в лісовому господарстві для забезпечення довгострокових інтересів України на основі поєднання принципів державного регулювання і механізмів ринкових відносин з огляду на цілі децентралізації влади» (номер державної реєстрації 0118U100585).

В межах цих тем виконувались науково-дослідні роботи згідно з наступними питаннями:

- побудова економічного механізму розвитку територіальних громад та наближення їх діяльності в умовах самофінансування;

- розвиток органічного виробництва щодо побудови економічного механізму господарювання та організації облікового процесу;

- обліково-статистичні аспекти вартісного оцінювання якості зайнятості працівників підприємства;

- статистично-облікове забезпечення оцінювання якості зайнятості персоналу на підприємстві за показником доданої вартості;

- інформаційне забезпечення управління територіальними громадами: аспекти статистики і фінансової звітності в умовах формування Smart Village;

- надходження інвестицій з країн Європейського Союзу та їх ефективного використання в Житомирській області;

- інтеграція облікової Директиви 2013/34/ЄС «Про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані звіти деяких видів підприємств» в облікову політику українських підприємств;

- впровадження положень Закону України «Про аудит фінансової звітності і аудиторську діяльність» в систему ведення бізнесу в Україні;

- розвиток неприбуткових сільськогосподарських кооперативів, зокрема вдосконалення обліку їх фінансових результатів в умовах реалізації положень Податкового кодексу України;

- ліквідація тіньової економіки в лісгосподарській галузі, особливо в системі комунальних підприємств;

- аналіз бюджетних програм та підготовка показників для їх оцінювання.

На основі отриманих результатів досліджень члени Житомирської обласної організації СЕУ підготували дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук:

- Цегельник Ніна Іванівна на тему «Бухгалтерський облік розрахунків з покупцями та замовниками: організація та методика»;

- Щирська Антоніна Юліївна на тему: «Розвиток бухгалтерського обліку в забезпеченні якості інформаційних ресурсів».

Автори цих робіт запропонували:

- удосконалення теоретичної моделі здійснення дропшипінгу з врахуванням варіативності його договірної процедури (агентські договори на купівлю/продаж і договори комісії, доручення, купівлі-продажу та відправлення/перевезення), що сприяло розвитку порядку облікового відображення операцій дропшипінгу у системі бухгалтерського обліку дропшиппера та постачальника;

- підходи до вибору оптимальних форм розрахунків з покупцями і замовниками, та порядок їх облікового відображення, зокрема залік взаємної заборгованості, для регулювання процесу виробництва та своєчасного випуску визначеного обсягу продукції відповідно номенклатурі, забезпечення планомірної і ритмічної роботи підприємства, зменшення витрат і ризиків невиконання іншою стороною своїх зобов'язань за контрактом;

- методологічний інструментарій управлінського обліку в системі розрахунків з покупцями та замовниками, зокрема систему бюджетування на основі формування центрів фінансової відповідальності, що дозволяє побудувати збалансовану систему бюджетних показників для характеристики відносини підприємства з покупцями та замовниками;

- порядок облікового відображення операцій із покупцями і замовниками в умовах інтернет-торгівлі з врахуванням їх поділу за запропонованими класифікаційними ознаками та вимог щодо застосування права обміну та права повернення товару, придбаного в інтернет-магазині;

- принципи бухгалтерського обліку в контексті їх гармонізації в різних нормативно-правових актах з регулювання бухгалтерського обліку та визначенні нового механізму їх застосування, зокрема в частині принципів: повного висвітлення – запропоновано враховувати оцінку зовнішнього середовища; автономності та безперервності – враховувати різні організаційно-правові форми, що передбачають участь декількох учасників господарської діяльності або припинення діяльності після досягнення мети; принцип історичної собівартості – замінити на принцип релевантного оцінювання. Це дозволить розширити якісні властивості інформації, що формується в бухгалтерському обліку;

- методичні положення бухгалтерського обліку для забезпечення якості інформаційних ресурсів через: розробку моделі трансформації інвентаризації як елементу методу бухгалтерського обліку, що забезпечує відповідність таким якісним властивостям як достовірність та реальність; обґрунтування напрямів реквізитного розширення первинного документування за властивостями об'єкту бухгалтерського обліку для генерування надійної, релевантної, порівнюваної та повної інформації про господарську діяльність; уточнення алго-

ритму формування робочого плану рахунків із врахуванням властивостей об'єкту та якісних властивостей інформації;

- організаційно-методичні положення бухгалтерського обліку в контексті формування та оприлюднення інформації через звітність сталого розвитку шляхом: обґрунтування факторів впливу на вибір сукупності показників звітності; гармонізації з показниками фінансової звітності; визначення векторів формування системи регламентації інформаційного забезпечення та формування звітності сталого розвитку; розробки моделі формування і оприлюднення інформації про господарську діяльність підприємств через механізм звітності сталого розвитку.

Житомирська обласна організація СЕУ активно співпрацювала з головним в Україні спеціалізованим виданням для бухгалтерів, керівників та юристів підприємств агропромислового сектора економіки «Баланс-агро». Зокрема, протягом 2018 р. членами організації у виданні «Баланс-агро» було опубліковано системну добірку практичних консультацій з питань:

- облік витрат і формування доходів у хлібопекарському виробництві;
- облік виробництва рослинної олії;
- облік витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) в лісгосподарських підприємствах;
- облік у хмелярстві;
- облік надходження та руху молока й молочної сировини.

Крім того, Житомирська обласна організація СЕУ провела I-й обласний конкурс «Юний податківець». Співзасновниками та співорганізаторами конкурсу виступили управління освіти і науки Житомирської ОДА, Головне управління ДФС в Житомирській області і Житомирський національний агроекологічний університет (ЖНАЕУ).

Конкурс «Юний податківець» спрямований на розвиток талантів та здібностей учнівської молоді, формування у підростаючого покоління розуміння ролі та значення податків у житті держави і суспільства.

Участь у конкурсі передбачала виконання завдань за різними номінаціями. Зокрема, учасники могли виконати творчі роботи та проявити свої здібності у віршованій формі, у прозі, у фарбах, за допомогою комп'ютерної графіки. Захід викликав неабиякий інтерес серед учнів різних вікових груп і охопив майже всі регіони Житомирщини.

Розкриття податкової тематики було представлено у 8 номінаціях, серед них такі змістовні, як «Три кроки покращення роботи Державної фіскальної служби і три кроки ДФС назустріч бізнесу», «Податки – це гроші, які повертаються кожному громадянину України». Але найбільшу творчість учасники виявили про податки – фарбами у малюнках.

Найкращих «Юних податківців» Житомирщини відзначили дипломами та грамотами, призами, подарунками та солодощами.

Під керівництвом викладачів – членів обласної організації СЕУ студентами ЖНАЕУ, які є членами СЕУ, підготовлено три наукових роботи на Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей 2017/2018 навчального року. За результатами конкурсу дипломи I ступеня отримали Козлова Тетяна Геннадіївна та Шишка Роман Сергійович, диплом III ступеня – Бачинська Аліна Євгеніївна (Наказ МОН від 31.07.2018 р. №827).

Протягом року члени обласної організації СЕУ пройшли навчальний курс роботи з програмою «М.Е.ДОС», за результатами якого отримали сертифікати користувачів програмного продукту.

Члени організації також брали участь у підготовці учнів до обласного туру Всеукраїнського турніру юних знавців кур-

су «Фінансова грамотність», який відбувся в КЗПО «Обласний Центр дитячої та юнацької творчості» Житомирської обласної ради.

В конкурсі взяли участь команди, які представляли різні регіони Житомирщини. Серед них і команда «Еверест» Озерненської гімназії (сmt. Озерне Житомирського району Житомирської області) в складі Гарічевої Катерини (капітан команди), Пархоменка Олександра, Волкової Ольги, Гечи Олександра, Довгаля Артема. За підсумками команда «Еверест» посіла 2 місце. Така співпраця та спілкування виявились цікавими та продуктивними як для учнів, так і для членів Спільки, які надавали учням допомогу та здійснювали підготовку до участі в турнірі.

З нагоди Міжнародного дня бухгалтера члени Житомирської обласної організації СЕУ у складі викладачів і студентів спеціальності «Облік та оподаткування» ЖНАЕУ підготували святковий концерт-конкурс про роботу бухгалтерських служб у торгівлі, туристичній та спортивній сферах, гральному бізнесі, індустрії краси тощо.

Член обласної організації СЕУ – кандидат наук, викладач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування і аудиту ЖНАЕУ Світлана Вітер заснувала в червні 2018 року фаховий журнал «Економіка. Облік. Податки в суспільстві». У звітному році видано два номери журналу, у яких сформовані рубрики економічного спрямування, світу дозвілля та економічна наука студентів.

Необхідно відмітити, що С. Вітер бере активну участь у роботі Житомирської обласної організації СЕУ також з інших гуманітарних питань. Зокрема, вона брала участь у першому літературно-мистецькому конкурсі імені Всеволода Нестайка в м. Бердичів. Відзначена дипломом лауреата конкурсу III ступеня у номінації поезія (добірки). Як фахівець, С. Вітер також брала участь в конкурсах «Житомир-TEN», «Осінній

марафон», «Просто на Покрову», за що відзначена подякою управління культури та туризму Житомирської обласної державної адміністрації за популяризацію української поезії та активну участь у конкурсі.

АСОЦІАЦІЯ ЕКОНОМІСТІВ ЗАКАРПАТТЯ

*(Голова Асоціації – д.е.н., професор,
член-кор. НАН України Мікловда В.П.)*

Асоціація економістів Закарпаття протягом 2018 р. продовжувала дослідження підвищення результативності функціонування «трикутника знань» в регіоні. У рамках даної проблеми членами Асоціації проаналізовано стратегічні документи (концепції та стратегії) щодо інноваційного розвитку в Україні і виявлено, що однією з ключових відмінностей порівняно із світовими моделями є відсутність кооперації та партнерства на різних етапах розвитку та впровадження інновацій. Відокремлені та не інтегровані опорні точки «трикутника знань» самі по собі не можуть забезпечити ефективність інноваційного процесу та підняти його на якісно новий рівень. Його реалізація можлива завдяки постійній взаємодії між ними, а саме, освіта – дослідження – реципієнти інновацій.

Комплексне оцінювання кадрового інструментарію інноваційного розвитку у вказаних концептуальних документах дозволяє зробити висновок про те, що у цілому він є досить широким і включає як традиційні так і сучасні світові інструменти.

Узагальнено інші нормативні документи; отримані результати свідчать про суттєве нормативне забезпечення інноваційної діяльності, але, безперечно, є необхідність його доповнення і розвитку. При цьому стверджувати, що саме його недосконалість впливає на недостатній розвиток інноваційної діяльності, не можна. Прослідковується вища законодавча

активність у сегменті, що представляє собою сукупність опорних точок «трикутника знань», які представляють більш-менш класичні організації та усталені види діяльності, та у сегменті, який більш прямо дотичний до інноваційної діяльності і де стан справ у цілому гірший.

Проаналізовано бачення місцевими органами влади (на рівні міста, району, області) ключових економічних секторів. Найбільш ключовим економічним сектором в економіці області більшість опитаних представників органів регіональної влади вказали машинобудування. Разом з тим, немає одностайності у баченні інших можливих ключових економічних секторів. Органи місцевої влади відзначають, що підприємства не беруть участі у розробці регіонального планування та інноваційної політики, а здійснюють їх виключно на рівні своєї діяльності. Більш-менш одностайним є бачення представників влади викликів для регіональних економічних ключових секторів щодо відтоку кадрів і відсутності програм підтримки та стимулювання, та секторів, найбільш відкритих для експортування продукції – машинобудування, легка та деревообробна промисловість.

Проаналізовано відповіді представників бізнесу – виробничої і невиробничої сфери – щодо їх діяльності у сфері інноваційного розвитку та пов'язаних з ним проблем. Жоден респондент не відзначив будь-яку роль у їхньому інноваційному розвитку університетів та науковців. Лише 8,3% респондентів серед підприємств з впровадженими інноваціями вказали на знайомство з науковцями через соціальні контакти та на те, що до них звертались представники університету. Разом з тим, найбільше від університету підприємства очікують технологічних рішень (41,6% респондентів). На другій позиції (33,3%) – задоволення потреби у підборі персоналу та підвищення кваліфікації працівників. 16,7% респондентів очікують від університету ринкової інформації про потреби клієнтів,

планування і допомоги у здійсненні досліджень та розвитку, консалтингових послуг.

Представниками Асоціації виконано аналітичний огляд застосування в Закарпатській області програмно-цільового методу, а також надано оцінку діяльності Державного фонду регіонального розвитку з точки зору можливостей впливу на інноваційні процеси в регіоні та виділення фінансових інструментів підтримки. Зокрема, визначено, що у 2018 р. у Закарпатській області з обласного бюджету передбачено фінансування 54 програм, проте лише окремі з них стосуються проблематики інноваційного розвитку соціально-економічної системи.

Проведені протягом звітного року узагальнення результатів аналізу стану й основних проблем фінансування інноваційної діяльності та «трикутника знань» у Закарпатській області свідчать, що жоден із розглянутих інструментів не забезпечує повноцінного та безперервного потоку фінансових ресурсів, здатного на високому рівні підтримувати процеси розробки і комерціалізації інновацій. Регіональним органам влади доцільно налагоджувати більш змістовні та результативні контакти з бізнесом, закладами освіти і наукових досліджень з метою розробки та відбору якісних проектів, здатних генерувати різнопланові інновації та викликати мультиплікативне їх розширення в економічній системі регіонів і країни.

Здійснені дослідження дали можливість сформулювати засади концептуальної моделі функціонування «трикутника знань» в регіоні.

Як і в попередні роки, члени Асоціації брали участь у підготовці Програми економічного і соціального розвитку Закарпатської області на 2019 рік.

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

*(Голова правління – президент Запорізької ТПП, к.е.н., академік
УАН, Заслужений економіст України Шамілов В.І.)*

Протягом 2018 р. Запорізька обласна організація СЕУ свою діяльність спрямовувала за такими статутними напрямками, як наукова, педагогічна, виробнича робота, що знайшло своє відображення в активному обговоренні результатів наукових досліджень на конференціях різного рівня, у плідній просвітницькій діяльності з формування сучасного економічного світогляду теперішніх і майбутніх представників різних ланок національного господарського комплексу, в проведенні актуальних наукових досліджень в багатьох сферах нашого буття.

Серед важливих напрямів роботи були: участь членів обласної організації СЕУ в розробці економічних, соціальних програм розвитку та науково-технічних проєктів міського, обласного рівнів, активізація підприємницької діяльності та підвищення конкурентоспроможності регіону та України в цілому, зокрема за рахунок розвитку міждержавних зв'язків бізнес-кіл.

З метою підтримки зацікавленості потенційних інвесторів в українському ринку, презентації та втілення новітніх технологій і наукових досягнень, розширення коопераційних зв'язків, за підтримки – Запорізької обласної державної адміністрації, Запорізької обласної ради, Запорізької міської ради, Асоціації підприємств промислової автоматизації України, Асоціації сприяння бізнес-співпраці України та ЄС, Центру сертифікації продукції ОВАС (Польща), Національного технічного університету, Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України, Національної металургійної академії України, Асоціації ливарників України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Пів-

нічно-західного політехнічного університету (Сіань, Китай), Дніпропетровського державного аграрно-економічний університету, Біоенергетичної асоціації України та інших, представниками Запорізької обласної організації СЕУ у звітному році було проведено:

- Другий спеціалізований міжнародний Запорізький екологічний форум «Еко Форум». Активну участь у заході взяли делегації з Німеччини (Оберхаузен, Магдебург), Франції, Канади, Ізраїлю, Польщі, Чехії, Азербайджану, Китаю; учасники з Вінниці, Дніпра, Запоріжжя, Києва, Одеси, Рівного, Харкова, Чернівців (30 травня–1 червня 2018 р.). Протягом трьох днів у спеціалізованих секціях взяли участь близько 4 тисяч відвідувачів, виступили більше 140 спікерів. У рамках форуму була представлена тематична виставка, що сприяла кооперації великого бізнесу та МСБ, реалізовано ряд освітніх та творчих проєктів;

- III Міжнародний форум інтеграції та кооперації «InCo Forum-2018» (12 жовтня 2018 р.). Серед його учасників були представники територіальних громад, власники бізнесу, українські та зарубіжні інвестори, топ-менеджери, експерти, представники проєктів міжнародної технічної допомоги, бізнес-асоціацій. Зокрема, активну участь у заході взяли бізнесмени з Голландії, США, представники німецьких міжнародних проєктів. Під час роботи форуму його учасники вивчали і обговорювали інструменти економічного розвитку об'єднаних територіальних громад, міжнародний досвід, шляхи кооперації між громадами та бізнесом. Загалом цей захід об'єднав бізнес, громади, профільні асоціації навколо трьох основних тематичних напрямів: альтернативна енергетика, міжнародна технічна допомога, кооперація бізнесу та громад.

30 листопада 2018 р. у Запоріжжі вперше відбувся фестиваль бізнес-ідей «StartUp Fest». У рамках фестивалю були

організовані виставка та конкурс стартап-проектів, тренінги і майстер-класи, спрямовані допомогти майбутнім підприємцям реалізувати власні проекти.

Члени обласної організації СЕУ проводять роботу з розширення напрямів діяльності щодо підтримки бізнесу. За результатами конкурсу серед організацій з підтримки бізнесу Запорізька обласна організація СЕУ у партнерстві з Агенцією регіонального розвитку Запорізької області була обрана для реалізації проекту «Створення постійно діючого Центру Підтримки Експорту» в м. Запоріжжя за сприяння Проекту ПРОМІС. Метою проекту є посилення конкурентоспроможності представників малого та середнього бізнесу м. Запоріжжя на зовнішніх ринках через ефективну інформаційно-сервісну підтримку їх експортно-торгової діяльності.

Для запорізьких підприємств у рамках роботи Центру проведені тренінги «Експортні операції: крок за кроком» та практикум «Швидкий продаж товарів українського виробництва за допомогою відомих електронних торгових майданчиків».

Протягом звітнього року члени обласної організації СЕУ працювали над забезпеченням ефективної співпраці із підприємницьким середовищем, що здійснювалось через діяльність клубів, кластерів, громадських рад, проведення семінарів, конкурсів і консультаційних зустрічей.

За звітний період відбувся ряд засідань, зокрема: Клубу підприємців АПК, Клубу професійних бухгалтерів, Кластеру енергоефективності, Клубу якості. Їх проведення сприяло підтримці постійного діалогу з бізнесом та органами державної влади, обговоренню проблемних питань підприємництва.

У 2018 р. за участю обласної організації СЕУ організовано та проведено виставки, які проходили в співпраці з авторитетними галузевими відомствами, організаціями та асоціаціями. Такі галузеві зустрічі стали традиційними для запорізь-

кого краю, насамперед, завдяки виставковим заходам для фахівців: «Машинобудування. Металургія», «Литво», «Композити та склопластики», «Агротехсервіс», «Енергія».

Всі виставкові заходи проходили в партнерстві з авторитетними галузевими відомствами, організаціями та асоціаціями, інститутами. За їх допомогою та участю для учасників і відвідувачів виставок були організовані додаткові ділові заходи – форуми, конференції, презентації, «круглі столи», робочі зустрічі, що, безумовно, позитивно вплинуло на результати роботи учасників та відвідувачів.

За 2018 р. проведено близько 38 навчальних заходів, в яких прийняли участь більше 1 700 слухачів. Ключовими напрямками освітньої діяльності за рік стали:

- зовнішньоекономічна діяльність, нові правила торгівлі, розширення ринків збуту (проводилися курси митних брокерів, семінари: «Актуальні питання зовнішньоекономічної діяльності», «Нерезиденти в бізнесі»);

- активна підтримка стартап-руху: співпраця з бізнес-інкубаторами та організація заходів з підтримки молодих підприємців, зокрема проведення «Хакатону» та «Startup Fest»;

- співпраця з ЄБРР: проведення тренінгу: «Ефективні продажі в умовах жорсткої конкуренції» та конференції: «Формування ефективної системи підготовки персоналу на МСП»;

- співпраця з Асоціацією адвокатів України та проведення конференції «Право та Бізнес»;

- освітня та інформаційно-консультаційна діяльність з питань здійснення публічних закупівель (проводилися семінари, курси навчання та підвищення кваліфікації спеціалістів державних та комунальних підприємств і організацій, а також представників замовників з питань публічних закупівель та нових правил закупівлі електричної енергії; налагоджена

співпраця з Державною аудиторською службою, Державною казначейською службою та електронними майданчиками);

- роз'яснювальні освітні заходи щодо змін у законодавстві. Продовжилася співпраця з професійними асоціаціями та державними установами, результатом якої стало проведення 5 навчальних заходів, в яких брали участь більш ніж 70 організацій і підприємств Запорізького регіону.

У рамках реалізації міської програми розвитку Малого та Середнього підприємництва проведено інформаційний захід на тему «Публічні закупівлі для учасників. Участь та перемога в них».

Протягом звітного періоду в межах окремих напрямів і програм координувалась робота з іншими науковими, промисловими та громадськими організаціями. Розроблено комплект інформаційно-методичних матеріалів з питань оптимізації бізнес-діяльності в умовах інтеграції України до ЄС.

У підготовці згаданих вище програм брали участь провідні фахівці Спілки, Міжнародної академії фінансів та інвестицій, ряд відомих вчених та працівників центральних органів виконавчої влади, Міністерства фінансів України та інші науковці.

КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

(Голова Правління – д.е.н., професор Левченко О.М.)

Члени Кіровоградської обласної організації СЕУ у 2018 р. проводили науково-дослідну, навчальну, видавничу та іншу роботу за статутними напрямками діяльності організації.

Пріоритетним напрямом наукових досліджень і науково-технічних розробок у звітному році були фундаментальні дослідження з актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук, проблем розвитку особистості, суспільства, демографії та соціально-економічної політики на тему «Підвищення

ефективності управління в системі матеріального виробництва; удосконалення організації використання трудових ресурсів, нормування і оплати праці, становлення та розвиток ринкових форм і методів господарювання».

Під керівництвом та за безпосередньої участі членів обласної організації СЕУ на базі Центральноукраїнського національного технічного університету (ЦНТУ) функціонує наукова школа з демографії, економіки праці, соціальної економіки та політики ЦНТУ, що сформувалась у 1986 р. на базі кафедри економіки праці та менеджменту. Керівником школи є О.М. Левченко – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності, академік Академії економічних наук України, керівник Центральноукраїнського відділення АЕН України. Науковий напрямок досліджень: наукова організація праці, управління, організація використання трудових ресурсів, нормування і оплати праці. До сфери досліджень входять проблеми, пов'язані з ефективністю використання трудових ресурсів, удосконаленням форм і систем організації і оплати праці, нормуванням праці, підвищенням продуктивності праці, розвитком і впровадженням у виробництво ринкових форм і методів господарювання, а також соціально-економічні питання формування малого та середнього бізнесу.

Крім підготовки посібників, проведення науково-дослідницької роботи з проблем економіки, підготовки та публікації статей для участі у конференціях, члени обласної організації СЕУ є науковими керівниками аспірантів.

Кафедрою економіки, менеджменту та комерційної діяльності (ЕМтаКД) ЦНТУ у межах функціонування наукової школи з проблем економіки та управління національною економікою здійснюється підготовка науковців за спеціальністю 08.00.03. Починаючи з 2012 р. у ЦНТУ діє спеціалізована рада із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня ка-

ндидата економічних наук. Протягом 2018 р. захищено 4 кандидатські дисертації.

Найвагоміші результати пріоритетних тематичних напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень і науково-технічних розробок у сфері «Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань» на період до 2020 р. (згідно із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України № 556 від 23.08.2016 р.) з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави одержані за напрямом «Цільові прикладні дослідження з питань гармонізації системи «людина – світ» і створення новітніх технологій покращення якості життя» в рамках виконання НДР 0117U0011101 «Розвиток інноваційно-інтегрованих структур як чинник національної безпеки держави в умовах соціально-економічної нестабільності» (науковий керівник – д.е.н., професор О.М. Левченко).

За результатами виконання НДР захищені дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук:

- Хайдуром Хані на тему «Державне регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України» (Ліван);

- Горбуновим О.В. на тему «Бюджетний менеджмент в системі державного регулювання економіки» (Україна);

- Набулсі Хусейном «Механізм регулювання державно-приватного партнерства у соціальній сфері» (Ліван);

- Царенко І.О. на тему «Механізм державного регулювання конкурентоспроможності вищої освіти України» (Україна).

Тематичний напрям досліджень сформульовано у відповідності до переліку пріоритетних тематичних напрямів нау-

кових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2015 р., що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942 з урахуванням змін, які впливають із затвердженої Стратегії розвитку України до 2020 року.

Членами обласної організації СЕУ у 2018 р. опубліковано 3 статті в журналах, які входять до наукометричної бази даних Scopus (1 – Румунія, 2 – Україна), а також тези доповіді на конференції у виданні, що цитується в базі даних Web of Science (Словаччина). Члени Співки взяли участь у публікації 2 монографій (Грузія, Україна) загальним накладом 600 примірників. За звітний рік здійснено також видання іншої друкованої продукції: у фахових журналах – 9 публікацій; у збірниках наукових праць – 1 публікація; у матеріалах конференцій – 59 публікацій (6 конференцій, з них – 4 міжнародних, 2 – регіональних), а також 4 автореферати згаданих вище захищених кандидатських дисертацій. У зарубіжних виданнях опубліковано 1 статтю (Грузія) і 1 тези конференції (Білорусь).

Члени обласної організації СЕУ виїздили за кордон для участі у 2 зарубіжних конференціях (2 – Польща, 1 – Румунія), а також захистили 1 докторську і 1 кандидатську дисертації зі спеціальності 08.00.03 – Економіка і управління національним господарством.

У ЦНТУ, за участі у редагуванні фахівців кафедри ЕМ та КД, видається збірник наукових праць, що включений до переліку спеціалізованих фахових видань з економіки, – «Наукові праці Центральноукраїнського національного технічного університету. Економічні науки». Члени Співки брали участь у підготовці матеріалів для збірника «Наукові праці КНТУ. Економічні науки», №33, №34 (разом 105 статей).

Члени обласної організації СЕУ брали активну участь у підготовці молодих вчених. У квітні 2018 р. у День науки була

проведена Всеукраїнська, а також регіональна університетська науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів. За підсумками Дня науки видано збірник тез доповідей XLIX наукової конференції студентів і магістрантів «Наука – виробництво».

У листопаді 2018 р. проведено V обласну науково-практичну конференцію учнівської та студентської молоді «Сучасний стан економіки України: проблеми та перспективи розвитку». Всього підготовлено до участі у конференціях 83 студенти. Члени обласної організації СЕУ підготували 30 відзивів на дисертації та автореферати аспірантів, вони є науковими керівниками 14 аспірантів, п'ятеро членів організації є членами Спеціалізованих вчених рад по захисту кандидатських дисертацій.

Члени обласної організації СЕУ беруть участь у формуванні контенту міжнародних наукометричних баз даних Бібліометрика української науки, ORCID, Google Scholar, Index Copernicus, Mendeley.

Члени Спілки, разом з кафедрою ЕМ та КД та іншими кафедрами ЦНТУ брали участь в укладенні договорів з підприємствами і організаціями інших держав і підприємствами Кіровоградської області по виконанню науково-дослідних робіт та підготовці кадрів, а також виконували окремі доручення керівництва університету та місцевих органів влади. Члени Спілки Левченко О.М. і Зайченко В.В. як, відповідно, член виконкому і депутат Кропивницької міської ради, беруть активну участь у роботі органів державного управління та у формуванні місцевих бюджетів на 2019 рік.

У звітному році до складу обласної організації СЕУ входило 50 осіб, серед яких двоє іноземців (представники Американського університету культури та освіти, м. Бейрут, Ліван).

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

(Голова правління – Директор Інституту економіки та управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, д.е.н., доцент Галгаш Р.А.)

Впродовж 2018 р. Луганська обласна організація СЕУ продовжувала роботу, спрямовану на організацію ефективної взаємодії та стратегічне партнерство наукових та освітніх установ, бізнесу, органів державної влади, громадських та міжнародних організацій в Луганській області. Головним завданням діяльності організації стало відновлення та збереження наукового і кадрового потенціалу Луганської області.

Протягом звітного року члени Луганської обласної організації СЕУ брали участь в наукових дослідженнях спільного науково-дослідницького проекту з Інститутом економіко-правових досліджень Національної академії наук України «Економіко-правові засоби стимулюючого впливу на розвиток Донбасу». У 2018 р. Луганська обласна організація СЕУ стала співорганізатором таких наукових конференцій та круглих столів:

- міжнародна науково-практична конференція «Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку місцевих громад» (м. Северодонецьк, 2018 р.);

- міжнародна науково-практична конференція «Перспективи розвитку фінансової системи України» (м. Северодонецьк, 2018 р.);

- міжнародна науково-практична конференція «Конституційно-правові засади адміністративної реформи в Україні» (м. Северодонецьк, 2018 р.);

- всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція студентів та молодих вчених «Цілі сталого розвитку: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі» (м. Северодонецьк, 2018 р.);

- круглий стіл «Сталий розвиток місцевого самоврядування: науковці для Луганської області» (м. Северодонецьк, 2018 р.);

- круглий стіл «Проблеми та перспективи підготовки фахівців з публічного управління» до 100-річчя запровадження державної служби в Україні (м. Северодонецьк, 2018 р.);

- круглий стіл «Сучасний стан розвитку економіки Луганського регіону: проблеми та шляхи їх вирішення» науково-дослідницького проекту «Економіко-правові засоби стимулюючого впливу на розвиток Донбасу» (м. Северодонецьк, 2018 р.);

- науково-практичний семінар «Комунікативна політика в Луганській області як ключовий фактор створення позитивного іміджу регіону, підвищення інвестиційної привабливості й активізації роботи з міжнародними донорами» (м. Северодонецьк, 2018 р.);

- форум регіонального партнерства «Стратегія в дії» (м. Северодонецьк, м. Новопсков, 2018 р.).

У звітному році значні зусилля членів Луганської обласної організації СЕУ були спрямовані на наукову та експертну підтримку регіональних проектів розвитку, зокрема:

- здійснювалась постійна участь у роботі робочих груп Луганської ОДА (з розробки Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій Луганської області до 2025 року; з питань визначення потреби та пріоритетних напрямків створення робочих місць у малому та середньому підприємництві; з питань брендингу та позиціонування Луганської області) та в роботі Громадської ради при Луганській ОДА;

- проводиться постійна робота в конкурсній комісії з підготовки та проведення конкурсного відбору суб'єктів малого і середнього підприємництва, яким буде надано з обласного

бюджету часткову компенсацію відсоткових ставок за кредитами для реалізації їх проектів;

- сумісно з Центром розвитку місцевого самоврядування, Агенцією регіонального розвитку, Департаментом зовнішніх зносин Луганської ОДА створено проектну групу з реалізації проектного підходу при навчанні активних мешканців громад Луганської області;

- здійснювалась експертна та консультативна підтримка дослідження в межах проекту «Оцінка економічного потенціалу університетів Донбасу»;

- здійснювалась організаційна та менторська підтримка ряду регіональних та міжнародних заходів в Луганській області (Другого регіонального хакатону «Button» з розробки та впровадження ІТ стартапів, Міжнародного фестивалю «Музику чути крізь стіни», Луганського обласного форуму «Діалог про стратегію підвищення інклюзії у різних сферах суспільного життя»).

Значну увагу Луганська обласна організація СЕУ приділяє взаємодії з міжнародними організаціями та впровадженню міжнародних проектів. Зокрема, протягом 2018 р. члени організації брали участь у:

- роботі робочої групи, організації та проведенні дослідження та публічних діалогах ПРООН в рамках розробки Комунікаційної стратегії Луганської області;

- роботі робочої групи, організації та проведенні дослідження та публічних діалогах ПРООН з розробки бренду та підвищення іміджу Луганської області;

- підсумковій зустрічі з MAPS mission щодо реалізації Програми ПРООН RPP (відновлення миру та розвиток територій, які постраждали);

- дослідженні Індексу SCORE (Луганська та Донецька області);

- роботі експертної консультативної групи ПРООН;

- зустрічах з представниками міжнародних організацій щодо співробітництва та організації роботи в громадах з питань розробки стратегій розвитку новостворених територіальних громад;

- зустрічах міжнародних офіційних делегацій (Литви, Латвії, Швеції, США) в Луганській області щодо розвитку бізнес-середовища та налагодження міжнародного співробітництва, а також організовували та проводили Публічні діалоги та фокус-групи в рамках адаптації результатів дослідження Індексу SCORE в Луганській області (м. Новоайдар, м. Золоте, м. Сватово, с. Нижня Дуванка, м. Старобільськ, с. Мчирівка, м. Северодонецьк, м. Щастя);

Протягом звітного року члени Луганської обласної організації СЕУ постійно підвищували свій професійний рівень. Зокрема у 2018 р. вони захистили 4 докторські дисертації (за спеціальностями 08.00.04, 08.00.05 та 21.04.02); проходили міжнародне стажування у Osmaniye Korkut Ata University (Osmaniye, Turkey) та Wyższa Szkoła Biznesu - National Louis University (м. Nowy Sącz, Польща); проходили навчання по сертифікованій програмі «Медіація» в Центрі права і посередництва /Center for Law & Mediation (м. Харків); 4 особи склали іспит зі знання англійської мови на рівні B2.

Луганська обласна організація СЕУ спільно з Ресурсним центром зі сталого розвитку ЧНУ ім. В. Даля та ГО «Фундація «Простір» проводить постійну роботу щодо сприяння розвитку молодіжного середовища в Луганській області та роботу з представниками бізнесу і державними установами щодо забезпечення їхніх потреб у фахівцях в галузі економіки та управління. Члени Луганської обласної організації СЕУ постійно співпрацюють з Луганською ОДА та беруть участь в роботі комітету і робочих груп з розробки Стратегії розвитку Луганської області, підготовки плану реалізації Стратегії, ро-

зробки регіональних програм соціально-економічного розвитку регіону.

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

(Голова правління – к.е.н., професор Матковський С.О.)

Діяльність Львівської обласної організації СЕУ у 2018 р. була зосереджена на розв'язанні соціально-економічних проблем сьогодення, а також проблем, спричинених зовнішніми чинниками.

На вирішення питань соціально-економічного розвитку як країни в цілому, так і регіону була спрямована діяльність вчених-економістів Національного університету «Львівська політехніка». У звітному періоді ними досліджувалися проблеми:

- фінансово-кредитного забезпечення сталого розвитку економіки в процесі науково-технічної підготовки виробництва;
- удосконалення управління інноваційними та інвестиційними процесами на підприємствах України;
- економіки ресурсо- та енергозбереження;
- маркетингу і логістики в системі інноваційних концепцій менеджменту;
- розвитку теорії бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародної стандартизації фінансової звітності;
- формування системи менеджменту в умовах європейської інтеграції;
- адаптації до ринкових перетворень та інтенсивного використання наукового і організаційно-управлінського потенціалу в умовах структурної перебудови економіки;
- управління зовнішньоекономічною та митною діяльністю підприємств.

У зв'язку із розширенням тематики досліджень у напрямі вивчення проблем глобалізації та євроінтеграції економісти Львівського національного університету імені Івана Франка у рамках Львівської обласної організації СЕУ ініціювали широкий розгляд питань за темою «Регулювання єврорегіональної економіки України в умовах глобалізації» та результатів таких досліджень у Львівській області.

Зокрема наголошувалось, що нині в області все більше приділяється увага дослідженню організаційно-економічних та управлінських механізмів підприємницької діяльності з орієнтацією на розвиток транскордонного співробітництва, регіоналізації та євроінтеграції. Досліджувалась регуляторна політика в аграрному секторі економіки України та опубліковано рекомендації щодо вдосконалення земельних відносин в умовах малоземелля; представлено пропозиції щодо адаптації організаційно-економічних механізмів управління підприємством до вимог законодавства та стандартів ЄС; доопрацьовано рекомендації щодо вдосконалення регіонального регулювання підприємницької діяльності на рівні обласних адміністрацій у сфері регулювання організації надання адміністративних послуг, ціноутворення, інвестиційної діяльності тощо; окреслено ризики суб'єктів господарювання у глобальному просторі; обґрунтовано проекти конкретних транскордонних об'єднань в Карпатському єврорегіоні та прогнози їх перспективного розвитку (єврорегіон «Карпати»); запропоновано посилити в руслі спільної економічної та оборонної співпраці механізми інтеграції підприємств прикордонних регіонів, зокрема польсько-українських.

За звітний період у співпраці із вченими та науковими школами (Варшавська вища економічна школа та Вища школа Підкарпаття Підкарпатського воєводства, м. Жешув) опрацьовані нові підходи до єврорегіоналізації. Запропонований підхід передбачає, на відміну від існуючих практик,

формування єврорегіону на базі економічних інтересів окремих сілрад, гмін за принципом «знизу-вверх».

У фінансовому секторі досліджувалися теоретико-методологічні засади формування, мобілізації, розподілу й використання фінансових ресурсів в Україні та обґрунтовано практичні рекомендації щодо підвищення їхньої ефективності в розбудові національної економіки в умовах глобалізації. Запропоновано визначення фінансових ресурсів національної економіки та сформульовано методологічний інструментарій управління ними. Розроблено і запропоновано модель перетворення неорганізованих заощаджень домогосподарств в інвестиційні ресурси фінансової системи за допомогою механізмів фінансового ринку. Узагальнено та систематизовано іноземний досвід залучення домашніх господарств у сферу економічної діяльності.

Проаналізовані тенденції реалізації митної безпеки України на підставі управління митними ризиками, заохочення до сумлінності у виконанні митних правил суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та впровадження інформаційних технологій і електронних системи у митну діяльність. Проаналізована ефективність використання електронного декларування та єдиного митного вікна у митній справі України.

Запропонована схема проведення оцінювання ефективності діяльності регіональних фіскальних органів у напрямі податкового аудиту, на основі бенчмаркінгу, з використанням методу DEA. Запропоновані податкові напрями організації протидії тінізації економіки. Сформульовано концепцію розвитку податкової системи України, яка спрямована на створення сприятливого інвестиційного середовища, активізацію інноваційної підприємницької діяльності, зростання надходжень до бюджету на основі прозорого механізму адмініст-

рування податків й адаптованого до європейських правових норм законодавства.

Проаналізовані теоретико-методологічні положення і розроблено науково-практичні рекомендації щодо забезпечення розвитку формування ресурсів місцевих бюджетів України в умовах трансформаційних змін. Оцінено вплив реалізації політики децентралізації бюджетної системи України на соціально-економічний розвиток територіально-адміністративних одиниць. Сформовано систему порогових значень показників рівня фінансової стійкості місцевих бюджетів з урахуванням трансформаційних змін в економіці країни. Розроблено концепцію удосконалення механізму формування ресурсів місцевих бюджетів і їх функціонування, яка сприятиме фінансовій самостійності місцевих органів влади, реалізації територіального фінансового потенціалу, зменшенню невідповідності рівня соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Предметом дослідження була також сфера формування інноваційних професійно-кваліфікаційних особливостей фахівців і їх використання в умовах ринкової економіки. Результати дослідження стали основою розроблення прикладних аспектів програмування і планування зайнятості у сферах інноваційного виробництва, надання послуг, створення новітніх засобів та технологій.

Розроблений за участю вчених-економістів Національного університету «Львівська політехніка», Львівського національного університету імені Івана Франка проект «Моніторинг реалізації інтелектуального потенціалу випускників ЗПТО і ЗВО прикордонного регіону: соціальне партнерство, державне і регіональне замовлення» переміг у конкурсі за напрямом секторальної підтримки «Розвиток людського потенціалу» і буде реалізовуватися у Львівській області у 2018-2020 роках. Проект є продовженням і розширенням Програми підви-

щення конкурентоспроможності Львівської області, затвердженої рішенням сесії Львівської обласної ради від 26 квітня 2016 р. № 163, а саме в частині виконання завдання 4 «Інституційна, наукова та аналітична підтримка регіонального та інноваційного розвитку», захід 1 «Проведення аналітичних досліджень з актуальних проблем регіонального та інноваційного розвитку із залученням провідних наукових установ та аналітичних центрів».

Громадська презентація проекту регіонального розвитку «Моніторинг реалізації інтелектуального потенціалу випускників ЗПТО і ЗВО прикордонного регіону: соціальне партнерство, державне і регіональне замовлення» розглянута Львівською обласною держадміністрацією за участю МОН України 21 квітня 2018 року.

У рамках наукового інформаційного статистичного транскордонного Кластеру, одним із співзасновником якого є Львівська обласна організація СЕУ, у 2018 р. продовжувались роботи із створення спільної інтернет-сторінки українсько-польського транскордонного регіону, яка буде платформою щодо інформаційно-статистичного забезпечення українсько-польського співробітництва, створена база даних транскордонної статистики і уже функціонує у тестовому режимі.

У звітному році проведено наступні круглі столи, семінари та конференції:

- семінар «Українсько-польське прикордоння – простір для транскордонних досліджень» (28 грудня 2018 р.);

- семінар «Роль державної статистики у створенні інформаційної інфраструктури регіону» (19 листопада 2018 р.);

- семінар «Роль статистики в створенні інформаційної структури регіону - співпраця з зовнішніми партнерами» (18 травня 2018 р.);

- конференція «Транскордонна статистика та просторова єдність - виклики та перспективи» (23 квітня 2018 р.);

- круглий стіл «Чи сприяє політика транскордонного співробітництва реалізації стратегічних цілей регіонального розвитку у Львівській області?» (16 лютого 2018 р.).

Відповідно до напрямів наукової діяльності вчених-економістів області у звітному році проведено низку міжнародних науково-практичних конференцій, які присвячені актуальним проблемам формування нових моделей сталого розвитку у контексті фізико-економічних поглядів сучасної науки та визначенню основних напрямів, моделей і механізмів реалізації національної парадигми сталого розвитку України на період до 2030 року. Особлива увага приділялась співпраці вчених із підприємствами Львівщини та підготовки для них висококваліфікованих спеціалістів. Для прикладу, з ініціативи Львівської обласної державної адміністрації та асоціації професійних митних посередників була створена школа експортера для початківців з метою допомоги малому і середньому бізнесу в освоєнні основ експортної діяльності.

ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

*(Голова Правління – д.е.н., професор,
академік НАН України Буркинський Н.В.)*

Фундаментальні та прикладні дослідження економічної спільноти наукових та учбових закладів Одеського регіону (у складі Одеської обласної організації СЕУ) у 2018 р. були спрямовані на отримання та використання нових знань у галузі підвищення ефективності реалізації ринкових реформ національного, регіонального рівнів та рівня об'єднаних територіальних громад, формування механізмів та інструментів впровадження соціо-економіко-екологічної політики, активізацію міжсекторальних взаємозв'язків щодо розбудови інвестиційного та інноваційного потенціалу територій в умовах децентралізації систем управління, доведення наукових і нау-

ково-практичних знань до стадії їх використання для задоволення соціальних, економічних і освітніх потреб та інноваційного розвитку країни. Виконання завдань міжнародних грантів сприяло просуванню академічної науки та налагодженню наукового діалогу з зарубіжними партнерами.

Протягом 2018 р. представники СЕУ підготували низку наукових доповідей, доповідних та аналітичних записок, рекомендацій, експертних висновків та направили їх до Комітетів Верховної Ради України, профільних (зацікавлених) міністерств, Департаментів Одеської обласної державної адміністрації, Одеської міської ради, а також надавали консультативно-експертні послуги сільським та районним радам Одеської області для створення сприятливого інституційного середовища та впровадження важливих результатів досліджень бюджетної та госпрозрахункової тематики.

Науковці СЕУ входили до складу: комітетів Асоціації портів України «Укрпорт», Науково-технічної ради з питань охорони навколишнього природного середовища, моніторингу довкілля, реалізації регіональних програм Одеської області та сталого розвитку в регіоні, комісії з питання перезонування території Дунайського біосферного заповідника НАН України та врегулювання ситуації щодо збереження традиційного рибальства в заповідній зоні, робочої групи НАН України щодо співпраці з ЮНЕСКО, Міжвідомчої координаційної ради з питань реалізації в Україні Конвенції ЄСПО при Мінприроди, Міжвідомчої координаційної ради з питань морських досліджень МОН та НАН України, Наукової ради НАН України з проблем навколишнього середовища і сталого розвитку, Наглядової ради Одеської національної академії харчових технологій, обласної ради експортерів Одеського регіону, Обласної ради вітчизняних та іноземних інвесторів, робочої групи при Одеській обласній науково-технічній раді.

Фахівці СЕУ входять до Експертної ради Міністерства освіти і науки України з експертизи проектів наукових робіт, науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених, секція «Економічні перетворення; демографічні зміни та благополуччя суспільства», зокрема у звітному році проведена експертиза 15 проектів на державне фінансування у 2018 році.

Відповідно до листа Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації № 05-45/1581 від 26 березня 2018 р. створено робочу групу з метою вивчення питання запланованого будівництва каскаду Верхньодністровських ГЕС, до складу якої увійшли науковці Одеської обласної організації СЕУ д.е.н., с.н.с. А.І. Мартієнко та д.е.н., с.н.с. Н.І. Хумарова.

На запит Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної держадміністрації фахівцями Одеської обласної організації СЕУ підготовлені пропозиції щодо:

- природоохоронних заходів до «Створення системи управління природокористуванням у басейні Куяльницького лиману» Регіональної програми збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману;

- питання відновлення водообміну між Чорним морем та Тузловською групою лиманів для збереження біоресурсів у період міграції риби та природних екосистем водно-болотних угідь;

- наукового обґрунтування створення заказників загальнодержавного значення «Озеро Картал» (2 141,2 га) та «Озеро Кагул» (1 411,0 га) на території Ренійського району Одеської області (за підтримки міжнародного проекту PAN NATURE, MIS ETC 1718).

Значна увага науковців приділяється підготовці науково-педагогічних кадрів, яка здійснюється через аспірантуру та стажування: більш ніж 60 аспірантів проходять навчання у

підзвітних установах. У 2018 р. в спеціалізованих вчених радах установ обласної організації СЕУ захищено 18 дисертацій на здобуття наукового ступеню доктора економічних наук, та понад 28 дисертацій – ступеню кандидата економічних наук. Набувають подальшого розвитку наукові школи регіону. Загалом опубліковано 53 монографії, 24 навчальних посібники, більш як 800 статей (в тому числі в виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних – 267, у міжнародних виданнях, що входять до SCOPUS/WoS - 34) та понад 800 тез наукових доповідей.

З метою актуалізації наукової роботи вищої школи та академічної науки під егідою ІПРЕЕД НАНУ в Південному регіоні працює 5 науково-навчальних комплексів: «Економічна освіта і наука» спільно з Одеським національним економічним університетом (ОНЕУ, 2004 р.); «Економічна наука і освіта» спільно з Одеською національною академією харчових технологій (ОНАХТ, 2007 р.); «Інноватика у сучасній економічній освіті та науці» спільно з Одеським національним політехнічним університетом (ОНПУ, 2007 р.); «Екологічна економіка: освіта і наука» спільно з Одеським державним екологічним університетом (ОДЕКУ, 2008 р.); «Прогресивні технології та інструменти економічної науки і освіти» спільно з Національним університетом кораблебудування імені адмірала Макарова (НУК ім. Макарова, м. Миколаїв, 2008 р.), а також 9 філій кафедр з економічних дисциплін.

Активна робота учених-фахівців СЕУ у 2018 р. проведена з організації наукових конференцій, круглих столів та інших наукових дискусійних майданчиків, зокрема, найбільш авторитетними та продуктивними серед них визначено такі:

- Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Публічне управління і адміністрування: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку», 23 травня 2018 р., м. Одеса;

- VII Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту», 28 травня 2018 р., м. Одеса;

- Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Формування потенціалу економічного розвитку промислових підприємств», 5–6 червня 2018 р., м. Одеса;

- XXIII Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір», 4–5 жовтня 2018 р., м. Одеса;

- Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління», 7 листопада 2018 р., м. Одеса.

За організаційного сприяння Мінприроди і технічної підтримки проекту ReedBASE «Розвиток транскордонної Інноваційної Платформи / Кластеру з використання біомаси очерету звичайного (*Phragmites australis*) як поновлюваного джерела енергії», Фонду Міхаеля Зуккова та Програми консультативної допомоги Федерального міністерства довкілля Німеччини, 26–27 вересня 2018 р. в м. Одеса проведено Конференцію з питань водно-болотних угідь міжнародного значення Азово-Чорноморського регіону. Конференція була присвячена огляду стану водно-болотних угідь у басейні Чорного моря, сталому використанню природних ресурсів, аналізу екосистемних послуг, основних антропогенних та кліматичних загроз для екологічного характеру Рамсарських угідь, а також підготовці до 13-ї Конференції Договірних Сторін Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція). Серед сорока учасників конференції були представники наукових організацій, місцевої влади та

громадськості, природоохоронних міністерств та агентств Болгарії, Молдови, Румунії, Грузії, України, а також представники Рамсарського Секретаріату (Швейцарія) та Фонду Міхаеля Зуккова (ФРН).

Спільно з Одеським регіональним інститутом державного управління при Президентів України 19–20 квітня 2018 р. відбулась Міжнародна науково-практична конференція «Переробка вторинної сировини виноробства. Можливості диверсифікації виноробних підприємств», метою якої було визначення актуальних і проблемних питань, найбільш ефективних та лаконічних засобів їх рішення, формування суспільних механізмів підтримки впровадження принципів «зеленої» економіки.

Спільно з Державною установою «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» 29–30 листопада 2018 р. у м. Одеса проведено засідання Круглого столу «Сталий розвиток і зелена економіка: публічно-приватне партнерство крізь призму децентралізації». Особлива увага у доповідях та виступах була приділена питанням імплементації принципів зеленої економіки та публічно-приватного партнерства, впровадження заходів щодо активізації екологічно чистого виробництва в Україні та практичної реалізації ідеї циркулярної економіки. У заході прийняли участь більше 30 учасників, серед них: директори підприємств, представники малого та середнього бізнесу, вчені академічних установ та вищих навчальних закладів, представники Торгово-промислової палати Одеської області.

У звітному році науковці ІПРЕЕД НАН України входили до складу робочих груп з Проекту ПРООН/ГЕФ «Інтеграція положень Конвенцій Ріо у національну політику України», Басейнової Ради Дністра; Міжвідомчої координаційної ради з питань реалізації в Україні Конвенції ЄСПО при Мінприро-

ди, а також брали участь у роботі координаційного центру по імплементації Європейської Стратегії щодо розвитку Дунайського регіону (Мінекономіки України). Доктор економічних наук Рубель О.Є. є радником Заступника Міністра екології та природних ресурсів України з питань європейської інтеграції.

Науковці обласної організації СЕУ беруть активну участь у реалізації міжнародних стратегій та програм, а саме: 7 Рамкова програма, Спільні операційні програми транскордонного співробітництва «Басейн Чорного моря 2014–2020 рр.», Стратегія Європейського Союзу для Дунайського регіону, Територіальне співробітництво країн Східного партнерства (ЕаПТС), «Горизонт 2020», «Еразмус+», в рамках реалізації яких вони організували понад 50 робочих зустрічей, семінарів, воркшопів тощо. Ведеться активна робота по залученню наукового потенціалу членів обласної організації СЕУ до укладання договорів про науково-технічне співробітництво з іноземними фаховими установами (Австрія, Болгарія, Греція, Литва, Молдова, Польща, Румунія та ін.).

У 2018 р. опубліковано 6 випусків журналу «Економіка: реалії часу» (ОНПУ), 4 випуски щоквартального наукового журналу «Економіка харчової промисловості» (спільно з ОНАХТ), 4 збірники наукових праць «Економічні інновації», 4 випуски «Вісник соціально-економічних досліджень» (ОНЕУ), 8 випусків Наукового вісника Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент», а також 4 випуски електронного міжнародного науково-практичного журналу «Економіка. Екологія. Соціум» (спільно з Одеським торговельно-економічним інститутом КНТЕУ та Державною вищою техніко-економічною Школою імені Б. Маркевича у м. Ярослав, Польща). У 2018 році з нагоди 100-річчя НАН України ряд вчених ІПРЕЕД НАН України були відзначені престижними нагородами, зокрема:

- Пам'ятною відзнакою на честь 100-річчя Національної академії наук України – академік НАН України, д.е.н., професор Б.В. Буркинський, д.е.н., с.н.с. Н.І. Хумарова;

- Ювілейною почесною грамотою НАН України – 8 осіб, а саме: д.е.н., професор С.В. Ільченко, д.е.н., с.н.с. А.І. Мартієнко, д.е.н., с.н.с. Н.Л. Шлафман, д.е.н., с.н.с. О.В. Нікішина, д.е.н., с.н.с. О.Є. Рубель, к.е.н., доц. Н.А. Єрмакова, Н.С. Єрмоменко, О.С. Голікова;

- Почесною відзнакою Голови Одеської обласної державної адміністрації – д.е.н., с.н.с. Н.М. Андреева.

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

*(Голова правління – д.е.н., професор,
академік АЕН України Перебийніс В.І.)*

У 2018 р. Полтавська обласна організація СЕУ здійснювала свою діяльність, спрямовану на реалізацію статутних вимог Співки, рішень п'ятого з'їзду Співки та наступних пленумів Правління СЕУ. Робота Президії та членів обласної організації СЕУ, основна частина яких є науково-педагогічними працівниками економічних факультетів і кафедр закладів вищої освіти області, у звітному періоді була зосереджена на таких основних напрямках:

1) підготовка кадрів економічного профілю вищої кваліфікації у закладах вищої освіти;

2) проведення наукових досліджень економічних процесів на макроекономічному і регіональному рівні, на рівні господарюючих суб'єктів;

3) співпраця з регіональними органами влади, суб'єктами господарювання та соціальної сфери, громадськими й іншими організаціями.

У своїй роботі обласна організація СЕУ виходила з того, що ефективне входження нашої держави у світовий економі-

чний простір потребує *кваліфікованого кадрового забезпечення*, спроможного вирішувати складні професійні завдання. Зокрема, в умовах посилення міжнародної та внутрішньої конкуренції зростають вимоги до підвищення професійного рівня фахівців економіко-управлінського профілю.

З огляду на це, члени обласної організації СЕУ зорієнтовані на підготовку фахівців нового покоління, що здійснюється шляхом реструктуризації освітнього процесу за рахунок збільшення часу на самостійну роботу студентів, виконання ними індивідуальних творчих завдань (проектів), впровадження інноваційних технологій навчання та електронних інформаційних ресурсів, створення нового покоління методичного забезпечення організації освітнього процесу.

Науково-педагогічні працівники – члени Спілки – приділяють велику увагу організації науково-дослідної роботи студентів економічних та управлінських спеціальностей, що допомагає їм оволодіти фаховими компетентностями, сприяє використанню новітніх досягнень науки і техніки під час навчання. Здобувачі вищої освіти беруть участь у міжвузівських, міських та загальноуніверситетських конкурсах курсових та дипломних робіт, олімпіадах фахового спрямування, виступають з доповідями на наукових конференціях, публікують наукові статті та тези у фахових виданнях.

Для забезпечення практико-орієнтованого навчання, набуття практичних професійних навичок, членами обласної організації СЕУ проводиться робота, спрямована на пошук нових підходів до реалізації та налагодження партнерських взаємовигідних стосунків з потенційними роботодавцями. Так, оновлюються програми практик, які передбачають безперервність одержання студентами практичних навичок, тісний зв'язок усіх видів практик з практичними заняттями, уніфікацію технічного, програмного та методичного забезпечення практичної підготовки.

Головними напрямками виховання студентської молоді визначено національно-патріотичне, правове, моральне, трудове і професійне, естетичне, фізичне та екологічне виховання. Відповідно до цих напрямів та змісту навчально-наукової діяльності викладачами здійснюються навчальні, організаційні і виховні заходи, проведення яких дозволить сформувати студентів як свідомих національних інтелігентів, носіїв високої світоглядної культури.

Велика увага надається перепідготовці та підвищенню кваліфікації кадрів різних професій. Зокрема, у Полтавському університеті економіки і торгівлі в рамках реалізації проекту з проведення перепідготовки офіцерів запасу за програмою «НАТО – Збройні Сили України» (відповідно грантової програми НАТО «Партнерство заради миру») кафедра економіки підприємства та економічної кібернетики (завідувач кафедри – член правління обласної організації СЕУ, Заслужений діяч науки і техніки України, академік АЕН України, д.е.н., професор М.Є.Рогоза) спільно з навчально-науковим інформаційним центром університету, за фінансової підтримки Трастового фонду зазначеної програми НАТО та Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» уже кілька років проводить тримісячні курси підвищення кваліфікації «Сучасні технології інформаційних систем».

Так, у червні 2018 р. відбувся четвертий випуск курсів із перепідготовки і професійної адаптації колишніх військовослужбовців «Сучасні технології інформаційних систем», у якому взяли участь менеджер програм НАТО в Україні Крістофер Штаудт, ректор Полтавського університету економіки і торгівлі професор О.О. Нестуля, директор Міжгалузевого інституту післядипломної освіти Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» Ю.О. Паржин, викладачі, інші офіційні особи.

У рамках реформ в Україні, які проводяться в системі охорони здоров'я (до речі, Полтавська область є пілотною), кафедрою економіки підприємства та економічної кібернетики здійснюється робота з підготовки середніх медичних працівників центральних районних лікарень до забезпечення процесів обробки, аналізу, зберігання інформації в системі управління медичними закладами за програмою «Інформаційні технології медсестринства».

Підготовка кадрів економічного профілю вищої кваліфікації у закладах вищої освіти має супроводжуватися модернізацією науково-методичного забезпечення освітнього процесу. З цією метою у Полтаві 20 грудня 2018 р. Міжнародний фонд досліджень освітньої політики (президент фонду, професор Т.В. Фініков) за участі закладів вищої освіти міста Полтави та Полтавської області провів обговорення актуальних питань ліцензування і акредитації та презентацію системи зовнішнього забезпечення якості в рамках Проекту «Формування мережі експертів із забезпечення якості вищої освіти» (Чеська Республіка – Україна).

На зустрічі, в якій брали участь члени СЕУ, велика увага приділена особливостям проекту нового Положення про акредитацію освітніх програм: визнання в Україні сертифікатів про акредитацію освітніх програм, виданих іноземними акредитаційними агентствами чи агентствами забезпечення якості вищої освіти; проведення акредитації спеціально підготовленими незалежними експертами, у тому числі з числа студентів; місце освітньої програми в стратегії розвитку закладу вищої освіти; студентоцентрична модель навчання, підтримка здобувачів вищої освіти; забезпечення академічної доброчесності; взаємовідносини із зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) тощо. Очікується, що презентовані дослідження будуть подані до Національної агенції забезпечення якості вищої освіти, формування якої відбувається нині.

Науково-дослідна і науково-виробнича діяльність економічних кафедр регіону проводиться за наступними напрямками: методичні розробки за фаховим напрямом фундаментальних досліджень; проведення науково-практичних та науково-методологічних семінарів; наукові зв'язки з підприємствами – суб'єктами діяльності Полтавської області; наукові зв'язки з вищими навчальними закладами та науково-дослідними установами України; участь викладачів і студентів у роботі наукових та науково-практичних конференцій, студентських гуртків; підвищення якості професорсько-викладацького складу через роботу над кандидатськими та докторськими дисертаціями, публікацію наукових та навчально-методичних праць.

В економіці, як це доведено світовим і вітчизняним досвідом, результативною є інтеграція зусиль у тріаді «наука–освіта–виробництво». Саме такою метою є діяльність (за участю членів обласної організації СЕУ) Громадської спілки «Міжнародний центр досліджень соціально-економічних проблем модернізації та розвитку кооперації» (далі – Центр), створеної установчими зборами 16 липня 2015 року. Засновниками Центру стали: ТОВ «Сімферопольський виноконьячний завод», м. Дніпро (генеральний директор С.В. Іванов, завідувач кафедри фінансів та маркетингу ДВНЗ «Придніпровська академія будівництва та архітектури», д.е.н., професор, член-кореспондент НАН України, Заслужений діяч науки і техніки України); Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава (ректор О.О. Нестуля, д.і.н., професор, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки); Академія економічних наук України, м. Київ (президент О. І. Амоша, директор Інституту економіки промисловості НАН України, д.е.н., професор, академік НАН України, Заслужений діяч науки і техніки України, член Правління СЕУ).

Діяльність Центру спрямована на реалізацію наукової програми «Проблеми модернізації національної економіки та розвитку кооперації в системі життєзабезпечення регіонів України» (2015–2020 рр.).

У 2018 р. науковими працівниками Центру (науковий директор – професор М.Є. Рогоза) у межах реалізації підпрограми «Методологія розвитку кооперації в сільській місцевості України: ретроспектива та перспективи» підготовлені такі науково-методичні рекомендації:

- Стан та перспективи розвитку кредитної кооперації: методичні рекомендації / С. В. Іванов, М. Є. Рогоза, В. І. Ляшенко, В. І. Перебийніс, М. М. Іваннікова, Г. В. Колеснікова. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 56 с.;

- Створення соціальних підприємств та соціальних кооперативів як шлях до інклюзивної економіки: науково-методичні рекомендації / С. В. Іванов, М. Є. Рогоза, В. І. Ляшенко, В. І. Перебийніс, О. В. Лях, Н. В. Кузьменко. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 72 с.

Результати проведених Центром наукових досліджень висвітлені у наступних монографіях, виданих у 2018 році:

- Введение в теорию причинности следствий : концептуально-аналитический альманах в 7 томах. – Т. 2. Природная неизбежность физической экономики. / А. И. Амоша, В. А. Ткаченко, Н. Е. Рогоза и др. – Днепр : ДУАН, Монолит, 2018. - 258 с.;

- Введение в теорию причинности следствий : концептуально-аналитический альманах в 7 томах. - Т.3. Природні підґрунтя розвитку нової суспільної формації. / С. В. Войт, В. А. Ткаченко, М. Є. Рогоза, К. В. Завгородний та ін. – Днепр : ДУАН, Монолит, 2018. – 280 с.;

- Ефективність використання енергетичних ресурсів у логістичних системах агропродовольчого комплексу : моног-

рафія / В. І. Перебийніс, О. Г. Захарченко. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 185 с.;

- Концептуальное моделирование процессов самоорганизации и самоуправления: коллективная монография. / С. В. Войт, Б.И.Холод, В. А. Ткаченко, Н. Е. Рогоза и др. – Днепр : УАН, Монолит, 2018. – 236 с.;

- Управління економічними об'єктами: інформаційний аспект вдосконалення бізнес-процесів: монографія / М. Є. Рогоза, С. П. Тронь. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 195 с.

Апробація результатів наукового пошуку співробітників Центру здійснювалася на наукових зібраннях:

- круглий стіл «Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу в Україні за 2014–2016 роки. Презентація результатів у Полтавській області», Полтавська облдержадміністрація, 14 лютого 2018 р.;

- Міжнародна науково-практична on-line конференція «Современные тенденции в образовании и науке: состояние и перспективы», Карагандинський економічний університет Казспоживспілки, 16 березня 2018 р.;

- круглий стіл «Енергоефективність та енергозбереження: економічний, технічний та агроекологічний аспекти», Полтавська державна аграрна академія, 17 квітня 2018 р.;

- X Міжнародна науково-практична конференція «Інституційний розвиток соціально-економічних систем: національна економіка у глобальному середовищі», Полтавський університет економіки і торгівлі, 15–17 травня 2018 р.;

- III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки», Полтавська державна аграрна академія, 31 жовтня 2018 р.;

- XLVIII Міжнародна науково-практична конференція «Якість вищої освіти: компетентнісний підхід у підготовці су-

часного фахівця», Полтавський університет економіки і торгівлі, 14–15 листопада 2018 р.;

- VIII Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Економіка сьогодення: проблеми моделювання та управління», Полтавський університет економіки і торгівлі, 22–23 листопада 2018 р.;

- XI Пленум Правління Спілки економістів України (який розглянув питання «Нова стратегія регіонального розвитку України: шлях до майбутнього»), Спілка економістів України, м. Київ, 22 листопада 2018 р.;

- Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання сучасної економічної науки», Полтавська державна аграрна академія, 19 грудня 2018 р.

Міжнародні наукові зв'язки Центру підтримуються перш за все у рамках співпраці між Україною та Польщею. Одним із важливих спільних заходів була 40-а ювілейна наукова конференція «Modernity of industry and services», 12–13 жовтня 2018 р. (Катовіце, Польща), організаторами якої були: Scientific society of organization and management Department in Katowice, University of economics in Katowice (Faculty of Management), Silesian university of technology Faculty of Organization and Management, Полтавський університет економіки і торгівлі, Академія економічних наук України, Інститут економіки промисловості НАН України, Слов'янський державний педагогічний університет, Житомирський державний технологічний університет.

Учасники конференції з великим інтересом заслухали доповідь «Perspectives of the Integration to European Scientific Space and Economic Structure Modernization of the Industrial Regions in Ukraine», яку презентували англійською мовою члени Правління СЕУ академік НАН України О.І. Амоша і д.е.н., професор В.І. Ляшенко, а також член правління Полтавської обласної організації СЕУ професор М.Є. Рогоза.

Творча співпраця членів СЕУ в межах діяльності Центру з органами державного управління і місцевого самоврядування, громадськими організаціями, суб'єктами господарювання полягає у такому:

- співпраця з Асоціацією об'єднаних територіальних громад України (підготовка пропозицій щодо участі у спільних проектах);

- діяльність у складі робочої групи з підготовки доповіді «Потребительские кооперативы – 2030: миссия и видение» (м. Київ, Укоопспілка, червень 2018 р.);

- співпраця з Агентством місцевих доріг Полтавської області (підготовка наукової записки «Про фінансове забезпечення капітального ремонту доріг Полтавської області»);

- спільна діяльність з Агентством регіонального розвитку Полтавської області (розробка формуляра анкети «Проблеми розвитку територіальної громади»; розробка формуляра «Соціального паспорта територіальної громади»; економічне обґрунтування надання послуг територіальній громаді «Розробка стратегічного плану розвитку до 2021 року»);

- співпраця з Рунівщинською територіальною громадою Полтавського району Полтавської області (розробка основних засад співпраці, ознайомлення з потенціалом територіальної громади; підготовка проекту статуту сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Рунівщина-молокопродукт»; підготовка проекту бізнес-плану сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Рунівщина-молокопродукт»).

У Полтавській державній аграрній академії на кафедрі підприємництва та права (завідувач кафедри, член президії обласної організації СЕУ, академік АЕНУ, професор Х.З. Махмудов; доцент кафедри, заступник декана факультету, вчений секретар обласної організації СЕУ А.В. Світлична) 26 березня 2018 р. проведена Міжнародна науково-практична конференція «Формування та перспективи розвитку підпри-

емницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору».

Протягом звітнього року члени СЕУ – викладачі цієї кафедри взяли участь у роботі таких конференцій і круглих столів, як: «Гармонізація взаємодії закладів вищої освіти з ринком праці» (м. Полтава, 21–22 лютого 2018 р.); «Підтримка діяльності підприємств АПК засобами сучасних інформаційних систем і технологій» (м. Полтава, 21 лютого 2018 р.); «Сучасне матеріалознавство та товарознавство: теорія, практика, освіта» (м. Полтава, 14–15 березня 2018 р.); «Стратегічне планування розвитку громад: співпраця закладів вищої освіти та органів публічної влади», (м. Полтава, 4 квітня 2018 р.); «Ресурсовикористання та енергоефективність: економічний, технічний та агроекологічний аспекти», (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.); «Менеджмент ХХІ століття: глобалізаційні виклики», (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.); «Партнерство заради розвитку сільських територій Полтавщини», (м. Полтава, 25 квітня 2018 р.); «Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту» (м. Одеса, 28 травня 2018 р.); «Фінансові механізми сталого розвитку України» (м. Харків, 25–26 жовтня 2018 р.); Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю (м. Полтава, 26 жовтня 2018 р.); «Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки» (м. Полтава, 31 жовтня 2018 р.); тренінгова програма МОН України «Створюємо недискримінаційний освітній контент» (м. Харків, 27–29 вересня 2018 р.).

Вченими економістами-аграрниками – членами обласної організації СЕУ підготовлені та видані монографії:

- Раціональне використання ресурсів в умовах екологічно стабільних територій: кол. моногр. / О.В. Калашник, О.С. Михайлова, А.В. Світлична та ін. – Полтава: Укрпромторгсервіс, 2018. – 324 с.;

- Investments in the development of grain production in the Poltava region. / H. Makhmydov, L. Horbatiuk, I. Makhmydova // Management of the 21 st century: globalization challenges : monograph. – Prague : Nemoros s.r.o., 2018. – P. 296-302;

- Diary cooperatives and their interaction with other agricultural market subjects [monograph]. Theory and practice of social, economic and technological changes. / Makhmudov H., Makhmudova I. - Nemoros s.r.o. Prague, 2018. – P. 234-241.

Члени обласної організації СЕУ беруть участь у підвищенні інвестиційної привабливості регіону, налагодженню прямих контактів між потенційними інвесторами та зацікавленими підприємствами. Непересічною подією звітного року став Міжрегіональний бізнес-орієнтований інноваційний форум «Відкрий Полтавщину», який відбувся у Полтаві у травні 2018 року. Організаторами бізнес-форуму виступили Агенція регіонального розвитку Полтавської області та Полтавська обласна асоціація органів місцевого самоврядування (за підтримки Полтавської обласної державної адміністрації, Полтавської обласної ради та Полтавського університету економіки і торгівлі).

У роботі цього форуму взяли участь керівники органів місцевого самоврядування та виконавчої влади, міжнародних корпорацій, торгово-промислових палат, аташе посольств іноземних держав, комунальних підприємств, представники українського бізнесу, члени СЕУ. Відбулися панельні дискусії за такими тематичними напрямками: а) міжрегіональна взаємодія: об'єднані спільною метою); б) органи місцевого самоврядування (нова реальність України: спроможність, конкурентність, транспарентність); в) бізнес-середовище та комунальні підприємства: нові стандарти ефективності, екстериторіальність.

Загалом, підсумки роботи у 2018 р. свідчать, що члени Полтавської обласної організації СЕУ вносять вагомий вклад

у розвиток національної економіки, підготовку висококваліфікованих кадрів економічного та управлінського профілю, проведення наукових досліджень економічних процесів, співпрацю з регіональними органами влади, суб'єктами господарювання та соціальної сфери, громадськими та іншими організаціями.

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

(Голова правління – к.е.н., професор Кушнір Н.Б.)

Діяльність Рівненської обласної організації СЕУ у звітному періоді була спрямована на виконання заходів за такими статутними напрямками: проведення науково-практичних конференцій різних рівнів, семінарів економічного спрямування, видання монографій і навчальних посібників, навчально-педагогічна та просвітницька робота.

Рекомендації Правління СЕУ «Про перспективи, проблеми і завдання розвитку сфери туризму і рекреації в Україні», схвалені XI Пленумом Правління Спілки 29 вересня 2017 р., були опрацьовані Рівненською обласною організацією СЕУ та враховані в її поточній роботі під час здійснення у 2018 році заходів, спрямованих на дослідження стану, динаміки, проблем, чинників та факторів впливу на розвиток туристичного, готельного, ресторанного бізнесу та рекреаційно-туристичних територій в регіоні та Україні. За звітний період велика увага приділялась проведенню роз'яснювальної роботи щодо окреслених проблем, реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р., виходу туристичної галузі з економічної кризи, яка охопила Україну, пом'якшення її наслідків, впровадженню нових сучасних методів управління, маркетингу, посилення конкурентоспроможності та платіжної здатності суб'єктів підприємницької діяльності, діагностики банкрутства та сприяння розвитку

ділової активності підприємств області, зокрема туристично-рекреаційного спрямування.

Члени обласної організації СЕУ активно залучались до міжнародних грантових проєктів, зокрема «Visegrad Urban Creativity Cluster Network Funded by International Visegrad Fund and Ministerie van Buitenlandse Zaken», USAID, «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні», Еразмус+ , Horizon 2020 та інших.

Одним з важливих напрямів діяльності була розробка та запровадження тренінгової програми «Стратегія реформування системи управління державними фінансами: стратегічне державне планування та розвиток середньострокового державного планування», спрямованої на навчання державних службовців обласного та міського рівнів за напрямом «управління фінансами» (вересень – грудень 2018 р.).

Членами правління обласної організації СЕУ проведена значна робота з підготовки VII Міжнародної науково-практичної конференції вчених, молодих науковців, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в контексті євроінтеграції» (травень 2018 р.), зокрема в організації роботи секцій, пов'язаних з проблемами і механізмами відтворення ресурсного потенціалу в контексті євроінтеграції, економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, підвищення конкурентоспроможності підприємств. В роботі конференції взяли участь понад 150 учасників: представники зарубіжних країн, іноземних наукових, навчальних закладів; науковці, викладачі, аспіранти і студенти провідних вузів з регіонів України; керівники та співробітники ряду міністерств, установ обласного та міського рівня; представники бізнесових структур, підприємств і організацій міста, області та України. Рекомендації конференції були схвалені її учасниками і висвітлені в засобах масової інформації.

Членами обласної організації СЕУ виконані наукові дослідження за темами «Економічні фактори раціонального природокористування та ресурсозбереження» та «Розроблення механізму комерціалізації інноваційної продукції» на виконання держбюджетного наукового плану Національного університету водного господарства та природокористування.

За сприяння членів обласної організації СЕУ (безпосереднє керівництво, консультування, опанування, рецензування, експертиза тощо) відбулися захисти 9 кандидатських дисертацій.

Протягом звітнього року видано монографії, навчальні посібники, підручники, інтерактивні комплекси (в кількості 13) та опубліковано 34 статті, присвячені питанням організації, планування, управління, регулювання економічних, екологічних, соціальних, науково-технічних та інноваційних напрямків розвитку регіону.

У 2018 р. значна увага приділялась організації довузівської підготовки учнів з економіки в рамках Малої академії наук, завдяки якій учнями Рівненських шкіл та ліцеїв були здобуті перемоги у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з економіки та у Республіканському конкурсі-захисті наукових робіт Малої академії наук України.

В рамках науково-дослідної роботи студентів, роботи з обдарованою молоддю за участю членів обласної організації СЕУ були організовані і проведені наступні заходи:

- Дні науки (квітень 2018 р.);
- Конкурси випускних робіт студентів – дипломних робіт бакалаврів та магістрів (червень, грудень 2018 р.);
- Конкурси студентських наукових робіт (січень-лютий 2018 р.);
- Всеукраїнська олімпіада з економіки (березень-квітень 2018 р.);

- Студентський конкурс «Школа стартапів» (квітень 2018 р.).

Крім того, більшість членів Рівненської обласної організації Спілки економістів України здійснюють наукове консультування установ, підприємств та організацій міста, району та області на основі досвіду практичної роботи за фахом. В подальшому діяльність обласної організації СЕУ спрямовуватиметься на залучення до складу організації нових членів, розширення сфери статутної діяльності та розгалуження співпраці.

СУМСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

(Голова правління – д.е.н., професор Басанцов І.В.)

Протягом 2018 р. Сумська обласна організація СЕУ працювала згідно з розробленим та затвердженим планом роботи та Програмою дій за різними напрямками організаційної, навчальної та громадської роботи.

Як і у попередні роки, у звітному періоді діяльність Сумської обласної організації СЕУ спрямовувалася на залучення до роботи в організації провідних економістів та інших фахівців, а також на постійну популяризацію раціональної економічної думки серед населення і суб'єктів підприємницької діяльності Сумщини.

У центрі уваги залишається проведення наукових конференцій, які дають змогу зробити апробацію результатів наукових досліджень. Члени обласної організації СЕУ брали участь у міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, які створюють сприятливі умови для обміну передовим досвідом та знаннями між вченими з інших ВНЗ та науково-дослідних установ України, а також дають можливість налагодити взаємовигідну співпрацю у сфері науково-дослідної діяльності.

Протягом 2018 р. за участю представників організації проведено 5 міжнародних науково-практичних конференцій та 9 всеукраїнських конференцій. Було підготовлено матеріали для публікації підручників, монографій та наукових статей, а також розроблено науково-методичні рекомендації для здійснення навчального процесу з економічних дисциплін.

Членами обласної організації СЕУ у 2018 р. опубліковано 35 наукових праць, у тому числі дві монографії та один підручник, а також згідно Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу» проведено 4 науково-економічних експертизи.

Два члени організації були акредитовані у Верховній Раді України як спецкореспонденти з журналістських розслідувань зловживань у фінансово-економічній сфері.

Члени обласної організації СЕУ брали участь у виконанні науково-дослідних робіт (НДР) за такими темами:

1) «Економетричне моделювання механізму запобігання тіньовим схемам виведення капіталу через податкові та інвестиційні канали в Україні», №0117U003930 (строк виконання 01.10.2017 р.–30.09.2020 р.), керівник НДР – І.М. Кобушко;

2) «Інноваційні драйвери національної економічної безпеки: структурне моделювання та прогнозування», № 0117U003922 (строк виконання 01.10.2017 р.–30.09.2020 р.), керівник НДР – Л.С. Захаркіна;

3) «Фінансове забезпечення регіонального розвитку в умовах ефективного природокористування», № 0115U002552 (строк виконання 01.02.2015 р.–28.02.2018 р.), керівник НДР – В.Г. Боронос;

4) «Теоретико-методичні засади відповідального портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки», №0115U002554 (строк виконання 01.02.2015 р.–28.02.2018 р.), керівник НДР – Д.В. Леус;

5) «Вартісно-орієнтоване управління підприємствами на основі стейкхолдерського підходу», № 0117U004069 (строк виконання 01.01.17 р.– 31.12.18 р.), керівник НДР – О.О. Захаркін;

6) «Агрегативний інструментарій грошово-фінансового впливу на економічні системи», № 0117U004924 (строк виконання 01.03.17 р.–31.12.19 р.), керівник НДР – О.В. Зайцев.

На 2019 р. обласною організацією СЕУ визначені такі основні напрями роботи:

- активізація громадської роботи, яка буде спрямована на виховання молодого покоління економістів;
- удосконалення системи економічної освіти;
- продовження плідної співпраці обласної організації СЕУ з органами місцевого самоврядування;
- участь у створенні програм соціально-економічного розвитку Сумщини тощо.

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

(Голова правління – д.е.н., професор Гринчуцький В.І.)

Протягом 2018 р. Тернопільська обласна організація СЕУ працювала згідно з планом, затвердженим її правлінням. Діяльність організації будувалася за декількома напрямками, серед яких слід відмітити наукову діяльність, посилення роботи місцевих осередків, залучення колективних членів до виконання практичних завдань об'єднаних територіальних громад (ОТГ) в області. Важливе місце у роботі місцевих осередків посідала співпраця з представниками громадських організацій і вищими навчальними закладами міста Тернополя та області, а також підприємствами міста і області, малим і середнім бізнесом.

Регулярно проводилися засідання правління, на яких розглядалися поточні організаційні та інші питання, заслухову-

вались звіти про проведену роботу районними організаціями, обговорювались та визначались основні напрями майбутньої діяльності. На засіданнях відмічалось певне зниження чисельності членів обласної організації серед студентів, що пов'язано зі зменшенням чисельності студентів у вищих навчальних закладах.

За звітний період продовжувалась робота по залученню нових членів організації, зокрема у Зборівському і Борщівському районах. Продовжується певне скорочення чисельності студентів в організації, що пов'язано зі скороченням наборів у вищі навчальні заклади. Тому значна увага приділялася роботі з випускниками вузів, які зайняті у малому та середньому бізнесі. Велика робота проводиться по організації і підготовці до дуальної освіти. Крім того, до роботи залучалися колективні члени підприємств та установ.

Велика увага приділяється роботі з міжнародними інституціями та університетами. Завдяки зусиллям членів Тернопільської обласної організації СЕУ налагоджений зв'язок і співробітництво з регіональними організаціями Жежува і Кракова (Польща) по впровадженню в освітні програми основ стандартизації, сертифікації та забезпеченню якості продукції, що відповідає європейським нормам. Так, за безпосередньої участі Тернопільської обласної організації СЕУ разом з Тернопільським національним економічним університетом (ТНЕУ) проведені громадські читання про розвиток територіальних громад в умовах європейської інтеграції, наукова конференція «Сучасні тенденції розвитку економічних систем», у жовтні 2018 р. проведена чергова конференція, присвячена економічним змінам в Україні та світі. На конференції виступили вчені з Польщі і Словаччини. У роботі взяли участь представники Тернопільської обласної ради та обласної організації СЕУ. У ході дискусії були вироблені практичні

рекомендації для органів влади та підприємців щодо реагування на зміни у глобальному середовищі.

Студенти тернопільських вузів брали участь у щорічному конкурсі Дорожніх карт з розробки та просуванню заходів щодо розвитку малого та середнього бізнесу. Продовжилась робота по презентації стартапів студентами вищих навчальних закладів м. Тернополя та області для започаткування власної справи.

Велику роботу з надання освітніх послуг серед підприємців проводила заступник голови правління обласної організації СЕУ І.М. Бойчик. Вона також є постійним членом журі з відбору кращих студентських наукових робіт з напрямку «Економіка і підприємництво» в рамках Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (м. Київ). Крім того, вона активно налагоджувала зв'язки з бізнесом щодо працевлаштування випускників вищих навчальних закладів м. Тернополя.

Значний внесок у вдосконалення маркетингових досліджень зробила д.е.н. Т.М. Борисова. Зокрема, вона провела у травні 2018 р. зустріч підприємців області з викладачами вузів, де обговорювалися нагальні проблеми поліпшення роботи бізнесу та запропоновані теми дослідження, які є актуальними як для підприємців, так і для наукової і практичної діяльності вузів.

Обласна організація СЕУ продовжила співробітництво з Тернопільською обласною громадською організацією «Партнерство» (голова О.М. Собко), разом з якою працювала над організацією навчання студентів ТНЕУ та інших навчальних закладів області за програмою «Літня школа» разом з економічним університетом в м. Вроцлав (Республіка Польща, вересень-жовтень 2018 р.), яка стала традиційною для тернопільських студентів. За результатами такого навчання четверо із слухачів програми запрошені до Вроцлавського економіч-

ного університету, а один до Вроцлавського університету на семестрове навчання за магістерською програмою у лютому-червні 2019 року. Крім того, громадська організація «Партнерство» отримала грант Європейського союзу на реалізацію освітніх програм і є перспективи подальшого розширення цього напрямку діяльності.

Тернопільська обласна організація СЕУ (І.М. Бойчик, Е.Т. Карапетян) на базі ТНЕУ продовжила роботу короткотермінових курсів з навчання підприємців по складанню бізнес-планів та невеликих проектів. У цьому напрямі члени СЕУ розробили шість бізнес-планів для підприємців міста і області. Складені плани роботи з підприємцями області.

Члени обласної організації СЕУ були активними в усіх заходах, які проводила Тернопільська ОДА, Тернопільська міська рада, Торгово-промислова палата області. Районні організації та первинні осередки активно працювали з приватними підприємцями та підприємствами у своїх районах шляхом надання їм консультаційної допомоги, читання лекцій та здійснення інших заходів.

Тернопільська обласна організація СЕУ у своїй діяльності керується методичними і практичними рекомендаціями вищих органів управління. При цьому враховується специфіка розвитку бізнесу в нашому регіоні, наявність навчальної та наукової бази в м. Тернополі в «особі» Тернопільського національного економічного університету, а також тісні зв'язки з іноземними партнерами та можливості їх подальшого розвитку.

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

*(Голова правління – д.е.н., професор,
Заслужений економіст України Внукова Н.М.)*

Харківська обласна організація СЕУ у 2018 р. у повному обсязі виконувала вимоги Статуту, брала участь у різних напрямках громадської, наукової, академічної і публічної діяльності, що знайшло своє втілення у значній просвітницькій роботі з формування компетентнісного підходу в усіх сферах, розширення економічних та правових знань у різних галузях економіки, розгляді результатів наукових досліджень на конференціях різного рівня, у впровадженні інноваційних рішень у діяльність фінансових установ, підприємств, громадських організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування.

Для комунальних підприємств м. Харкова виконано дві науково-дослідницькі роботи «Теоретичне обґрунтування методики розрахунку плати за тимчасове користування окремими елементами благоустрою, що перебувають у комунальній власності територіальної громади м. Харкова, для розміщення відкритих літніх майданчиків, елементів вуличної торгівлі, малих архітектурних форм і тимчасових споруд торговельного, побутового, соціально-культурного та іншого призначення для ведення підприємницької та іншої діяльності» та «Методичне обґрунтування застосування показників зональності в розрахунку вартості послуг з користування майданчиками для платного паркування транспортних засобів».

Одержано перемогу у конкурсі на проведення фундаментального дослідження (за кошти держбюджету/обсяг фінансування) за темою «Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та

розповсюдження зброї масового знищення», яка є актуальною і відповідає завданням підвищення фінансової безпеки.

До конкурентоспроможних прикладних розробок, виконаних за звітний період, належить науково-дослідницька робота «Розвиток співробітництва на ринках фінансових послуг в умовах євроінтеграції», за результатами виконання якої удосконалено методику вибору відповідного інструменту підвищення капіталізації страхових компаній та банків, яка, на відміну від існуючих, враховує запропоновані критерії вибору (ступінь ризику застосування обов'язкових дозволів на використання відповідного інструменту підвищення капіталізації; обсяг нарощування власного капіталу при застосуванні відповідного інструменту підвищення капіталізації; швидкість нарощування власного капіталу при застосуванні відповідного інструменту підвищення капіталізації; розмір витрат на залучення та обслуговування відповідного інструменту підвищення капіталізації) і відповідні інструменти підвищення капіталізації (трансформація активів у цінні папери та їх продаж (сек'юритизація активів); спрямування чистого прибутку на збільшення капіталу; консолідація капіталу шляхом реорганізації через злиття / поглинання чи приєднання; емісія та розміщення звичайних й привілейованих акцій; залучення субординованого боргу) та методичний підхід до визначення рівня відповідності результатів внутрішнього і зовнішнього оцінювання ефективності системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму в Україні міжнародним стандартам FATF.

Науково-практичні результати роботи впроваджено у діяльність суб'єкта господарювання та навчальний процес закладів вищої освіти м. Харкова.

Член обласної організації СЕУ к.е.н., доц. С.А. Ачкасова вдруге стала стипендіатом Кабінету Міністрів України для молодих вчених (відповідно до Постанови президії Комітету з

Державних премій України в галузі науки і техніки від 23 травня 2013 р. №3).

Поглиблено співпрацю з Вищою державною техніко-економічною школою імені Б. Маркевича у місті Ярославі (Республіка Польща) з різних напрямів транскордонного співробітництва та програми Еразмус +. Продовжено співпрацю з Асоціацією європейських прикордонних регіонів, Інформаційним центром АЕПР в ХНЕУ ім. С. Кузнеця та ХГО «Єврорегіоном «Слобожанщина». Продовжено співпрацю за Угодою про співробітництво у сфері освіти, науки з Опольським Університетом (Республіка Польща), Закарпатським Угорським інститутом імені Ференца Ракоці II.

Розширено співпрацю з вищими навчальними закладами ЄС у межах Міжнародного проекту «Еразмус+» щодо академічної мобільності та подання грантів на фінансування.

Члени обласної організації СЕУ постійно беруть участь у проекті Департаменту з підвищення конкурентоспроможності регіону Харківської ОДА «Абетка експортера», а на семінарі «Інтернаціоналізація бізнесу та торговельні суперечки» у рамках проекту спільно з Торгово-промисловою палатою Харківського регіону реалізовано доповіді щодо розвитку медіації для врегулювання економічних спорів.

За підтримки Харківської обласної ради продовжується реалізація проекту регіонального розвитку «Тренінгове навчання з підвищення рівня якості освіти для складання ЗНО в межах профорієнтаційної роботи із школярами старших класів ЗОШ Харківської області». Проведено серію тренінгів, які дали відчутні результати у досягненнях з рівня ЗНО.

Члени обласної організації СЕУ брали участь у заході Харківської ОДА спільно з Європейською комісією «Підхід Сمارт-спеціалізацій та enurehreneurial discovery для Харківської області (06.09.2018 р.); у круглому столі «Регіональна політика економічної євроінтеграції на основі кластерного під-

ходу» за підтримки Представництва ЄС і Департаменту економіки та міжнародних відносин Харківської ОДА (25.04.2018 р.); у Другому Фінансовому ярмарку для малого та середнього бізнесу Німецько-Українського фонду (м. Харків, 26.04.2018 р.), у семінарі Харківської ОДА «Регіональна Конвенція Пан-Євро-Мед: нові можливості для експортерів Харківщини. Зміни трансферного ціноутворення у 2018 році» (13 вересня 2018 р.) та інших регіональних заходах.

Продовжується співпраця з Академією технологічних наук України (м. Київ) з питань технологічної співпраці у програмах транскордонного співробітництва; з Науково-дослідним інститутом правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України з питань нормативного регулювання розвитку підприємництва.

У 2018 р. проведено:

- Всеукраїнську науково-практичну конференцію докторантів, молодих учених та студентів «Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти»;

- круглий стіл «Економіко-правові проблеми розвитку та сприяння господарської діяльності в сучасних умовах»;

- VI Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Сучасні проблеми фінансового моніторингу»;

- I Міжнародну міжгалузеву конференцію «Підтримка підприємництва та інноваційної економіки в праві ЄС, Латвії та України», яка відбулася 07 грудня 2018 р. у м. Рига (Латвія) та інші заходи.

Обласною організацією СЕУ разом з Харківським союзом страховиків організовано і проведено 13 листопада 2018 р. публічну дискусію з обговорення проекту Білої книги, яка представляє бачення Національного банку щодо нового регулювання небанківського фінансового ринку «Майбутнє регулювання небанківського фінансового сектору», представленої

НБУ 22 жовтня 2018 р. до широкого обговорення. У дискусії взяли участь члени Харківського союзу страховиків, керівники і співробітники фінансових установ, викладачі та студенти, представники наукових та громадських організацій.

Члени обласної організації СЕУ брали участь (31 липня 2018 р.) у Public Talk «Корупція на місцях. Протидія, контроль і законні інструменти стримування», м. Харків, правовий клуб «Pravokator», організатори: НАБУ і Рада громадського контролю.

Керівник обласної організації СЕУ д.е.н, професор Н.М. Внукова продовжувала роботу в якості члена Навчально-методичної комісії МОН України за напрямом 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Продовжено роботу з одержання свідоцтв на об'єкти інтелектуальної власності: Внукова Н. М. Тренінг з адаптації до умов проведення та процедур ЗНО / Н.М. Внукова, Д.О. Давиденко // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 76825 від 13.02.2018 р.; Внукова Н.М. Базові аспекти концепції формування ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення / Н.М. Внукова, Д.Д. Гонтар // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 81285 від 09.07.2018 р.; Андрійченко Ж.О. Методичний підхід до оцінки конкордації НОР і міжнародних оцінок у сфері ПВД/ФТ / Ж.О. Андрійченко // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 80879 від 10.08.2018 р.

Плідно працювали здобувачі освітньо-наукового ступеня доктора філософії, захищено докторську та кандидатські дисертації, готувалися відгуки на автореферати дисертацій. Значна увага приділялась становленню та розвитку молодіжного відділення обласної організації СЕУ, учасники якого об'єднані у науково-дослідні гурти, фінансові об'єднання,

тренінгові групи. Вони брали участь у Міжнародних та Всеукраїнських олімпіадах та конкурсах студентських наукових робіт. 9 студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця та ХНУБА здобули перемогу на II турі Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт з наступних напрямів «Облік і оподаткування», «Банківська справа», «Фінанси і кредит», «Соціальна робота», «Страхування».

Студенти брали участь у Харківському регіональному конкурсі студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук Ради ректорів.

За високі здобутки у підготовці переможців Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт д.е.н., професор Н.М. Внукова здобула перемогу у XX ювілейному конкурсі Харківської ради ректорів «Вища школа Харківщини – кращі імена» у номінації «Найкращий завідувач кафедри».

На майбутнє передбачено продовження міжнародної співпраці, зокрема, у євро регіоні «Слобожанщина», впровадження сучасних технологій освіти та науки на основі компетентнісного підходу згідно з Законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту», розширення співпраці з суб'єктами господарювання та науковими установами, закладами вищої освіти, органами місцевого самоврядування.

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

*(Голова правління – д.е.н., професор, член-кор. НАН України,
Заслужений діяч науки і техніки України Войнаренко М.П)*

Протягом 2018 р. Хмельницька обласна організація СЕУ продовжувала роботу, спрямовану на забезпечення наукового та інформаційного підґрунтя для пошуку резервів зростання конкурентоспроможності економіки області, підвищення її інвестиційної привабливості та зростання соціальної складової.

У 2018 р. було проведено 6 засідань правління обласної організації СЕУ з питань соціально-економічного розвитку Хмельницької області, а також визначення напрямів діяльності та завдань організації щодо покращання економічної ситуації в регіоні. Проводилась робота і щодо залучення нових членів до Співки економістів України, зокрема, серед представників місцевих органів влади, освітніх установ та інших інституційних утворень, які формують інфраструктуру розвитку підприємницького середовища на Хмельниччині. Як наслідок, їх кількість сьогодні вже перевищила 300 осіб.

В межах своїх статутних завдань та компетенції члени обласної організації СЕУ спільно з фахівцями Хмельницької обласної державної адміністрації, Хмельницьких обласної та міської рад, Хмельницької торгово-промислової палати брали участь у підготовці та реалізації регіональних цільових стратегій, планів і програм, зокрема:

- Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2011–2020 рр;

- Плану заходів з реалізації Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2018–2020 роки;

- Програми соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2018 рік;

- Програми розвитку малого і середнього підприємництва Хмельницької області на 2017–2018 роки;

- Програми залучення інвестицій в економіку Хмельницької області на 2011–2020 роки;

- Цільової регіональної програми підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та поліпшення житлово-побутових умов сільського населення «Власний дім» на 2012–2020 роки.

Впродовж 2018 р. члени Хмельницької обласної організації СЕУ були співорганізаторами і учасниками міжнародних науково-практичних конференцій, які присвячені визна-

ченню пріоритетів економічного зростання (19–20 січня 2018 р., м. Запоріжжя), формуванню концепцій, стратегій та інновацій розвитку в процесі управління економічними системами (25–26 травня 2018 р., м. Хмельницький), розвитку стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища (28–29 вересня 2018 р., м. Одеса), побудові механізмів, стратегій, моделей та технологій управління економічними системами за умов інтеграційних процесів (5–7 жовтня 2018 р., м. Мукачево), розвитку інструментів регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів (18–20 жовтня 2018 р., м. Хмельницький), визначенню маркетингових технологій в умовах глобальної економіки України (29–30 листопада 2018 р., м. Хмельницький) та ін. Традиційним стало проведення спільно з Департаментом економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Хмельницької облдержадміністрації, Хмельницькою торгово-промисловою палатою та бізнес-структурами регіону циклу обговорень щодо підвищення ефективності існуючих та перспектив формування нових кластерів на Хмельниччині.

У Хмельницькому національному університеті продовжується виконання держбюджетної науково-дослідної роботи «Моделювання фінансово-економічної безпеки підприємницьких структур в стратегіях їх інноваційного розвитку» (керівник роботи – д.е.н., професор Н.А. Хрущ), завершено виконання держбюджетної науково-дослідної теми «Моделі та технології формування кластерів в стратегіях інституційного розвитку соціально-економічних систем» (керівник роботи – д.е.н., професор М.П. Войнаренко). Протягом 2018 р. продовжувалось виконання госпдоговірних тем:

1) «Розробка стратегій інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості» з

ТОВ «Бембі», м. Хмельницький, (керівник роботи – д.е.н., професор М.П. Войнаренко);

2) «Інформаційні механізми управління економічними процесами» з ПАТ «Завод»Темп», м. Хмельницький, (керівник роботи – д.е.н., професор М.П. Войнаренко).

У звітному році розпочато виконання госпдоговірних тем:

1) «Розробка методики формування та механізму функціонування кластерів у легкій промисловості» з ПП «Хелен А», м. Хмельницький (керівник роботи – д.е.н., професор М.П. Войнаренко);

2) «Удосконалення механізму управління якістю продукції підприємств харчової промисловості» (керівник роботи – д.е.н., професор М.П. Войнаренко);

3) «Обліково-аналітичні та економіко-математичні методи і моделі в інформаційному забезпеченні управління ресурсами підприємств за умов використання комп'ютерних технологій» з ТОВ «Український будівельний капітал», м. Хмельницький (керівник роботи – д.е.н., професор М.П. Войнаренко).

Науково-педагогічними працівниками вищих навчальних закладів Хмельницької області, які є членами обласної організації СЕУ, протягом звітного року здійснювалась просвітницька робота у загальноосвітніх навчальних закладах, спрямована на розширення економічної освіченості, роз'яснення актуальних питань соціально-економічного розвитку країни та Хмельниччини зокрема.

Професорсько-викладацьким складом Хмельницького національного університету опубліковано ряд монографій, підручників, наукових і публіцистичних статей, тез доповідей на актуальну економічну, політичну і соціально-культурну тематику. Серед них:

1) монографії та розділи колективних монографій:

- Стратегії та технології інноваційного розвитку корпорацій : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О.М. Полінкевич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 416 с.;

- Voynarenko M. The influence of information technologies on the development of modern social and economic systems / M. Voynarenko, L. Dzhuliy, L. Yemmchuk // Scientific development and achievements : kollektive monographie. – Sciemcee. Publishing London, London, 2018. – 447 p. (pp. 400–413);

- Миколюк О.А. Теоретико-методологічні аспекти аналізу енергетичної безпеки в умовах становлення енергетичної незалежності України / О.А. Миколюк. В кн.: Економічна безпека: держава, регіон, підприємство : монографія; в 3-х т. Т. 2; за заг.ред. В.О. Онищенко та Г.В. Козаченко. Полтава : ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2018. С. 93–118;

- Миколюк О.А. Оцінки кластерних ініціатив в контексті забезпечення енергетичної безпеки соціально-економічних систем / О. А. Миколюк / Енергоефективність та енергозбереження: економічний, технічний та агроєкологічний аспекти: колективна монографія. – Полтава: Астроя, 2018. – С. 45–53;

2) наукові статті у Scopus та/або Web of Science:

- Zamazii O. Factors of enterprises' strategic selection of participation forms in integration formations / V. Stadnyk, P. Izhevskiy, O. Zamazii, A. Goncharuk // Problems and Perspectives in Management. 2018. – 16 (Issue № 2). – P. 90–101. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://businessperspectives.org/journals/problems-and-perspectives-in-management/issue-282> (Scopus);

- Voynarenko M. Determination of influence of various factors on energy safety of an enterprise based on modeling multi-criteria tasks / M. Voynarenko, M. Dykha, O. Mykoliuk, L. Yemmchuk, A. Danilkova // Problems and Perspectives in

Management, Problems and Perspectives in Management. – 2018. – Vol.16. – Issue № 4. – P. 102–116. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/11065/PPM_2018_04_Voynarenko.pdf (Scopus);

3) наукові статті у фахових виданнях:

- Войнаренко М. Трансформація соціально-економічних систем за умов інтеграційних перетворень / М. Войнаренко, О. Гончар // Журнал європейської економіки. – 2018. – Т. 17, № 2. – С. 225–243. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jeej.tneu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1330>;

- Костюк О.М. Оцінка ефективності функціонування кластерів в регіоні / О.М. Костюк // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2018. – № 4 (103). – С. 127–132. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2018/4_2018/18.pdf;

- Пономарьова Н.А. Повідомлення інформації з ключових питань аудиту в звіті незалежного аудитора як фактор підвищення його комунікативної цінності / Н. А. Пономарьова // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2018. – № 4. – С. 111–114. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/6956/1/14.pdf>;

- Пономарьова Н.А. Оцінка факторів впливу процесів функціонування інтелектуального капіталу на результати діяльності кластерних структур / Н.А. Пономарьова // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2018. – № 5, т. 1. (у видавництві);

- Замазій О.В. Розвиток системи закупівель в Україні та роль цього процесі державного фінансового контролю/ О.В.Замазій // Вісник Хмельницького національного універ-

ситету. Серія: Економічні науки. – 2018. – № 4. – С. 218–221. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/7055/1/22.pdf>;

- Бабій І.В. Напрями підвищення експортно-імпортного потенціалу підприємств за умов активізації інтеграційних процесів / І.В. Бабій // Економічний Вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. – Вип. 4 (16). – С. 75–78. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://dspace.zsea.edu.ua/jspui/bitstream/12345/953/1/15.pdf>;

- Бабій І.В. Зовнішні цілі управління підприємством на етапі інтеграції економічної системи до ЄС / І.В. Бабій // Інтелект XXI. – 2018. – № 4. – С. 33–35. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2018_4_7;

- Менчинська О.М. Основи розвитку системи послуг дилера підприємств машинобудування / О.М. Менчинська // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2018. – № 4. – С. 12–16. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2018_4_4;

- Миколіук О.А. Формування ключових векторів забезпечення енергетичної безпеки крізь призму інноваційного розвитку альтернативних джерел енергії / О.А. Миколіук, І.А. Желавська, В.В. Ляховець // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2018. – № 3, Т. 1. – С. 199–204. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/6698/1/13.pdf>;

- Миколіук О.А. Особливості управління діагностики енергетичної безпеки машинобудівного підприємства / О.А. Миколіук // Вісник Одеського національного економічного університету ім. І. І. Мечникова. – 2018. – Т. 23. – Вип. 3 (68). – С. 116–121. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnyk-onu.od.ua/journal/2018_23_3/23.pdf;

- Гончар М.В. Теоретичні засади формування ефективної системи управління економічним потенціалом підприємства / О.І. Гончар, К.Я. Мельничук, М.В. Гончар // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – № 6 - 2018.

4) інші публікації:

- Богатчик Л.А. Особливості формування інтелектуального капіталу в регіональних кластерах / Л.А. Богатчик // Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (18–20 жовтня 2018 р., м. Хмельницький). – Хмельницький : ХНУ, 2018. – С. 70–73;

- Богатчик Л.А. Функції кластерів як інституту інноваційного розвитку соціально-економічних систем / Л.А. Богатчик // Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика : матеріали V ювілейної міжнародної науково-практичної конференції (5–7 жовтня 2018 р., м. Мукачеве). – Хмельницький, 2018. – С. 220–223;

- Богатчик Л.А. Систематизація принципів формування та функціонування кластерів в регіональній економіці / Л.А. Богатчик // Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку: матеріали XI міжн. наук.-практ. конф. (25–26 травня 2018 р., м. Хмельницький). – Хмельницький: ФОП А.А. Мельник, 2018. – С. 16–19;

- Пономарьова Н.А. Застосування нейромережевих технологій у вирішенні задач кластеризації / Н.А. Пономарьова // Матеріали V Ювілейної міжнародної науково-практичної конференції «Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика», присвяченої 20-річчю кафедри фінансів, банківської справи та страхуван-

ня. – м. Мукачево, 05–07 жовтня 2018 р. – Хмельницький: ХНУ, 2018. – С. 244–247 (частка викладача – 0,11 д.а.);

- Пономарьова Н.А. Інтелектуальний капітал та його вплив на формування та ефективність функціонування інноваційних кластерів / Н.А. Пономарьова // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів», м. Хмельницький, 18–20 жовтня 2018 р. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – С. 84–86 (частка викладача – 0,10 д.а.);

- Костюк О.М. Оцінка ефективності функціонування кластерів О.М.Костюк // Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку: матеріали XI міжн. наук.-практ. конф. (25–26 травня 2018 р., м. Хмельницький). – Хмельницький: ФОП А.А. Мельник, 2018. – С. 6–9;

- Костюк О.М. Завдання системи інформаційного забезпечення розробки інноваційних стратегій кластерів / О.М.Костюк //Підприємництво в умовах формування нової економічної і технологічної нормальності суспільства : збірник матеріалів II Міжн. наук.-практ. конф. «Економічні перспективи підприємництва в Україні», м. Ірпінь, 18–19 жовтня 2018 р. – Ірпінь, 2018. – С. 146–148;

- Костюк О.М. Завдання SWOT-аналізу підприємств кластеру / О.М.Костюк // Маркетингові технології в умовах глобальної економіки України: збірник праць XIII міжнар. наук.-практ. Конф., (Хмельницький — Кам.-Подільський, 29 листоп. - 1 груд. 2018 р. - Хмельницький : ХНУ, 2018. – С. 103–105;

- Войнаренко М.П. Високотехнологічні кластери в Україні: організаційно-економічні передумови та перспективи розвитку/ М.П.Войнаренко // Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку: матеріали XI міжн. наук.-практ. конф. (25–26 травня 2018 р.,

м. Хмельницький). – Хмельницький: ФОП А.А. Мельник, 2018. – С. 22–26;

- Скоробогата Л.В. Концепція обліку людського капіталу в форматі ціна-вартість-доходи / Л.В.Скоробогата // Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку: матеріали XI міжн. наук.-практ. конф. (25–26 травня 2018 р., м. Хмельницький). – Хмельницький: ФОП А.А. Мельник, 2018. – С. 172-176;

- Скоробогата Л.В. Складові економічної безпеки електронного бізнесу на засадах управління змінами. / О.О.Тарасюк, Л.В. Скоробогата, М.Ю.Міщук // Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку: матеріали XI міжн. наук.-практ. конф. (25–26 травня 2018 р., м. Хмельницький). – Хмельницький: ФОП А.А. Мельник, 2018. – С. 79–82;

- Скоробогата Л.В. Трансформація монетарних активів в контексті віртуалізації фінансової моделі бізнесу / Л.В.Скоробогата // Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика: тези доп. V ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 5–7 жовтня 2018 р.) – Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2018. – С. 21–23;

- Скоробогата Л.В. Формування стратегічних активів як об'єкту інвестування кластерних структур / Л.В.Скоробогата // Маркетингові технології в умовах глобалізації економіки України: тези доп. XII Міжн. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 29 листопада – 1 грудня 2017 р.). – Хмельницький : ФОП Горенюк Ю.І., 2017. – С. 144–145;

- Джулій Л.В. Особливості обліку доходів, резервів та розрахунків банку за кредитами / Л.В. Джулій, А.Р. Косян. – Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку: Матеріали XI Міжнародної науково-

практичної конференції 25–26 травня 2018 р., м. Хмельницький: ФОП А.А. Мельник, 2018. – С. 131–135, 0,1 д.а.;

- Джулій Л.В. Внутрішній аудит кредитних операцій банків / Л.В. Джулій, О.В. Черній. – Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку: Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції 25–26 травня 2018 р., м. Хмельницький: ФОП А.А. Мельник, 2018. – С. 239–241, 0,1 д.а.;

- Джулій Л.В. Облікова інтерпретація власності малих підприємств для цілей реалізації управлінських рішень / Л.В. Джулій. – Економічні перспективи підприємництва в Україні: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції 18–19 жовтня 2018 р.: УДФСУ, 2018. – С. 53–55;

- Войнаренко М.П. Передумови формування нової парадигми підприємництва в умовах активізації глобалізаційних процесів / М.П. Войнаренко // Економічні перспективи підприємництва в Україні: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, (18–19 жовтня 2018 р., м. Ірпінь). – Ірпінь: університет ДФС України, 2018. – 318 с. (С. 26–28);

- Бабій І.В. Підходи щодо стратегічного планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства / І.В. Бабій // Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети: зб. матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф.- (м. Запоріжжя, 19–20 січня 2018 р.) / Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2018. – Ч. 1. – С. 64–67;

- Менчинська О.М. Формування автомобілебудівного кластеру в Україні в умовах глобалізації економічного простору. Економічні перспективи підприємництва в Україні: матеріали II міжн. наук. - практ. конф., м. Ірпінь, 18–19 жовтня 2018 р. – Ірпінь, 2018. С. 167–171;

- Миколук О.А. Формування методичного інструментарію системи оціночних показників енергетичної безпеки підприємств в умовах стратегічних змін // Матеріали VIII Між-

народної науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища» 28–29 вересня 2018 р. м. Одеса – Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018. – 304 с. С.48–51.

У 2018 р. отримано охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності, а саме: Авторське свідоцтво №67066 (про реєстрацію авторського права на твір) Україна, Державна служба інтелектуальної власності України. Літературний письмовий твір «Методика діагностики рівня енергетичної безпеки машинобудівного підприємства» / М.П. Войнаренко, О.А. Миколук (Україна). – Дата реєстрації 13.06.2018.

Члени обласної організації СЕУ у 2018 р. брали участь у наступних науково-практичних конференціях:

- II Міжнародна науково-практична конференція «Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети», м. Запоріжжя, 19–20 січня 2018 р. (І.В.Бабій);

- XI Міжнародна науково-практична конференція «Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку», 25–26 травня 2018 р., м. Хмельницький (Л.А. Богатчик, О.М. Костюк, О.В. Замазій, М.П. Войнаренко, Л.В. Скоробогата, Л.В. Джулій);

- VIII Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища» 28–29 вересня 2018 р., м. Одеса (О.А. Миколук);

- V Ювілейна міжнародна науково-практична конференція «Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика», 5–7 жовтня 2018 р., м. Мукачево (Л.А. Богатчик, Н.А. Пономарьова, О.В. Замазій, Л.В. Скоробогата);

- Міжнародна науково-практична конференція «Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів», 18–20 жовтня 2018 р., м. Хмельницький (Л.А. Богатчик, Н.А. Пономарьова);

- II Міжнародна науково-практична конференція «Економічні перспективи підприємництва в Україні», 18–19 жовтня 2018 р., м. Ірпінь (О.М. Костюк, Л.В. Джулій, М.П. Войнаренко, О.М. Менчинська);

- XII Міжнародна науково-практична конференція «Маркетингові технології в умовах глобальної економіки України», м. Хмельницький, ХНУ, 29 листопада – 1 грудня 2018 р. (О.М. Костюк, Л.В. Скоробогата).

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

(Голова правління – Почесний професор Черкаського державного технологічного університету Гребенюк С.М.)

Черкаська обласна організація СЕУ протягом 2018 р. зосереджувала свою діяльність на таких напрямках:

- впровадження механізмів державного регулювання економічних процесів на середню і довготривалу перспективу;

- проведення конференцій, семінарів з актуальних питань економіки;

- співпраця з обласними організаціями: Департаментом регіонального розвитку Черкаської ОДА, Черкаською торгово-промисловою палатою, обласною службою зайнятості, метрології і стандартів, Спілкою промисловців і підприємців Черкаської області, банківськими та податковими установами.

У звітному році проведено регіональний форум «Досягаємо цілей стратегічного розвитку», на якому розглянуто такі питання:

- стратегії досягнення сталого розвитку;
- глобальне партнерство як нова парадигма сталого розвитку;
- роль сучасного університету в реалізації цілей сталого розвитку;
- від енергозбереження до енергоефективності;
- енергоефективність і просвітницька діяльність;
- роль місцевого самоврядування у розробці стратегії сталого розвитку.

З метою комплексного сприяння розвитку бізнесу розроблена дорожня карта, що містить такі основні заходи:

- проведення моніторингу існуючих бар'єрів;
- підтримка зворотного зв'язку на основі анкетування та інших засобів комунікації;
- створення консультативних пунктів з питання юридичного і кадрового забезпечення;
- синхронізація спільних дій в напрямку експортування товарів і послуг.

Проведено міжнародну інвестиційну конференцію, в рамках якої відбулися інвестиційний форум та навчальний семінар.

За участю членів обласної організації СЕУ проведено заходи та розроблено рекомендації ділового круглого столу з питань аграрного забезпечення, в яких взяли участь підприємства, що займаються експортною діяльністю та іноземними інвестиціями, та ті підприємства, що планують зовнішньоекономічний напрямок або вивчають нові інструменти бізнесу.

З метою популяризації місцевих виробників, які виробляють конкурентоспроможну продукцію, досягли певних ус-

півів у освоєнні ринку та приділяють увагу управлінню якістю, 23 листопада 2018 року проведено конкурс якості продукції під назвою «Черкаська якість».

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ

*(Голова правління – д.е.н., доцент, академік АЕН України,
Заслужений економіст України Москаленко А.М.)*

Протягом звітного періоду вченими Чернігівської обласної організації СЕУ проводилась науково-дослідна, науково-організаційна робота на виконання рішень V з'їзду СЕУ та наступних Пленумів Правління СЕУ. Основними напрямками діяльності, як і в попередні роки, була виробнича, наукова, педагогічна робота, що знайшло своє відображення в проведенні наукових досліджень та впровадженні їх результатів у виробництво; в активному обговоренні результатів наукових досліджень на конференціях, семінарах різного рівня; у просвітницькій діяльності при підготовці спеціалістів для різних галузей народного господарства тощо.

Впродовж 2018 р. правління обласної організації СЕУ провело чотири засідання, на яких розглядалися питання наукового забезпечення агропромислового виробництва Чернігівської області в природно-кліматичних умовах, що склалися весною 2018 року; підвищення інвестиційної привабливості та збільшення обсягів експорту продукції, яка виробляється підприємствами регіону; поглиблення процесів децентралізації та створення об'єднаних територіальних громад; рішення XII Пленуму Правління СЕУ за підсумками розгляду питання «Нова стратегія регіонального розвитку України: шлях до майбутнього».

В межах статутних повноважень та компетенції науковці обласної організації СЕУ брали участь в розробці економічних та екологічних програм, проектів районного та обласного

рівнів і реалізації раніше прийнятих обласних програм. Зокрема, реалізація Програми передачі нетелей багатодітним сім'ям, які проживають у сільській місцевості Чернігівської області на 2016–2020 роки (затверджена рішенням третьої сесії обласної ради сьомого скликання від 27.01.2016 р.), дозволила в 2018 році 30 багатодітним сім'ям отримати нетелів вартістю 1 039,5 тис. грн; реалізація Програми фінансової підтримки органічного виробництва в Чернігівській області на 2016–2021 роки (затверджена рішенням четвертої сесії Чернігівської обласної ради шостого скликання від 29.04.2015 р., зі змінами, затвердженими рішеннями обласної ради від 27.01.2016 р. та від 17.05.2018 р.), дозволила в звітному році десяти виробникам органічної продукції отримати компенсацію витрат за проведення сертифікації в сумі 250 тис. гривень.

З метою активізації роботи по залученню іноземних інвестицій голова правління обласної організації СЕУ 16 травня 2018 року на міжнародному форумі інвестицій та експорту Чернігівщини презентував розроблений вченими організації інвестиційний проект по виробництву наукоємної біологічної продукції.

Пріоритетним напрямом діяльності обласної організації СЕУ залишається удосконалення інноваційної діяльності в аграрній сфері економіки країни. Спільно з науковцями Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України продовжувались дослідження за напрямом впровадження інновацій, які покращують екологічний стан довкілля та забезпечують суттєвий і швидкий економічний ефект, не потребуючи при цьому значних інвестицій.

З метою впровадження інновацій в практику сільськогосподарського виробництва члени обласної організації СЕУ брали активну участь в шести регіональних науково-

практичних конференціях та нарадах, а також продовжували започатковану у попередні роки інформаційно-консультативну роботу по впровадженню сучасних наукових розробок у виробництво безпосередньо в сільськогосподарських підприємствах. Впродовж звітнього року інформаційно-консультативними послугами науковців скористалися близько 165 керівників і спеціалістів агроформувань. Результатом даної роботи стало впровадження в сільськогосподарських підприємствах 21 області України та в деяких країнах ЄС наукоємних розробок Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН України на суму близько 9 млн гривень.

Враховуючи високу окупність інноваційних розробок вчених-мікробіологів, сільськогосподарські підприємства отримали додатковий прибуток на суму більше 83,1 млн гривень.

Як і в попередні роки, науковці проводили дослідження по забезпеченню наукового та інформаційного підґрунтя адаптації економіки регіону до сучасних умов ринкової економіки, підвищення її інвестиційної привабливості, відродженню традиційних виробництв Полісся.

Члени обласної організації СЕУ брали активну участь у підготовці студентської молоді, майбутніх кандидатів і докторів наук.

Продовжувалась активна робота по організації науково-практичних конференцій, виробничих семінарів, круглих столів по злободенним проблемам розвитку регіону.

Як протягом звітнього періоду, так і у 2019 році проводиться робота щодо поповнення складу обласної організації СЕУ новими членами.

КИЇВСЬКА МІСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СЕУ
(Голова правління – д.е.н., професор,
академік АЕН України Міщенко В.І.)

У 2018 р. Київська міська організація СЕУ проводила активну роботу щодо вдосконалення вітчизняного законодавства з питань реформування економіки та фінансового сектору країни на принципах євроінтеграції та використання кращого світового досвіду і практики діяльності міжнародних фінансових організацій з метою подолання наслідків економічної кризи та прискорення темпів економічного зростання.

Членами Київської міської організації СЕУ було проведено 21 семінар, 18 круглих столів та 87 лекцій з актуальних питань реформування та розвитку економіки, децентралізації державного управління, вдосконалення монетарного регулювання економіки, розвитку банківської системи та фінансового сектору.

Здійснюючи свою діяльність, Київська міська організація СЕУ тісно співпрацювала з широким колом науковців і практиків, які працюють в ДВНЗ «Університет банківської справи», Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана, Київському національному торговельно-економічному університеті, ДННУ «Академії фінансового управління», Національній Академії педагогічних наук України, Національному банку України, Міністерстві фінансів України, Товаристві «Знання» України та інших наукових установах, навчальних закладах і громадських організаціях.

Головним завданням діяльності у звітному році було наукове та методичне обґрунтування напрямів реформування вітчизняної економіки, посилення макроекономічної та макрофінансової стабільності й конкурентоспроможності, сприяння практичній реалізації заходів щодо монетарного та ад-

міністративного стимулювання економічного розвитку, відновлення ефективного функціонування банківської системи фінансового сектору України. Ця діяльність була зосереджена на розробленні рекомендацій та пропозицій для Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України щодо вдосконалення законодавчих і нормативних документів з метою проведення невідкладних реформ, що підтримують поступальний розвиток економіки України.

Зокрема, члени Київської міської організації СЕУ брали участь у підготовці рекомендацій щодо проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення процедури проведення фінансової реструктуризації (реєстр. № 9236 від 23.10.2018 р.), до «Основних засад грошово-кредитної політики на 2019 рік та середньострокову перспективу», а також у розробленні пропозицій щодо формування стратегії регіонального розвитку України. Було здійснено наукове обґрунтування заходів щодо забезпечення фінансової стабільності в Україні, досліджувались питання стабілізації грошового та валютного ринків, діяльності державних банків і банків з державною участю в капіталі, роботи з проблемними і нежиттєздатними банками, запровадження макропруденційного регулювання та вдосконалення механізмів монетарного регулювання економіки.

Рекомендації та пропозиції членів Київської міської організації СЕУ щодо монетарного регулювання економіки України, діяльності державних банків і банків, що перебувають у стані ліквідації, управління внутрішнім і зовнішнім державним боргом, підвищення ефективності управління проблемними кредитами, вдосконалення процедури проведення фінансової реструктуризації, функціонування та регулювання діяльності небанківських фінансових установ, платіжних систем, управління фінансовими ризиками, вдоскона-

лення фінансового моніторингу знайшли відображення у 137 наукових публікаціях у зарубіжних і вітчизняних виданнях.

У 2018 р. членами Київської міської організації СЕУ розроблено низку практичних рекомендації та пропозиції за такими напрямками.

1. «Адаптація небанківського фінансового сектору України до європейських стандартів», у межах якого розроблено пропозиції щодо вдосконалення механізмів функціонування та регулювання діяльності небанківських фінансових установ в умовах європейської інтеграції, вдосконалення управління фінансовими ризиками, реформування системи нагляду та співробітництва з європейськими й міжнародними фінансовими організаціями. За результатами дослідження представлено матеріали в колективну монографію: «Strategies for Economic Development: The experience of Poland and the prospects of Ukraine» – Collective monograph. – Vol. 1. Poland: “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2018.

2. «Посилення механізмів монетарного регулювання вітчизняної економіки». Досліджено механізми монетарного регулювання економіки в провідних країнах світу, в тому числі в країнах Європейського Союзу, обґрунтовано напрями посилення дієвості каналів монетарного трансмісійного механізму та стимулюючих функцій центрального банку щодо розвитку економіки України, а також механізми запровадження та реалізації в Україні макропруденційної політики. За темою дослідження опубліковано такі статті: Особливості регуляторної ідентифікації фінансових компаній як фінансових посередників // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2019; Inflation and economic growth: the search for a compromise for the Central Bank’s monetary policy // Banks and Bank Systems. – 2018. – Volume 13, Issue 2. – PP. 153–163; Інституційні засади макропруденційного регулювання і нагляду за фінансовим сектором у Великобританії // Науко-

вий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2018. – Вип. 18. Ч.2. – С. 95–100; Цифрові валюти у контексті суспільної довіри до грошей // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – №2(25). – С. 305–316; Проблеми хеджування валютних ризиків в Україні // Наукові праці НДФІ. – 2018. – № 2. – С. 57–61; Особливості програм кількісного пом'якшення центральних банків // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2018. – С.79–83.

3. «Механізми забезпечення ефективності та конкурентоспроможності банківської системи та економіки». Проведено аналіз основних факторів та умов підвищення ефективності та конкурентоспроможності національної економіки та банківської системи України, показників і напрямів вдосконалення макропруденційного регулювання та нагляду, обґрунтовано основні напрями забезпечення стійкості вітчизняної банківської системи в умовах фінансової нестабільності. Опубліковано статті: «Криза недіючих кредитів у банківському секторі України // Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. – С. 240–243; Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг // Фінансовий простір. – 2018. – №1(29). – С. 75–79; Цифрові валюти у контексті суспільної довіри до грошей // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – №2(25). – С. 305–316 та інші.

4. «Управління ризиками проектного фінансування в Україні». Розроблено рекомендації щодо вдосконалення управління ризиками проектного фінансування в Україні. За матеріалами дослідження опубліковано низку робіт, зокрема:

«Special Aspects of Using Hybrid Financial Tools for Project Risk Management in Ukraine» // Investment Management and Financial Innovations. – 2018. – Vol. 15(2). – PP. 257–266 та інші.

5. «Посилення фінансової грамотності в Україні». За матеріалами дослідження опубліковано статтю: «Сучасні вимоги до економічного просвітництва в Україні» в збірнику «Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії» / за ред. Кременя В.Г., Ничкало Н.Г. – К.: Знання України, 2018. – 616 с.

У 2018 р. члени Київської міської організації СЕУ брали активну участь у організації та проведенні міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, круглих столів, семінарів, диспутів, на яких виступали з науковими доповідями, зокрема:

- VIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки». 1 червня 2018 р. ДВНЗ «Університет банківської справи»;

- V Міжнародна науково-практична конференція «Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку» до 15-річчя кафедри фінансів, обліку і аудиту. Національний університет «Острозька академія». 11-12 жовтня 2018 р.;

- II Міжнародна науково-практична конференція «Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку». 12 жовтня 2018 р. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

- II International Scientific Conference «Corporate Governance: Strategies, Technology, Processes». October 26th 2018. Faculty of Economics and Management Science, Leipzig University. Leipzig. (Leipzig, Germany, 2018);

- XII Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансо-

вих ринків». 09 листопада 2018 р. Черкаський університет банківської справи. (м. Черкаси, 2018 р.);

- Методологічний семінар «Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи». Академія педагогічних наук України, 15 листопада 2018 р., м. Київ;

- засідання Клубу банкірів «Розвиток торгівлі між Румунією і Україною. Роль ЕксімБанку в підтримці експорту» 4 жовтня 2018 р., м. Київ;

- засідання Клубу банкірів за сприяння Комітету Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності: «Облікова ставка НБУ: роль і практичне значення». 21 вересня 2018 р., м. Київ;

- Всеукраїнська науково-практична конференція «Глобальні та регіональні аспекти інноваційного розвитку економіки». Одеський національний економічний університет. 23 березня 2018 р, м. Одеса, та інші.

Перспективним напрямом діяльності Київської міської організації СЕУ є посилення наукової роботи з обґрунтування пропозицій щодо реформування вітчизняної економіки.

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВИХ СЕКЦІЙ СПІЛКИ ЕКОНОМІСТІВ УКРАЇНИ

У 2018 р. наукові секції Спілки економістів України активно співпрацювали з науково-дослідними установами НАН України та галузевих національних академій наук, парламентськими та урядовими комітетами і комісіями, центральними органами виконавчої влади, вищими навчальними закладами, а також з іншими громадськими організаціями та асоціаціями підприємств і наукових установ різних галузей, зокрема з Академією економічних наук України, Торгово-промисловою палатою України, Українським союзом промисловців і підприємців тощо.

Протягом звітнього року вчені наукових секцій СЕУ згідно із зверненнями окремих комітетів Верховної Ради України неодноразово залучалися до експертизи ряду проектів законів та готували відповідні експертні висновки для розгляду на засіданнях комітетів, а також брали безпосередню участь у організації і проведенні багатьох наукових форумів, як в Україні, так і за кордоном, опублікували ряд монографій та значну кількість наукових статей у відомих вітчизняних і зарубіжних виданнях. Основні здобутки наукових секцій СЕУ за 2018 рік наведені нижче.

СЕКЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

(Науковий керівник – д.е.н., професор,
академік НАН України Геєць В.М.)

Протягом звітнього періоду вчені Секції під керівництвом академіка НАН України В.М. Геєця проводили науково-дослідну роботу (НДР) за темою «*Макроперспективи ендогенізації економічного розвитку України*» (термін виконання: I кв. 2018 р. – IV кв. 2020 р.). Метою дослідження є: методологічне обґрунтування історико-логічних засад та змісту ендогенізації економічного розвитку в Україні; визначення впливу ендогенних факторів на динаміку і структуру вітчизняної економіки; розроблення сценаріїв та оцінка макроекономічних умов для реалізації політики ендогенізації розвитку економіки України.

Згідно з календарним планом НДР протягом 2018 р. за розділом «*Соціальна держава в ендогенізації економічного зростання*» виконувалась наукова робота за наступними напрямками:

- взаємопов'язаність стосунків між соціальною державою і бізнесом;

- механізми розв'язання суперечностей між факторами ендогенного і екзогенного характеру економічного зростання.

В цілому у 2018 р. вченими Секції були проведені дослідження, які дозволили отримати нові наукові результати, зокрема:

- розкриті та обґрунтовані на перспективу процеси ендогенізації розвитку економіки у вимірі рівноправності відносин держави, бізнесу та суб'єктів господарювання;

- обґрунтована інституційна обумовленість ендогенізації економічного розвитку.

Науковий керівник Секції Геєць В.М. протягом звітнього періоду працював над науковою роботою відомчої тематики

«Макроекономічна збалансованість для забезпечення стійкості державних фінансів та економічного зростання в Україні» (термін виконання: 03.09.2018 р.–31.12.2018 р., прикладні дослідження), зокрема над розділом першим «Моніторинг макроекономічних дисбалансів в умовах фінансової нестабільності та оцінювання впливу змін вікової структури населення на стійкість державних фінансів (2018 р.) (підрозділ 1.1. «Розроблення системи індикаторів для моніторингу макроекономічних дисбалансів»). Мета дослідження: формування системи індикаторів моніторингу макроекономічних дисбалансів з урахуванням впливу демографічного старіння на стійкість державних фінансів та монетарних механізмів фінансової стабільності в Україні. У звітному році в рамках виконаного дослідження отримані такі результати:

- надано характеристику проблем оперативного виявлення макродисбалансів в Україні;
- обґрунтовано фактори та індикатори формування значних розривів у макроекономічних балансах ВВП та Зведеного бюджету України;
- обґрунтовано фактори та індикатори формування значних розривів у балансі Грошового огляду та Платіжному балансі України;
- оцінено вплив ключових макродисбалансів на економічну динаміку та ризики виникнення небезпечних дисбалансів в Україні;
- розроблено систему індикаторів для моніторингу макроекономічних дисбалансів.

Перспективними напрямками дослідження на 2019–2020 рр. є системне розкриття майбутнього соціальної держави в ендегенізованому характері економічного зростання в рамках теоретичних засад ендегенізації економічного зростання.

Протягом 2018 р. вченими Секції опубліковано 11 наукових праць загальним обсягом 8,83 др. арк., з них у вітчизняних виданнях 5 публікацій; у зарубіжних виданнях – 5 публікацій загальним обсягом 2,14 др. аркушів. Серед них:

➤ у журналі *Економіка України*:

Геєць В.М. Ендогенізація розвитку економіки у вимірі рівноправності стосунків держави, бізнесу та суб'єктів голосування / *Економіка України*. – 2018. – №7. – С. 3–19. В статті мова йде про те, що в Україні відбувається боротьба між колективізмом минулого та індивідуалізованою активністю сучасності із схильністю до опортуністичної поведінки. Ця глибока суперечність є історично зумовленою, і, власне, це й задало вищий рівень соціального втілення у формування екстрактивних інститутів. Таким чином, і перед суспільством, і перед державою постає завдання гармонізації діяльності державних інститутів, церковних організацій, партій і рухів, оскільки неконтрольовані ринки за своїми наслідками є руйнівними, бо позбавлені морального фундаменту.

Нинішні інститути держави і влада, в тому числі і в Україні, в цілому характеризуються низьким рівнем довіри в суспільстві. Отже, без тісної співпраці держави з організаціями громадянського суспільства успішне реформування вітчизняної економіки та проведення активної економічної політики якщо і можливі, то тільки завдяки надто повільному просуванню вперед, та ще й під тиском зовнішніх факторів, які не завжди реалізуються в національних інтересах. Ось чому в Україні мають актуалізуватися засади «розвиваючого протекціонізму» відповідно до національних економічних інтересів, які перебувають під серйозним екзогенним тиском. Саме тому необхідно здійснити перехід на стабільну траєкторію довгострокового економічного зростання на основах ендогенізації, завдяки якій знижуватиметься роль екзогенних чинників в економічному розвитку, які нині домінують.

➤ у журналі *Європейської економіки*:

Геєць В.М. Інституційна обумовленість ендогенізації економічного розвитку / Журнал *Європейської економіки*, – 2018. – Том 17. – №2(65). – С. 155–166. У статті мова йде про те, що наприкінці ХХ ст. у країнах колишнього соціалістичного табору здійснювалися капіталістичного характеру реформи фундаментального змісту щодо засад забезпечення права на свободу, в тому числі економічну, що реалізується згідно з наявністю та захистом прав на приватну власність. Цей вибір був здійснений тому, що було фундаментальне бажання подолати залежність від керівної ролі політичного «суверена», який, власне, і забезпечував отримання «ренти» шляхом реалізації централізованої системи управління на планово-розподільчій основі, обмежуючи бажання отримати свободи шляхом надання можливостей для самореалізації.

Капіталізм, що розвивається безконтрольно і без обмежень, керується єдиним критерієм – приватним інтересом найсильніших і залишається ворожим будь-якій формі суспільного інтересу більшості. Разом з тим, розвиток соціальних інститутів вимагає формування інституційного простору для реалізації громадянських ініціатив і захищеності свобод від проявів влади та слабо контрольованого монополюючого організованого бізнесу в обмеженні громадянської активності. Для цього у процес розвитку суспільства з боку держави мають закладатися довгострокові соціальні механізми не тільки з метою закріплення нового духу капіталізації і подальшого зростання економіки, але й розвитку через соціальні механізми соціального простору, який стабілізуватиме суспільство на засадах суспільних цінностей.

Результати досліджень дозволили підготувати 7 аналітичних матеріалів та науково-аналітичні записки, які були направлені до Міністерства економічного розвитку і торгівлі і України, на які отримано 3 позитивних відгуки. Серед них:

аналітичний матеріал «Прогноз розвитку цінових процесів в Україні у 2018 році» (отримано лист-подяку №3014-06/16527-07 від 16.04.2018 р. за підписом директора департаменту макроекономічного прогнозування Горшкової Н.І.); аналітичний матеріал «Фактори економічного зростання в 2016–2018 рр.» (отримано лист-подяку №3011-06/30866-07 від 17.07.2018 р. за підписом директора департаменту макроекономічного прогнозування Горшкової Н.І.); аналітичний матеріал «Індикатори виявлення загрозливих тенденцій в інвестиційній сфері у контексті попередження макроекономічних дисбалансів» (отримано лист-подяку №3012-06/499760-07 від 14.11.2018 р. за підписом директора департаменту макроекономічного прогнозування Горшкової Н.І.); аналітичний матеріал «Орієнтовані основні прогнозні макро-показники на 2022–2030 роки» (липень 2018 р.); аналітичний матеріал «Припущення та ризики макроекономічного прогнозу на 2018, 2019, 2020, 2021 роки», аналітичний матеріал «Індикатори виявлення загрозливих тенденцій в інвестиційній сфері у контексті попередження макроекономічних дисбалансів», науково-аналітична записка «Система індикаторів для моніторингу макроекономічних дисбалансів» (139 стор.).

За звітний рік вченими Секції розроблялися також теми госпдоговірної та конкурсної тематики, серед яких:

1) науково-дослідна робота «Перспективи розвитку транспорту п'ятого покоління в Україні», договір № 5 від 03 вересня 2018 р. Замовник: Національна академія наук України. Термін виконання: 03.09.2018 р.–28.12.2018 р., науковий керівник академік НАН України В.М.Геєць.

Мета роботи: обґрунтування перспектив розвитку транспорту п'ятого покоління в Україні в контексті довгострокового інноваційного розвитку економіки країни. В ході її виконання здійснювалось наукове керівництво щодо визначення

тенденцій, викликів та перспектив розвитку транспортних систем.

Наукова новизна та практична значимість отриманих результатів полягає в наступному:

- здійснено узагальнення основних світових тенденцій розвитку транспорту п'ятого покоління та запропоновано визначення поняття транспорту п'ятого покоління, під яким розуміються, як високошвидкісний наземний транспорт (ВШНТ), а саме Високошвидкісні магістралі (HSR), MAGLEV ТА HYPERLOOP, а також такі інноваційні види транспорту, як електромобілі, безпілотники та дрони. На основі здійснених узагальнень розроблено класифікацію видів транспорту п'ятого покоління за такими основними характеристиками як: швидкість, екологічність, енергозбереження, інноваційний підхід до конструювання, які показують основні ознаки транспорту наступного технологічного укладу;

- обґрунтовано можливі напрями застосування в Україні транспорту HYPERLOOP на основі оцінки світового досвіду фінансування проектів реалізації транспорту п'ятого покоління з використанням наступних показників: структура витрат на реалізацію проектів будівництва HSR (витрати на: будівництво інфраструктури та рухомий склад; витрати пов'язані з будівництвом і експлуатацією проектів HSR, а також адмініструванням проекту) та HYPERLOOP; собівартість існуючих проектів HSR Європи та Азії; собівартість існуючих проектів MAGLEV; прогнозна собівартість проекту HYPERLOOP за концепцією Ілона Маска HYPERLOOP Alpha;

- вироблено та науково обґрунтовано основні концептуальні напрями створення ВШНТ типу Hyperloop на основі науково-технічного аналізу існуючих та перспективних напрямів створення ВШНТ п'ятого покоління – MAGLEV та HYPERLOOP. Практична значимість їх полягає в розробці рекомендацій для наступних науково-дослідних та дослідно-

конструкторських робіт, необхідних для створення макетних та експериментальних зразків систем ВШНТ;

- науково обґрунтована перспективність застосування технологій магнітно-левітуючого транспорту (MAGLEV), в рамках яких дана оцінка тягово-левітаційних систем (ТЛС), систем магнітного підвісу, електроприводів, енергозабезпечення, управління та бортового електропостачання. Практична значимість цих матеріалів полягає в розробці рекомендацій по використанню ТЛС з лінійними синхронними двигунами в поєднанні з магнітним підвісом на основі технології Inductrack на постійних магнітах;

- розроблено науково обґрунтований спосіб контролю ступеню герметичності виробів за методом фіксованих об'ємів, практична значимість якого полягає в розробці техніки та технології прецизійного контролю герметичності незалежно від змін параметрів зовнішнього середовища без використання індикаторних газів, вакуумних камер та контрольних течій;

- виконано чисельне моделювання турбулентного трансзвукового поля течії, а також оцінку аеродинамічних та теплових навантажень, що діють в вакуумованому шляхопроводі на транспортну капсулу з геометрією близькою до капсули Quintero One, представленої корпорацією Hyperllor Transportation Technologies 2 жовтня 2018 року;

2) науково-дослідна робота «Узгоджена економічна, екологічна та технологічна політика розвитку енергетики» цільового наукового проекту «Економічні, техніко-технологічні та екологічні імперативи цільового розвитку енергетики України», договір № 3 від 16 квітня 2018 р. (Розпорядження Президії НАНУ № 198 від 10.04.2018 р.). Замовник: Національна академія наук України. Термін виконання: 16.04.2018 р.– 28.12.2018 р., № держреєстрації 0118U005132, науковий керівник к.е.н. Р.З.Подолець.

Мета роботи: розробка організаційно-економічних механізмів узгодження та реалізації пріоритетів суміжних напрямів державної політики (економічної, екологічної, промислової) відповідно до ключових імперативів розвитку енергетики України, базуючись на засадах стратегічного планування і управління.

В ході виконання науково-дослідної роботи було адаптовано методологічні засади структурно-інституційного аналізу для формування субстантивної (міжгалузевої або узгодженої, або стратегічної) енергетичної політики шляхом поєднання алгоритму аналізу політики і стратегічного аналізу середовища на основі ключових засад інституційної теорії та зведення різнопланових процесів у суміжних з енергетикою сферах до універсальних інституційних категорій.

3) науковий проект «Цифрові компетенції у формуванні соціальної якості в Україні» в рамках цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Реконструкція економіки України: історичні виклики та модерні проекти», договір № 4 від 03 вересня 2018 р. Замовник: Національна академія наук України. Термін виконання: 03.09.2018 р.– 28.12.2018 р., науковий керівник д.е.н. І.Г. Яненко.

Мета роботи: розроблення основних напрямів та шляхів формування цифрових компетенцій та навичок громадян шляхом упровадження європейських підходів соціальної якості в Україні.

Наукові дослідження, здійснені в ході виконання роботи, надали можливість отримати нові наукові результати, а саме:

- обумовлено ознаки взаємопов'язаності крихкості та базисної природності держави в Україні, що гальмує процес формування нової соціальної якості;

- обґрунтовано, що перспективи формування нової соціальної якості в транзитивному суспільстві відповідно до базисної природної держави такі, що соціальна держава залиша-

ється актуальним її промоутером на фоні обмежених можливостей за таких умов патерналістської держави в силу існуючих соціально-політичних обмежень;

- виокремлено складові, які формують одночасно деградації соціальної якості, що стає умовою для заповнення соціального простору протестними рухами;

- на основі авторського означення змісту середнього класу, який несе нову соціальну якість в транзитивному суспільстві і економіці, виокремлено його роль у формуванні змін в якості системи державного управління;

- розкрито очікувані наслідки та виклики розвитку електронного врядування на засадах його ідеологеми щодо упорядкованості, циклічності та легальності в частині трансформації соціальної якості;

4) науково-дослідна робота «Рамкові умови розвитку відновлювальної енергетики в Україні та світі», договір № 1-FIN-2018 від 17 січня 2018 р. Замовник: Асоціація системної підтримки Українських реформ і технологій низьковуглецевої економіки. Термін виконання: 17.01.2018 р.–30.12.2018 р., № держреєстрації 0118U004440, науковий керівник к.е.н. Р.З. Подолець.

Мета роботи: науково-методичне забезпечення збільшення використання потенціалу енергії з відновлюваних джерел разом з посиленням позицій енергетичного машинобудування України для зменшення залежності від викопного палива, створення нових робочих місць у відновлюваній енергетиці та машинобудуванні, дотримання принципів екологічної політики та збалансованого низьковуглецевого розвитку економіки України. Дана робота є першим етапом дослідження, спрямованого на розробку концепції (Державної) Цільової економічної програми розвитку відновлюваної енергетики як складової низьковуглецевої економіки на період до 2035 року.

В процесі роботи було проаналізовано існуючу практику формування та реалізації політики інноваційного (технологічного) розвитку України, ефективність та узгодженість нормативно-правового забезпечення у цій сфері, проведено оцінку середньострокових пріоритетів та бар'єрів державної політики, спрямованої на відновлення і подальший розвиток виробничої інфраструктури енергетичного машинобудування України з метою створення власних енергетичних технологій.

Протягом звітнього періоду вчені Секції брали участь у роботі конференцій, в тому числі міжнародних, наукових семінарах, засіданнях, круглих столах і т.д., серед яких:

- захист проекту іноземних експертів «тисячі планів». Організатор: АСМЕ інформаційних технологій CO LTD, 16–21 квітня 2018 р. Провінція Чжецзян (Китай), під час якого академік НАН України В.М. Геєць виступив з доповіддю «Перспективні напрямки співробітництва України та Китаю в галузі енергетики»;

- Міжнародна конференція на тему «Economic Growth and Social Welfare» Організатор: Інститут економіки Національної академії наук Азербайджану, 18 жовтня 2018 р., г. Баку (Азербайджан), на якій академік НАН України В.М. Геєць виступив з доповіддю «Особенности нового социального качества в транзитивном обществе и экономике»;

- круглий стіл в контексті реалізації ініціативи «Один пояс, один шлях», присвячений темі фінансово-економічного потенціалу успішного співробітництва між КНР та Україною. Організатори: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», Інститут світової економіки та політики Китайської академії суспільних наук. 23 січня 2018 р., м. Київ.

- Міжнародна конференція «На шляху до декларації ООН про права селян та інших людей, які працюють у сільській місцевості». Організатори: Українська мережа сільсько-

го розвитку, European Coordination Via Campesina, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 27 березня 2018 р., м. Київ, модератор – академік НАН України В.М.Геєць;

- Українсько-китайський форум стратегічного партнерства «Один пояс, один шлях». Організатори: Національна академія наук України, Інститут сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, Українська організація китаєзнавців, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана за підтримки Посольства КНР в Україні та Ради національної безпеки та оборони України, 25 травня 2018 р., м. Київ. На форумі академік НАН України В.М. Геєць зробив доповідь на тему «Перспективи співробітництва України та КНР в науково-дослідних програмах»;

- III Міжнародна конференція «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ». Організатори: Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України», Східноєвропейського національний університет імені Лесі Українки, 6–8 червня 2018 р., с. Світазь. Шацького району Волинської області. На конференції академік НАН України В.М. Геєць виступив з доповіддю на тему «Пропозиції до Київської міської цільової програми сприяння розвитку промисловості на 2019–2022 роки»;

- Міжнародний науковий семінар «Стратегії взаємодії МВФ та України». Організатори: Національна академія наук України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», ДВНЗ «Університет банківської справи», 10 жовтня 2018 р., м. Київ;

- засідання Ради Національного банку України, присвячене розгляду питань щодо нових тенденцій в реалізації таргетування інфляції та його особливості в країнах з середніми

та низькими доходами та про стан валютного ринку України (30 січня 2018 р.);

- науково-практичний круглий стіл «Оподаткування та економічна безпека держави в епоху діджиталізації». Організатори: Державна фіскальна служба України, Університет державної фіскальної служби України, Навчально-науковий інститут економіки, оподаткування та митної справи, 20 лютого 2018 р., м. Київ. Під час роботи круглого столу академік НАН України В.М.Геєць виступив з доповіддю «Виклики економічного розвитку України в сучасних умовах»;

- круглий стіл «Майбутнє ринку праці в Україні». Організатори: Федерація роботодавців України. Міністерство соціальної політики України. 19 березня 2018 р., м. Київ. Під час роботи круглого столу академік НАН України В.М.Геєць виступив з доповіддю «Потенціал трудових ресурсів України і його перспективи»;

- круглий стіл «Роль економічної науки у суспільному розвитку: До 100-річчя заснування Української академії наук». Державна установа «Інститут економіки і прогнозування НАН України», 22 листопада 2018 р., м. Київ. Під час роботи круглого столу академік НАН України В.М.Геєць виступив з доповіддю «Роль академічної науки у процесах суспільної трансформації»;

- засідання Клубу банкірів (21 грудня 2018 р., м. Київ), на якому академік НАН України В.М.Геєць виступив з доповіддю «Фінансові ресурси нового етапу модернізації економіки України».

Вчені Секції за звітний рік опублікували ряд наукових статей та прочитали лекції за кордоном, зокрема:

1) Valery-Heyets. Corporatization and technological modernization of the economy of Ukraine/ Köz-Gazdaság, 2017. – №5. – Р. 19–37. – UR L: kozgazdasagtudomany.uni-corvinus.hu/fileadmin/user_upload/hu/kozgazdasagtudomanyi_\

kar/files/Koz_gazdasag/XII._evfolyam_5.szam_2017._november/
KG-ONLINE-

Valery-Heyet;

2) Heyets V., Grytsenko A. Tertium Datur by W. Kolodko
Akta Oeconomika, Vol. 68(S). pp. 21–30;

3) Heyets V., Skrypnychenko M. Eastern Europe Consensus
Forecast (Ukraine). London, United Kingdom, 2018 (1-12-й ви-
пуск) – URL: [//www.consensuseconomics.com](http://www.consensuseconomics.com);

4) Heyets V., Korablin S., Skrypnychenko M. LINK Global
Economic Outlook, United Nations, Department of Economic and
Social Affairs, pp. 45-46. – URL:

[http://www.rotman.utoronto.ca/FacultyAndResearch/ResearchCe
ntres /ProjectLINK LINKconferences/LINK-2018-Agenda](http://www.rotman.utoronto.ca/FacultyAndResearch/ResearchCentres/ProjectLINK/LINKconferences/LINK-2018-Agenda);

5) Heyets V., Korablin S., Skrypnychenko M. Ukraine
country report: Forecast of main macroindicators of Ukraine's
economy for period 2018–2020. Project LINK Meeting on the
World Economy Outlook, Santiago, Chile, 5-7 September, 2018. –
URL:

[http://www.rotman.utoronto.ca/FacultyAndResearch/Research
Centres/ ProjectLINK/LINKconferences/LINK-2018](http://www.rotman.utoronto.ca/FacultyAndResearch/ResearchCentres/ProjectLINK/LINKconferences/LINK-2018);

6) розділ «Держава у забезпеченні соціальної якості в
транзитивному суспільстві і економіці» у монографії «Соціа-
льно-класові трансформації і формування нової якості освіти
як складові реконструктивного розвитку економіки України:
монографічний збірник» / За ред. академіка НАН України
В.М. Гейця, чл.-кор. НАН України А.А. Гриценка; НАН Укра-
їни, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2018.-
<http://www.ief.com.ua>.

Керівник Секції академік НАН України В.М. Геєць брав
участь у спільних наукових дослідженнях з міжнародними
установами та організаціями, зокрема:

- у міжнародному проєкті LINK щодо оцінки перспектив розвитку економіки України на період до 2020 (2030) рр. за системою макромоделей економіки України (Канада, Торонто) з 1992 р. – по цей час;

- у підготовці середньострокових прогнозів основних макроекономічних індикаторів розвитку економіки України для прогнозно-аналітичного Центру «Consensus» (Великобританія, Лондон) з 1998 р. – по цей час.

У звітному році одночасно з виконанням наукових досліджень академік НАН України В.М. Геєць здійснював науково-організаційну та громадську діяльність як:

- директор ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (з жовтня 2005 р.);

- представник України в міжнародному проєкті ЛІНК-ООН (з 1992 р.);

- віце-президент та науковий керівник секції економічного прогнозування Співки економістів України (з 2006 р.);

- член Наукової ради цільової комплексної програми фундаментальних досліджень НАН України «Фундаментальні проблеми наноструктурних систем, наноматеріалів, нанотехнологій» (з 2011 р.);

- член наглядової ради Київського національного торговельно-економічного університету (з 2013 р.);

- член Науково-технічної ради у сфері технічного регулювання при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України (з 2014 р.);

- член науково-експертної колегії Громадської ради при Національному банку України (з 2015 р.);

- член Президії НАН України по вирішенню питань поглиблення співробітництва НАН України з Національною академією педагогічних наук України та організації спільних досліджень з гуманітарних проблем розвитку суспільства (з 2015 р.);

- член Національного комітету з промислового розвитку при Кабінеті Міністрів України (з 2016 р.);

- член робочої групи з координації співпраці НАН України з галузевими і громадськими організації промисловців, підприємців та роботодавців (з 2016 р.);

- член Правління Українського союзу промисловців і підприємців (2016 р.);

- член Комісії з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (з 05.2016 р.);

- член тимчасової робочої групи з актуалізації Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року (з 2016 р.);

- член Наглядової ради Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (з 2016 р.);

- член Експертної ради Громадської організації з питань розвитку газової промисловості та ринку природного газу (з 2018 р.);

- голова спеціалізованої Вченої ради Д 26.239.01 (за спец. 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки) та член спеціалізованої Вченої ради Д 26.239.02 (за спец. 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці) з проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата економічних наук у ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»;

- головний редактор журналів: «Економіка України» та «Економіка і прогнозування»;

- заступник головного редактора журналу «Вісник економічної науки України»;

- член наукових, редакційних рад і колегій Міжнародних наукових журналів: «Белорусский экономический журнал», «Регион: экономика и социология», «Мир перемен», «Общество и экономика», «Известия Национальной Академии Наук

Азербайджана. Серия Наука и Инновации», «Экономическая кибернетика»; «Міжнародний журнал соціальної якості» (International journal of social quality);

- член наукових, редакційних рад і колегій вітчизняних наукових журналів: «Вісник Інституту економіки та прогнозування», «Економічна теорія», «Наука і правоохорона», «Науковий вісник Дипломатичної академії України», «Банківська справа», «Математичне моделювання в економіці», «Журнал Європейської економіки».

СЕКЦІЯ ПО ВИВЧЕННЮ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ

*(Науковий керівник – д.е.н., професор, академік НААН України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
Лауреат Державної премії України
в галузі науки і техніки Хвесик М.А.)*

У звітному році науковці Секції зосереджували увагу на таких основних напрямках наукової діяльності: економіка природокористування і природно-техногенна безпека; економічна ефективність використання, охорони та відтворення природно-ресурсного потенціалу; стратегія сталого розвитку України та її регіонів.

У 2018 р. під безпосереднім керівництвом академіка НААН України М.А. Хвесика науковцями Секції виконувались дослідження за відомчою, програмно-цільовою та курсною тематикою з наступних питань: фінансово-економічні засади регулювання природокористування; формування системи інтегрованого управління водними ресурсами України; соціоекологічні імперативи розвитку сільських територіальних громад; природно-техногенна і екологічна безпека в умовах економічних трансформацій в Україні; екосистемні засади оцінювання збитків від забруднення навколишнього природного середовища; формування системи механі-

змів управління природними ресурсами в умовах євроінтеграційних процесів, публічно-приватні форми забезпечення сталого просторового розвитку України; економіко-організаційні засади використання природно-ресурсного потенціалу держави.

Секція є координатором Цільової програми наукових досліджень Відділення економіки НАН України «Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року» (відповідно до постанови Президії НАН України від 07.07.2016 р. № 125); строк виконання: 2017–2021 роки, головна установа-координатор – ДУ ІЕПСР НАН України, керівник програми – академік НАН України М.А. Хвесик). В рамках цієї програми шістьма інститутами Відділення економіки НАН України з I кв. 2017 р. продовжувалися дослідження за вісьмома темами НДР.

Метою Програми є формування моделі переходу національної економіки на траєкторію сталого розвитку до 2030 р. в умовах загострення екзогенних ризиків, посилення природно-ресурсних обмежень та поглиблення інституціональних перетворень. У виконанні досліджень за програмою беруть участь такі інститути, як: ДУ ІЕПСР НАН України (головна установа – координатор); Інститут економіко-правових досліджень НАН України; НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України; Інститут економіки промисловості НАН України; Інститут регіональних досліджень НАН України; Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. Потенційні споживачі результатів виконання програми: Верховна Рада України, Адміністрація Президента України, Кабінет Міністрів України, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, вищі навчальні заклади, науково-дослідні установи, суб'єкти господарювання.

Координація наукових досліджень також здійснюється

Секцією за напрямками і складовими фундаментальних і прикладних досліджень установ Відділення економіки НАН України на 2014–2018 рр., за якими ДУ ІЕПСР НАН України визначено головною установою (розділ «Секторальні дослідження», напрям «Економіка природокористування»; розділ «Регіональні дослідження», напрям «Сільські території»).

За звітний період науковці Секції виконали значний обсяг робіт за відомчою, програмно-цільовою та конкурсною тематикою, що дозволило отримати такі найбільш вагомі наукові результати:

В рамках НДР «Фінансово-економічні засади регулювання природокористування» (фундаментальне дослідження) досліджено базові характеристики використання засобів фінансово-економічного регулювання природокористування у форматі інституціональних перетворень; визначено системні параметри рентних платежів та проведено оцінку їх потенціалу у природо-ресурсному секторі; досліджено джерела інвестиційного забезпечення модернізації сфери природокористування у контексті використання інструментів фінансово-економічного регулювання; розроблено методологічні підходи щодо оцінки формування екосистемних послуг сфери природокористування.

В рамках НДР «Формування системи інтегрованого управління водними ресурсами України» (фундаментальне дослідження) узагальнено та поглиблено методологічні підходи до формування інституціональної структури управління водними ресурсами та визначено напрями її удосконалення; розроблено концептуальні положення формування системи інтегрованого управління водними ресурсами як ефективної взаємодії місцевих територіальних громад, підприємницьких структур та уповноважених органів державної влади щодо реалізації політики сталого водозабезпечення, у межах яких запропоновано ієрархізовану структуру пріоритетів держав-

ної підтримки проектів розвитку територіального водогосподарського комплексу та визначено основні напрями й інструменти їх реалізації залежно від сфери водокористування; запропоновано перспективну схему інституціонального механізму інтегрованого водокористування, який включає різноманітні форми, методи, способи, інструменти, важелі та інституціональні ланки адаптації інституціональної структури управління водними ресурсами до концепту збалансованого природокористування в умовах децентралізації влади.

В рамках НДР «Соціоекологічні імперативи розвитку сільських територіальних громад» (фундаментальне дослідження) розроблено концептуальну модель формування програми розвитку сільських територій на основі наявних природних активів; створено класифікаційний перелік основних загроз та можливостей розвитку сільських територій; розроблено алгоритм просторової диференціації сільських територій за економічними, екологічними та соціальними показниками; представлено матрицю національних пріоритетів впровадження соціоекологічних імперативів у політику розвитку сільських територіальних громад.

В рамках НДР «Екосистемні засади оцінювання збитків від забруднення навколишнього природного середовища» (фундаментальне дослідження) розроблено наукові засади екосистемного визначення заподіяних та попереджених збитків для навколишнього середовища опосередкованого характеру, а саме: визначено й запропоновано ознаки якісної та кількісної формалізації вартісного виміру опосередкованих негативних наслідків забруднення довкілля; визначено й обґрунтовано структуру напрямів екосистемного визначення та параметризації збитків від погіршення/знищення екосистемних товарів і послуг під кутом зору об'єктно-предметного підходу; досліджено комбінаторику сучасних методів екосистемного визначення заподіяних та попереджених збитків, зок-

рема вартості погіршення/знищення екосистемних товарів і послуг для розрахунків збитків від забруднення навколишнього природного середовища, які мають опосередкований характер; обґрунтовано перелік рекомендацій щодо інституціоналізації екосистемного визначення заподіяних та попереджених збитків опосередкованого характеру на основі міжнародного досвіду.

В рамках НДР «Публічно-приватні форми забезпечення сталого просторового розвитку України» (прикладне дослідження) визначено основні форми та механізми публічно-приватного партнерства у забезпеченні сталого просторового розвитку. Запропоновано пріоритетні напрями розбудови публічно-приватного партнерства щодо використання в господарському обігу природних активів. Окреслено загальносистемні проблеми та визначено умови імплементації публічно-приватного партнерства в систему управління економікою. Надано рекомендації щодо впорядкування законодавства України про публічно-приватне партнерство відповідно до практики господарювання в європейських країнах та подальшої імплементації європейських інструментів публічно-приватного партнерства у сферу використання природних ресурсів та забезпечення сталого просторового розвитку країни та її регіонів. Запропоновано загальний євроінтеграційний концепт управління сталим просторовим розвитком України. Запропоновано напрями забезпечення європейських тенденцій в Україні щодо публічно-приватних форм просторової організації водогосподарювання. Розкрито напрями забезпечення європейських тенденцій впровадження ППП у сфері земельних, лісових ресурсів для залучення довгострокових інвестицій в об'єднані територіальні громади. Виділено ключові фактори адаптації європейського досвіду до вирішення проблем техногенно-екологічної безпеки просторового розвитку України. Виявля-

но ключові чинники, що впливають на формування структурних рис національної екологічної політики сталого просторового розвитку України в контексті ППП, запропоновано її алгоритм.

В рамках НДР «Природно-техногенна і екологічна безпека в умовах економічних трансформацій в Україні» (прикладне дослідження) досліджено процеси інституціоналізації державного регулювання екологічної безпеки в дискурсі четвертої промислової революції; розкрито теоретичні аспекти економічних трансформацій в контексті природно-техногенної безпеки, виділено необхідні елементи трансформації економіки, проаналізовано моделі інноваційно-інвестиційних трансформацій; наведено пропозиції щодо активізації інноваційних та інвестиційних процесів за рахунок соціально-економічного потенціалу регіонів України; досліджено інноваційно-інвестиційні передумови трансформацій економічного розвитку у глобальній економіці; визначено показники та індикатори для оцінки впливу економічних трансформацій на природно-техногенну й екологічну безпеку. Також обґрунтовано ефективність впровадження механізму екологізації інноваційної діяльності в умовах розвитку четвертої промислової революції: теоретичні аспекти адаптивного управління впровадженням екологічних інновацій в економіці; стратегічні пріоритети у вдосконаленні механізмів екологізації інноваційної діяльності та напрями їх стимулювання.

В рамках НДР «Формування просторової системи управління природно-ресурсними активами» (прикладне дослідження) обґрунтовано й розкрито концепт просторової системи управління природно-ресурсними активами, репрезентовано комплекс процедур із формування і реалізації в Україні конститутивно-ключових засад ліберально-суспільної ринкової моделі просторового розвитку у контексті забезпечен-

ня переходу держави та її регіонів до сталого розвитку; охарактеризовано конститутивно-ключові принципи розбудови та формалізовано схему організації просторових природно-господарських утворень держави, формування якої враховує сутнісні ознаки, напрями та методи розроблення сучасної моделі просторового управління природно-ресурсними активами в Україні у контексті гармонізації інтересів суб'єктів господарювання; визначено форми та сформовано комплекс засобів організації просторового управління природно-ресурсними активами в ресурсних обмеженнях при постійному нарощенні суспільно-політичних загроз, ризиків і викликів глобалізації, за якими розроблено пропозиції щодо формування просторової системи управління природно-ресурсними активами України.

В межах програмно-цільової та конкурсної тематики вченими Секції виконано науковий проект «Економіко-організаційні засади використання природно-ресурсного потенціалу держави» (прикладне дослідження). У результаті проведеного дослідження запропоновано теоретичний концепт формування системи децентралізованого управління природними ресурсами, який ґрунтується на позитивному досвіді країн Європейського Союзу щодо активізації ролі місцевих територіальних громад у процесах відтворення природного капіталу та передбачає імплементацію сучасних формальних та неформальних інститутів регулювання взаємовідносин між основними суб'єктами природогосподарської та природоохоронної діяльності в контексті проведення децентралізації. З метою практичної реалізації основних принципів запропонованого концепту розроблено організаційно-економічну модель децентралізованого управління природокористуванням та визначено і обґрунтовано перелік інноваційних фінансово-економічних механізмів та інструментів управління природокористуванням, застосування яких сти-

мулюватиме поширення сучасних форм освоєння природо-ресурсного потенціалу території. Набули подальшого розвитку принципи фіскальної децентралізації та фінансового забезпечення розвитку місцевих територіальних громад, у тому числі стосовно механізмів міжбюджетного перерозподілу природно-ресурсної ренти та диверсифікації джерел інвестиційного забезпечення відтворення природного капіталу на засадах паритету та захисту приватних і суспільних інтересів.

У 2018 р. науковцями Секції в інтересах і на замовлення органів державної влади та місцевого самоврядування, інших організацій підготовлено понад 170 науково-аналітичних та експертних матеріалів, науково обґрунтованих пропозицій, експертних висновків, у тому числі до проектів нормативно-правових актів, з яких на 67 отримано листи-підтвердження про впровадження.

Найвагомішими з них є наступні:

1) Механізми забезпечення сталого рекреаційного природокористування в Україні в умовах децентралізації влади (аналітична записка) – подано до Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, лист-підтвердження про впровадження № 04-15/12-11 від 05.01.2018;

2) Пропозиції щодо активізації застосування вуглецевого податку в кліматоохоронній політиці України (інформаційно-аналітичні матеріали) – подано до Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, лист-підтвердження про впровадження № 04-15/12-566 від 02.08.2018;

3) Оцінювання впливу економічних трансформацій на природно-техногенну та екологічну безпеку в контексті революції 4.0 (довідна записка) – подано до Ради національної

безпеки і оборони України, лист-підтвердження про впровадження № 1519/14-05/2-18 від 08.10.2018;

4) Концепт формування сучасної моделі просторового управління природно-ресурсними активами (аналітична записка) – подано до Міністерства екології та природних ресурсів України, лист-підтвердження про впровадження № 5/3-10/6598-18 від 04.07.2018;

5) Зауваження та пропозиції щодо проектів нормативно-правових актів, зокрема законопроекту «Про управління відходами» та проекту «Національного плану управління відходами до 2030 року» – подано до Міністерства екології та природних ресурсів України, лист-підтвердження про впровадження № 5/3-24/12263-18 від 13.11.2018;

6) Соціально-економічні аспекти нейтралізації природно-техногенних та екологічних загроз з тимчасово окупованих територій (доповідна записка) – подано до Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, лист-підтвердження про впровадження № 22/4.3-5236-18 від 03.12.2018;

7) Пропозиції до експертного визначення збитків від негативних наслідків господарювання на місцевому рівні (на прикладі земельних ресурсів) (аналітична записка) – подано до Головного управління Держгеокадастру у Полтавській області, лист-підтвердження про впровадження № 768/103-18 від 03.10.2018;

8) Фінансово-економічні інструменти залучення інвестиційних ресурсів у сферу водокористування (аналітична записка) – подано до Тернопільської міської ради, лист-підтвердження про впровадження № 135/07 від 18.01.2018;

9) Природні ресурси у забезпеченні розвитку об'єднаної територіальної громади (аналітична записка) – подано до Співки підприємців малих, середніх і приватизованих підп-

риємств України, лист-підтвердження про впровадження № 244 від 31.10.2018;

10) Рекомендації для місцевих лідерів та керівників ОТГ «Природні ресурси у фінансово-економічному забезпеченні розвитку об'єднаної територіальної громади» – подано до Благодатненської об'єднаної територіальної громади, лист-підтвердження про впровадження № 861/02-20 від 05.12.2018 р.

У звітному році, одночасно з виконанням наукових досліджень, науковий керівник Секції академік НААН України М.А. Хвесик брав участь у роботі колегій і науково-технічних рад центральних органів виконавчої влади; виконував обов'язки голови спеціалізованої вченої ради ДУ ІЕПСР НАН України; консультанта Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи; члена Бюро Відділення економіки Національної академії наук України; члена Бюро Відділення аграрної економіки і продовольства Національної академії аграрних наук України; головного редактора наукового журналу «Економіка природокористування і сталий розвиток»; члена редколегії журналів: «Економіка АПК», «Екологія та безпека життєдіяльності», «Землевпорядний вісник», «Водне господарство України», «Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки», електронного періодичного видання «Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки» (засноване ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» спільно з Житомирським державним університетом імені Івана Франка), міжнародного наукового журналу «Журнал наукових і прикладних досліджень» (Болгарія).

У 2018 р. науковцями ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук

України» в межах наукових досліджень (фундаментальних та прикладних) за вищевказаною тематикою підготовлено та опубліковано особисто або у співавторстві в різних видавництвах України 14 книжкових видань і три наукових журнали.

З метою популяризації наукових результатів Секції в заходах масової інформації науковцями регулярно публікувалися експертні коментарі, статті, наукові огляди, доповіді тощо. Науковці Секції читають лекції у вищих навчальних закладах, виступають з інтерв'ю у ЗМІ – зокрема, в «Урядовий кур'єр», тижневику «Дзеркало тижня», а саме:

- Хвесик М., Сундук А. «Чи перспективні інвестиції у природні ресурси?» // «Урядовий кур'єр». – № 23. – 02.02.2018. – С. 7. – Режим доступу:

<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/formuyutsya-novi-galuzi-biznesu>;

- Хвесик М.А., Сундук А.М. Між екологічними вимогами та економічними інтересами. Чи перспективні інвестиції у сферу природокористування? // День. – 2018 р. – № 13–14. – С. 10;

- Хвесик М., Сундук А. У грі чи поза грою? Природні ресурси і місцеві громади // Дзеркало тижня. – 2018. – № 50. – 28 грудня–11 січня 2019 р. – С. 13.

У 2018 р. Секція була організатором або співорганізатором двох конференцій, одного форуму, однієї зустрічі, однієї Міжнародної школи-лабораторії та чотирьох круглих столів, а саме:

- IV Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Економіка природокористування: стан, проблеми, перспективи» (12–18.03.2018 р., м. Ірпінь) – співорганізатор;

- круглий стіл «Досвід Німеччини щодо охорони земель і політики застосування добрив» за участі представників Феде-

ративної Республіки Німеччини (17.04.2018, м. Київ) – організатор;

- І сесія Міжнародної школи-лабораторії сталого розвитку і економіки природокористування (28–30.05.2018 р., м. Мінськ, Республіка Білорусь) – співорганізатор;

- круглий стіл «Формування системи інтегрованого управління водними ресурсами України» (10.07.2018, м. Київ) – організатор;

- зустріч з дійсним членом (академіком) Національної академії аграрних наук України М.А. Хвесиком в Житомирському державному університеті імені Івана Франка на базі кафедри економіки, менеджменту і маркетингу (11.09.2018, м. Житомир) – співорганізатор;

- круглий стіл «Інноваційний концепт фінансово-економічного регулювання природокористування» (18.09.2018, м. Київ) – організатор;

- круглий стіл «Публічно-приватні форми управління природними ресурсами в Україні» (05.10.2018, м. Івано-Франківськ) – співорганізатор;

- VIII Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасна економічна наука: теорія і практика» (14.11.2018, м. Полтава) – співорганізатор;

- Українсько-корейський агрофорум, присвячений співробітництву між Україною та Республікою Корея у сфері агропромислового сектора, (29.11.2018 р., м. Київ) – співорганізатор.

Протягом звітнього періоду члени Секції взяли активну участь у роботі більш ніж 100 конференцій, круглих столів, форумів, симпозіумів тощо.

У рамках міжнародного наукового обміну у 2018 р. укладено 5 договорів про наукове співробітництво з зарубіжними вищими навчальними закладами та організаціями, зокрема з: Державною науковою установою «Інститут природокористу-

вання Національної академії наук Білорусі»; Європейською науковою фундацією «Інститут інновацій», Польща; Китайською асоціацією міжнародного обміну Jianhu Foreign Expert Development; Житомирським державним університетом імені Івана Франка; Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу.

Секція розвиває контакти щодо наукової співпраці та обміну досвідом з Китайською асоціацією міжнародного обміну Jianhu foreign experts development, Німецьким товариством з управління та реалізації землі (BVVG), Інститутом природних ресурсів Фінляндії Luke (м. Хельсінкі) та Міжнародним державним екологічним інститутом імені А.Д. Сахарова Білоруського державного університету.

Науковий керівник Секції академік НААН України Хвесик М.А. брав участь у низці міжнародних наукових конференцій, є членом редколегії міжнародного наукового журналу «Журнал наукових і прикладних досліджень» (Болгарія); заступником головного редактора наукового журналу «Бізнес, економіка, сталий розвиток, лідерство та інновації» (Приватний вищий навчальний заклад «Українсько-Американський університет «Конкордія»).

8–14 червня 2018 р. науковий керівник Секції академік НААН України М.А. Хвесик на запрошення керівника Китайської асоціації міжнародного обміну Jianhu foreign experts development Стівена Фенга (Steven Feng) відвідав Китайську Народну Республіку, де взяв участь у Міжнародній конференції з пошуку талантів та проектів, яка відбувалася в містах Нінбо, Тайчжоу, Ханчжоу та Шаосін провінції Чжецзян. Під час конференції М.А. Хвесик представив стенд з репрезентацією роботи ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», а також підписав з керівником Китайської асоціації міжнародного обміну Jianhu foreign experts development Стівеном Фен-

гом угоду про співробітництво, яка передбачає контакти між інститутом і асоціацією з широкого кола питань: спільних досліджень у сфері економіки природокористування та екологічної безпеки, освітніх послуг, підготовки кадрів, наукового обміну тощо. Підписання угоди та контакти під час конференції підтвердили визнання наукових розробок інституту на міжнародному рівні й засвідчили інтерес іноземних партнерів з багатьох країн світу до розширення співпраці з інститутом та науковцями Секції.

23 листопада 2018 р. академіком НААН України М.А. Хвесиком був підписаний Меморандум про співпрацю у створенні науково-дослідного центру з охорони навколишнього середовища і сталого розвитку з представником Технополісу «Золотий Кечао» (місто Шаосин, провінція Чжецзян, Китайська Народна Республіка) Ма Ічжоу.

Науковий керівник Секції академік НААН України М.А. Хвесик значну увагу приділяє роботі з науковою молоддю, підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації з числа молодих учених.

Значна увага приділяється роботі, пов'язаній з науковим консультуванням двох докторантів за спеціальністю 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища.

СЕКЦІЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

*(Науковий керівник – д.е.н., професор,
академік НААН України, Герой України Саблук П.Т.)*

У 2018 р. вченими Секції у складі Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (ННЦ «ІАЕ») проводилися наукові дослідження за 14 фундаментальними, 8 прикладними та 1 пошуковою темами програми наукових досліджень НААН України на 2016–2020 рр. «Теоретико-

методологічне забезпечення економічного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій».

ННЦ «ІАЕ» здійснює функції науково-методичного центру щодо наукового забезпечення ефективного, конкурентоспроможного розвитку економіки агропромислового комплексу та координації дослідницької роботи установ НААН України економічного профілю.

Науковці Секції – співробітники ННЦ «ІАЕ» – брали активну участь у законотворчому процесі, у роботі комітетів і комісій Верховної Ради України та підготовці постанов Кабінету Міністрів України. Протягом 2018 р. вченими Секції було підготовлено та надіслано до Верховної Ради України 15 документів, Міністерству аграрної політики та продовольства України – 38, НААН України – 37 документів. Також підготовлено матеріали для інших міністерств, відомств, установ та організацій.

Відповідно до затвердженої програми наукових досліджень 40 «Теоретико-методологічне забезпечення економічного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій» впродовж 2018 р. наукові установи НААН України працювали над виконанням чотирьох підпрограм: 40.01 «Теоретичні і методологічні засади забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах децентралізації управління»; 40.02 «Теоретико-методологічні засади забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва та розвитку земельних відносин в умовах формування ринкового обігу земель в Україні та регіонах»; 40.03 «Теоретико-методологічні засади ціноутворення, розвиток ринків аграрної продукції, матеріально-технічних ресурсів та інновацій»; 40.04 «Теоретико-методологічні засади фінансового, інвестиційного та облікового забезпечення економічного розвитку аграрного виробництва».

За результатами досліджень в рамках підпрограми 40.01 *«Теоретичні і методологічні засади забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах децентралізації управління» (фундаментальне дослідження):*

- здійснено аналіз і оцінку засад законодавчого регулювання розвитку аграрного підприємництва;

- запропоновано індикатори оцінювання впливу законодавчого регулювання на розвиток аграрного підприємництва;

- проведено аналіз регуляторної політики щодо розвитку аграрного підприємництва;

- розроблено пропозиції щодо вдосконалення інституційно-правового забезпечення розвитку аграрного підприємництва на селі у контексті Європейського аграрного та підприємницького права;

- розроблено науково обґрунтовані концептуальні засади формування соціальної інфраструктури сільських територій відповідно до сучасних потреб сільських жителів;

- сформовано інформаційно-аналітичну базу даних об'єднаних територіальних громад в сільській місцевості, як основу інформаційного забезпечення обґрунтованості рішень щодо адміністративно-територіальної реформи в Україні;

- запропоновано в якості критерію формування об'єднаних територіальних громад (ОТГ) показник максимальної кількості сільських населених пунктів в складі однієї ОТГ, при якому будуть мінімізовані ризики щодо розвитку сільських територій;

- науково обґрунтовано пропозиції щодо пенсійного забезпечення зайнятих в особистому селянському господарстві через створення недержавного Аграрного Пенсійного Фонду;

- обґрунтовано теоретичні положення, виходячи з теорії розвитку, структурних змін, децентралізації влади (підвищення суспільної ефективності в умовах децентралізації влади) запровадження організаційно-економічних механізмів

розвитку міжгосподарського самоуправління та громадського самоврядування в АПК: планування та програмування; інтеграції та кластер-кооперування; державно-приватного партнерства; контракції;

- сформовано базовий варіант Стратегії розвитку системи міжгосподарського самоуправління та громадського самоврядування в АПК;

- запропоновано механізм інноваційно-інтеграційного розвитку аграрного сектора економіки України на контрактних засадах, що дає змогу ефективно залучити до інтеграційних відносин усіх сільськогосподарських товаровиробників;

- удосконалено теоретико-методологічні засади стратегічного управління в бурякоцукровому підкомплексі шляхом розвитку міжгосподарського самоуправління та громадського самоврядування;

- здійснено теоретичне обґрунтування впливу чинників на ріст продуктивності порівняно з витратами, розроблено класифікаційну модель груп чинників для економічного, соціально-економічного та природо-еко-економічного впливу на продуктивність;

- обґрунтовано і розроблено наукові основи функціонування нормативних систем вимірювання продуктивності для забезпечення в аграрних підприємствах функцій операційного управління;

- обґрунтовано теоретико-методичний підхід до оцінки ефективності аграрних підприємств, формування концептуальної моделі методики, орієнтованої на аналіз виконання підприємством комплексу економічних і соціально орієнтованих завдань;

- сформовано перелік індивідуальних індикативних показників ефективності аграрних підприємств та розроблено пропозиції щодо напрямів застосування таких показників в управлінні аграрними підприємствами.

За результатами досліджень в рамках підпрограми 40.02 *«Теоретико-методологічні засади забезпечення розвитку сільсько-господарського виробництва та розвитку земельних відносин в умовах формування ринкового обігу земель в Україні та регіонах» (фундаментальне дослідження):*

- опрацьовані теоретико-методологічні підходи зонального і регіонального розміщення сільськогосподарського виробництва в Україні;

- поглиблено теоретико-методологічні засади розширеного відтворення родючості ґрунтів та запропоновано напрями удосконалення економічних механізмів їх збереження та відтворення родючості;

- набули подальшого розвитку концептуальні засади екологізації аграрного землекористування в умовах євроінтеграційного вектору розвитку національної економіки та опрацьовано напрями регіональної підтримки виробництва органічної продукції;

- проведено порівняльний аналіз методичних підходів щодо нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь та розроблено пропозиції щодо підвищення надійності й об'єктивності її показників;

- підготовлено пропозиції до Концепції регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення, що ґрунтуються на принципах поетапності та державного протекціонізму.

За результатами досліджень в рамках підпрограми 40.03 *«Теоретико-методологічні засади ціноутворення, розвиток ринків аграрної продукції, матеріально-технічних ресурсів та інновацій» (фундаментальне дослідження):*

- сформовано науково-методичні підходи визначення нормативної потреби в основних виробничих засобах сільськогосподарського призначення з урахуванням рівня науково-

технічного прогресу в будівництві, машинобудуванні, селекційно-генетичній та зооветеринарній роботі;

- обґрунтовано теоретико-методичні підходи щодо оптимального вирішення енергетичних та продовольчих потреб внутрішнього ринку;

- виявлено причинно-наслідкові зв'язки повільних процесів у розвитку вітчизняного ринку біопалива;

- здійснено економічне обґрунтування оптимізації використання зернових і олійних культур для забезпечення продовольчих потреб населення та альтернативних видів палива в Україні;

- удосконалено методичні положення щодо визначення системи порогів економічної доцільності переробки сільськогосподарської продукції для забезпечення продовольчих потреб та послаблення імпортозалежності в енергетичних ресурсах;

- удосконалено організаційно-економічний механізм трансферу інновацій у сільському господарстві та для розвитку сільських територій; розроблено методичні засади визначення економічної та соціальної ефективності впровадження інноваційної продукції в сільськогосподарських підприємствах; розроблено пропозиції щодо інноваційної діяльності у науково-дослідних установах;

- визначено характерні особливості експорту та імпорту Україною агропродовольчої продукції у 2018 році;

- досліджено особливості перебігу економічних процесів у сільському господарстві найпотужніших інтеграційних угруповань, надано пропозиції щодо їх розвитку в умовах глобалізації та з урахуванням інтересів всіх країн-учасників.

За результатами досліджень в рамках підпрограми 40.04 *«Теоретико-методологічні засади фінансового, інвестиційного та облікового забезпечення економічного розвитку аграрного виробництва»* (фундаментальне дослідження):

- узагальнено наявні підходи до інституціонального забезпечення податково-бюджетного регулювання розвитку аграрного сектору економіки в умовах трансформації інструментарію державної фінансової підтримки;

- обґрунтовано ключові параметри механізму державної фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників в умовах відміни дії спеціальних режимів оподаткування;

- обґрунтовано Концепцію розвитку системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників;

- обґрунтовано напрями та перспективи залучення капітальних інвестицій у розвиток аграрного сектору економіки; розроблено пропозиції щодо напрямів залучення інвестицій, в т.ч. іноземних, у розвиток аграрного сектору економіки, поліпшення інвестиційного клімату та підвищення рівня інвестиційної привабливості аграрного сектору економіки та сільських територій;

- сформульовано теоретичні засади трансформації інститутів бухгалтерського обліку та аудиту, їх вплив на соціально-економічні процеси в Україні;

- розроблено Концепцію інформаційно-облікового забезпечення формування амортизаційної політики України, методологію звітної інформації про активи, амортизацію і інвестиції підприємств у контексті формування амортизаційної політики та нарощення власного інвестиційного капіталу;

- узагальнено сучасний стан розвитку фінансово-кредитної інфраструктури аграрного виробництва з огляду на розвиненість банківського сектору вітчизняної економіки;

- здійснено оцінку рівня кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, узагальнено наявні проблеми чинної системи здешевлення кредитів для суб'єктів агропромислового виробництва;

- обґрунтовано напрями розвитку фінансово-кредитної інфраструктури аграрного виробництва, які забезпечать підвищення рівня кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, зокрема за рахунок розвитку системи кредитної кооперації, вдосконалення механізмів функціонування альтернативних форм кредитного забезпечення, а також створення Фонду гарантування повернення банківських кредитів;

- визначено структурні особливості побудови ринку агрострахування в Україні, узагальнено причини, що стримують його розвиток, та систематизовано притаманні йому специфічні особливості, характерні для даного етапу розвитку аграрної галузі.

В рамках виконання згаданих підпрограм вченими Секції були проведені також прикладні дослідження, основні результати яких полягають в наступному:

- проведено оцінку особливостей державної підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;

- здійснено аналітичну оцінку стану інституціоналізації та трансформації особистих селянських господарств в організований ринок, обґрунтовано соціально-економічні наслідки такої трансформації;

- розроблено та науково обґрунтовано концептуальну модель створення членами особистих селянських господарств молочарського обслуговуючого кооперативу;

- обґрунтовано методологічні засади функціонування системи сільськогосподарського дорадництва в рамках концепції створення змішаної національної системи сільськогосподарського дорадництва з розвинутою мережею представництв на місцевому рівні з обґрунтуванням функцій її складових та комбінування методів надання дорадчих послуг;

- внесено пропозиції з підвищення ефективності діяльності державних, приватних та громадських служб дорадниц-

тва в частині вдосконалення інструментів повної або часткової компенсації сільськогосподарським дорадчим службам витрат, пов'язаних з наданням дорадчих послуг з бюджетів різних рівнів;

- забезпечено методичний супровід функціонування системи сільськогосподарського лорадництва в Україні, в тому числі за запитом Мінагрополітики виконано перерахунок тарифів за надання соціально спрямованих дорадчих послуг у 2018 р. з урахуванням рівнів складності їх надання;

- удосконалено методику прогнозу собівартості продукції, її дохідності, прибутковості та рентабельності в сільськогосподарських підприємствах України. Здійснено розрахунки прогнозу цих показників у 2018 р. з урахуванням стану збирання сільськогосподарських культур за даними державної статистики;

- визначено параметри моделей і розрахунок прогнозу врожайності сільськогосподарських культур з визначенням похибки;

- підготовлено наукові пропозиції щодо напрямів реформування механізму оподаткування операцій із постачання сільськогосподарської продукції з урахуванням законодавства ЄС;

- обґрунтовано доцільність та опрацьовано зміст законодавчих ініціатив, спрямованих на стимулювання підприємницької трансформації високотоварних господарств населення;

- розроблено пропозиції щодо формування механізмів оподаткування доходів високотоварних господарств населення в режимах спрощеної системи оподаткування або оподаткування результатів індивідуальної трудової сільськогосподарської діяльності, а також справляння податку на додану вартість при здійсненні операцій із поставок сільськогоспо-

дарської продукції та продуктів її переробки сімейними фермерськими господарствами;

- обґрунтовано методичні підходи до оцінок інвестиційних проектів по заготівлі молока з особистих селянських господарств;

- розроблено зразковий інвестиційний проект створення молочарського виробничого сільськогосподарського кооперативу;

- розроблено методичні рекомендації з аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, з облікового забезпечення земельних відносин в аграрному секторі та з облікового забезпечення інвестиційної привабливості аграрних підприємств;

- проведено методичний та інформаційний супровід діяльності підприємств аграрного сектору економіки через бухгалтерський портал «Облік і фінанси АПК»;

- сформовано методичні підходи до організації мікрокредитування сільськогосподарських товаровиробників різних організаційних форм, на базі яких розроблено Методичні рекомендації з формування системи мікрокредитування малого аграрного підприємництва.

На базі отриманих результатів досліджень вченим секції розроблено ряд проектів програмних і прогнозних документів: науково обґрунтовані пропозиції до проекту Концепції обігу земель сільськогосподарського призначення; проект Стратегічних напрямів сталого розвитку сільських територій на період до 2025 року; Стратегічні пріоритети удосконалення управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій; аналітичні матеріали щодо економічного стимулювання раціонального використання земель і відтворення родючості ґрунтів; Моніторинг тенденцій та ключових змін у зовнішній торгівлі України агропродовольчою продукцією; Перспективи та можливі ризики ро-

звітку сільського господарства України у 2018 р.: науково-аналітичний прогноз; Виробництво сільськогосподарської продукції в Україні, очікуване у 2018 р.; Прогноз виробництва сільськогосподарської продукції в Україні у 2018 році.

Вченими секції здійснено науково-методичний супровід з удосконалення управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій (проекти Законів України «Про аграрний устрій», «Про основи аграрної політики на період до 2026 року») та апробацію методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення на прикладі Київської та Івано-Франківської областей України.

Протягом звітного періоду підготовлено та надіслано відповідним органам влади експертні висновки на проекти законів України, зокрема «Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку»; «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо стимулювання створення та діяльності дрібних фермерських господарств і децентрацію повноважень у сфері земельних відносин» (реєстр. №7363-1 від 18.12.2017 р.); «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо стимулювання створення сімейних фермерських господарств та розвитку сільськогосподарських кооперативів, децентралізації повноважень та припинення корупційних зловживань у сфері земельних відносин, посилення державного контролю за використанням та охороною земель та запобіганню рейдерства» (реєстр. №7363-2 від 20.12.2017 р.); «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року» (реєстр. №9015 від 07.08.2018 р.); «Про Стратегію впровадження моделі збалансованого розвитку України до 2030 року» (реєстр. №9015-1 від 20.08.2018 р.).

Розроблено пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації системи державного управління у сфері сільсько-го господарства» (реєстр. №4922-д від 10.04.2018 р.).

Протягом звітного року ННЦ «ІАЕ» було організовано і проведено ряд заходів щодо сприяння впровадженню наукових і прикладних розробок у виробництво, поширення їх серед наукової спільноти, представників ділових кіл, у т.ч. іноземних. Основною формою цієї роботи було проведення науково-практичних конференцій, ділових форумів, круглих столів, виставок, зокрема таких як:

- міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічні проблеми розвитку агробізнесу та сільських територій»;

- форум «Експорт агропродовольчої продукції: нові можливості для українських товаровиробників» в рамках II Міжнародної виставки Ukrainian FOOD EXPO 2018;

- XI міжнародна науково-практична конференція «Європейський вектор розвитку бухгалтерського обліку, фінансів та оподаткування в аграрному секторі економіки»;

- IX міжнародна науково-практична молодіжна інтернет-конференція (у заочній формі), присвячена 100-літтю Національної академії аграрних наук України «Стратегія розвитку агропромислового комплексу в умовах інтеграційних процесів»;

- всеукраїнські наукові конференції: «Соціально-економічні проблеми становлення середнього класу в Україні»; «Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК»;

- круглий стіл «Експорт агропродовольчої продукції України: наявний потенціал та шляхи реалізації»;

- круглий стіл «Аналіз продуктивності аграрних підприємств – приклад рослинництва» (спільно з проектом Німецько-український агрополітичний діалог);

- круглий стіл «Законодавчі зміни в сільськогосподарській кооперації України: доцільність і перспективи»;

- круглий стіл «Сучасний стан та перспективи розвитку сільського господарства тимчасово окупованого Криму».

У 2018 р. науковцями ННЦ «ІАЕ» опубліковано близько 200 наукових праць, з них, зокрема, 11 монографічних, довідкових й інших наукових праць та 17 брошур, серед яких такі:

1) Довідник економіста сільськогосподарського підприємства / [Дупенко Ю.О., Захарчук О.В., Пугачов М.І. та ін.]; за ред. Ю.О.Дупенка та О.В.Захарчука. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 600 с.

2) Теоретичні засади розвитку земельних відносин у сільському господарстві / [Ходаківська О.В., Федоров М.М., Месель-Веселяк В.Я. та ін.]; за ред. Ю.О. Дупенка, О.В. Ходаківської. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 236 с.

3) Тенденції розвитку соціальної інфраструктури сільських територій / В.П. Рябоконт, Л.М. Рарок. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 216 с.

4) Інноваційні напрями розвитку сільського підприємництва / А.В.Забуранна, Т.Л.Нідзельська. – К.: ЦП «Компринт», 2018. – 654 с.

5) Селекційні, генетичні та біотехнологічні методи удосконалення і збереження генофонду порід сільськогосподарських тварин / [М.В. Гладій, М.І. Бащенко, Ю.П. Полупан, О.В. Кругляк та ін.]; за ред.: М.В. Гладія і Ю.П. Полупана; ІРТГ ім. М.В. Зубця НААН. – Полтава, ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2018. – 791 с.

6) Трансформація системи управління у зрошуваному землеробстві / О.М. Нечипоренко. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 400 с.

7) Інноваційно-інвестиційний розвиток матеріально-технічної бази аграрних підприємств / М.Г.Михайлов. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 334 с.

8) Розвиток амортизаційної політики: обліково-інформаційний аспект / Д.М. Трачова. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий дім Мелітопольської міської друкарні», 2018. – 357 с.

9) Розвиток теорії бухгалтерського обліку: інституціональний аспект: монографія / В.М. Жук. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 408 с.

10) Аудит фінансової інформації: монографія / О.Л. Шерстюк. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2017. – 512 с.

11) Теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку сталого розвитку сільськогосподарських підприємств: монографія / О.Г. Сокіл. – Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2018. – 454 с.

12) Інвестиційний проект створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу / [Ю.О. Лупенко, М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк та ін.]; за ред. Ю.О. Лупенка. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 82 с.

13) Методичні рекомендації щодо виявлення, реєстрації та популяризації вітчизняних регіональних продовольчих брендів / [Ю.О. Лупенко, М.Й. Малік, О.А. Козак та ін.]. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 124 с.

14) Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2000 роки та селозберігаюча парадигма ринку землі / В.М. Жук. – К.: ТОВ ВП «Едельвейс», 2018. – 104 с.

Зусиллями вчених та фахівців Секції протягом 2018 р. видано і доставлено передплатникам 12 номерів міжнародного наукового журналу «Економіка АПК», 4 номери фахового науково-виробничого журналу «Облік і фінанси».

У 2018 р. в ННЦ «ІАЕ» опрацьовано план заходів з розроблення і впровадження системи управління якістю НДР відповідно до ДСТУ ISO 9001-2009.

СЕКЦІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(Науковий керівник - д.е.н., професор Кравців В.С.)

У 2018 р. Секція зосереджувала увагу на таких напрямках регіональних досліджень:

- формування наукових засад сталого ендегенного зростання регіонів України в умовах адміністративно-фінансової децентралізації;

- обґрунтування механізмів реалізації регіональної політики в Україні в сучасних умовах;

- формування методичних засад оцінювання впливу механізмів адміністративно-фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів та територіальних громад;

- визначення ризиків бюджетної децентралізації у формуванні фінансово-економічного потенціалу територіальних громад Карпатського регіону;

- обґрунтування наукових засад перспективної політики комплексного розвитку гірських територій України;

- розробка механізмів регулювання просторової організації бізнесу;

- обґрунтування системи пріоритетів імпортозаміщення на внутрішньому ринку промислових товарів в Україні;

- визначення напрямів модернізації сільських територій та чинників економічного стимулювання розвитку сільських територіальних громад;

- розробка нових підходів до регулювання міграційних процесів в Україні в умовах трансформації регіональних ринків праці в Україні;

- визначення напрямів соціально-економічного розвитку прикордонних територій на основі реалізації потенціалу транскордонного простору, вивчення особливостей функціонування глобальних ланцюгів доданої вартості у транскордонному просторі.

Основні результати наукових досліджень Секції у звітному році:

- запропоновано методику моніторингу досягнення Цілей Сталого Розвитку на регіональному рівні та проведено моніторинг регіонів України за період 2011–2016 рр.;

- обґрунтовано наукові засади сучасної політики розвитку гірських територій в Україні, визначено основні завдання та інструменти її реалізації. Запропоновано зміни та доповнення до законопроекту «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у гірських зонах України»;

- обґрунтовано концептуальні засади модернізації механізмів державної регіональної політики в умовах адміністративно-фінансової децентралізації та розроблено пропозиції щодо удосконалення системи індикаторів Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року;

- побудовані моделі для оцінки впливу фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів, розроблено концептуальну модель забезпечення спроможності територіальної громади, яка передбачає ефективне формування та використання фінансово-економічного потенціалу усіх суб'єктів економіки громади;

- здійснено аналіз ефективності механізмів адміністративно-фінансової децентралізації на прикладі областей Карпатського регіону та обґрунтовано шляхи подолання внутрішньорегіональної диференціації розвитку територіальних громад;

- обґрунтовані концептуальні засади та розроблені рекомендації регулювання просторової організації бізнесу, спрямовані на створення рамкових умов гармонізації взаємин суб'єктів бізнесу та держави;

- розроблено структурно-функціональну модель механізму регулювання міграції населення. Досліджено динаміку міграційної активності та трудової мобільності незайнятого населення Львівщини в умовах трансформації регіональних ринків праці. Розраховано індекс міграційного потенціалу у розрізі різних соціально-демографічних груп;

- визначено ключові напрями та інструменти реалізації політики імпортозаміщення в Україні за результатами оцінки рівня імпортозалежності національної економіки у розрізі сегментів споживання продукції переробної промисловості;

- окреслено основні виклики та обґрунтовано напрями розвитку сільських територій Західного регіону України в контексті децентралізації та євроінтеграційних процесів;

- визначено особливості трансформації економічного середовища прикордонних територій України в умовах дії угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Окреслено передумови включення економік прикордонних регіонів до глобальних ланцюгів доданої вартості у транскордонному просторі України – ЄС;

- розпочато виконання міжнародного проекту «Стимулювання місцевого економічного зростання в прикордонних регіонах у процесі інтеграції до ЄС: кращі практики країн Східного партнерства» (програма ЄС Еразмус+, напрям Жан Моне).

За результатами досліджень підготовлено наукові доповіді: «Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні: виклики та пріоритети сталого ендогенного зростання регіонів України в умовах сучасних реформ», «Цілі сталого розвитку для України: регіональний вимір», «Механізми ад-

міністративно-фінансової децентралізації: світові практики та напрямки їх імплементації в Україні», «Розвиток транскордонного співробітництва. Тіньовий сектор в економіці прикордонних територій» та ін.

У напрямі розвитку співпраці між економічною наукою та органами державної влади Секцією організовано низку конференцій та круглих столів з актуальних проблем регіонального та місцевого розвитку із залученням управлінців та практиків. Зокрема, 7–8.06.2018 р. у форматі «Економічні дискусії на Світязі» організовано та проведено III Міжнародну науково-практичну конференцію «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ» (с. Світязь, Волинська область), в рамках якої основну увагу було приділено питанням нових викликів для державної регіональної політики в контексті процесів децентралізації та реформування адміністративно-територіального устрою в Україні та децентралізації влади, а також проблематиці розвитку українських міст в сучасних умовах. У конференції взяли участь понад 40 науковців та практиків з різних регіонів України, зокрема з Києва, Одеси, Львова, Луцька, Тернополя та Ужгорода, а також іноземні вчені з Польщі (Варшави, Білостоку, Ярослав). Серед учасників конференції – 4 академіки та 4 члени-кореспонденти НАН України, 12 докторів наук.

20 листопада 2018 р., в рамках ювілейних заходів, присвячених 100-річчю створення Національної академії наук України, в м. Львові проведено Міжнародний круглий стіл «Проблеми та перспективи сталого розвитку регіонів України в контексті євроінтеграційних процесів». Метою круглого столу було представлення та обговорення результатів досліджень, здійснених науковцями в рамках виконання Цільової програми наукових досліджень Відділення економіки НАН України «Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року».

У роботі круглого столу взяли участь представники академічних установ Києва, Львова та Ужгорода, також науковці Інституту розвитку села та землеробства Польської академії наук (м. Варшава).

У звітному році вчені-економісти Секції активно працювали над розробкою документів концептуального та прогностичного характеру, наукових доповідей, методичних рекомендацій для їх впровадження в практичну діяльність центральних, регіональних та місцевих органів влади.

Зокрема, з проблематики *соціально-економічного розвитку регіонів* було підготовлено:

- щорічну наукову доповідь «Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: виклики та пріоритети сталого ендогенного зростання регіонів України в умовах сучасних реформ»;

- наукові доповіді «Цілі сталого розвитку для України: регіональний вимір», «Оцінка імпортозалежності економіки України (за сегментами споживання продукції переробної промисловості)», «Хімічна промисловість регіонів України: стан, проблеми і перспективи розвитку», «Просторові форми організації бізнесу в Україні: тенденції, перспективи та механізми розвитку», «Наукові основи формування та шляхи реалізації гірської політики в Україні»;

- науково-аналітичні та доповідні записки, аналітичні та експертні матеріали, рекомендації та пропозиції (з питань: модернізації механізмів державної регіональної політики, розвитку промислового сектора економіки регіонів, сільських територій, гірської політики, просторової організації бізнесу, міграційної політики тощо), які отримали впровадження на рівні центральних, регіональних та місцевих органів влади, підприємницьких та громадських асоціацій.

З проблематики *реформування адміністративно-територіального устрою* в Україні підготовлено і скеровано до

центральных і регіональних органів державної влади методичні та науково-експертні матеріали з питань аналізу та оцінки сучасних процесів адміністративно-фінансової децентралізації, проблемних аспектів розвитку об'єднаних територіальних громад, вдосконалення міжбюджетних відносин в Україні в контексті децентралізації влади. Зокрема, підготовлено наукову доповідь «Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: світові практики та напрямки їх імплементації в Україні», яку скеровано до профільних міністерств та комітетів Верховної Ради України.

На виконання доручення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти підготовлено експертний висновок та пропозиції до законопроекту «Про засади адміністративно-територіального устрою України (№8051)». До Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України скеровано матеріали до Аналітичної доповіді до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році».

За тематикою досліджень *проблем транскордонного співробітництва* підготовлено щорічну науково-аналітичну доповідь «Розвиток транскордонного співробітництва: Тіньовий сектор в економіці прикордонних територій» та низку науково-аналітичних та експертних матеріалів, які були направлені: Адміністрації Президента України, профільним міністерствам та комітетам Верховної ради України, обласним державним адміністраціям.

Продовжувалась робота з розвитку співпраці академічної та вузівської науки, зокрема в рамках діяльності науково-навчального комплексу «Економосвіта», до складу якого входять: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України», ДВНЗ «Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи», Інститут

економіки та менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», Тернопільський національний економічний університет, Львівський торгівельно-економічний університет, Луцький національний технічний університет, Східноєвропейський національний університет ім. Л.Українки, ГО «Інститут транскордонного співробітництва та європейської інтеграції».

Серед результатів роботи комплексу у звітному році слід відзначити:

- залучення представників академічної науки до навчального процесу у вищих навчальних закладах комплексу, створення філій кафедр в установах-партнерах;

- підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних кадрів, цільова підготовка аспірантів та докторантів за направленням установ комплексу, захист дисертацій на спеціалізованих радах установ-партнерів;

- спільна видавнича діяльність, підготовка та публікація монографій, навчальних посібників для вищої школи та збірників наукових праць;

- спільне проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів з актуальних проблем економіки.

У звітному році активно розвивалося міжнародне наукове співробітництво з іноземними установами країн ЄС. Основними формами міжнародної співпраці є: організація спільних наукових конференцій, круглих столів та семінарів; публікація статей у виданнях установ-партнерів; здійснення наукових досліджень визначеної тематики; підготовка спільних проектів, монографій тощо.

З проблематики *соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів та транскордонного співробітництва в умовах інтеграційних та глобалізаційних впливів* розвивалася співпраця із науковими установами сусідніх країн ЄС. Зокрема, проведено III Міжнародну конференцію молодих вчених «Перс-

пективи розвитку підприємництва в міжнародному контексті» («Perspektywy rozwoju przedsiębiorczości w ujęciu międzynarodowym») (Лодзь-Львів, 24–27.04.2018 р.) та VIII Міжнародну наукову конференцію «Інформаційне суспільство: стан та напрями розвитку з урахуванням регіональних умов» («Społeczeństwo informacyjne: stan i kierunki rozwoju, biorąc pod uwagę uwarunkowania regionalne») (м. Жешув, Польща, 26–28.06.2018 р.).

Науковці Секції також брали участь у низці закордонних наукових конференцій, форумів, круглих столів, зокрема у: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції регіональної співпраці: україно-румунно-молдовський вимір» («Modern Trends in Regional Cooperation: Ukrainian-Romanian-Moldovan Dimension») (м. Чернівці, 17–18.05.2018 р.), VI Міжнародній науковій конференції «Активність суб'єктів господарювання в умовах економічних змін» («Aktywność podmiotów gospodarczych w zmieniających się warunkach ekonomicznych») (м. Ярослав, Польща, 6.06.2018 р.), Міжнародній науковій конференції «Домогосподарства в умовах викликів сталого розвитку» («Gospodarstwa rodzinne wobec wyzwan zrownowazonego rozwoju») (м. Краків, Польща, 21–22.06.2018 р.), Міжнародній науковій конференції «Інформаційні та інноваційні технології в XXI ст.» («Technologie informacyjne i innowacyjne w XXI wieku») (м. Катовіце, Польща, 20–22.09.2018 р.), Міжнародній конференції «Європа через століття після закінчення Першої світової війни (1918–2018 рр.)» («Europe through the Century after the end of the First World War (1918-2018)») (м. Орадя, Румунія, 10–12.10.2018 р.) та ін.

Продовжується співробітництво із польськими установами у рамках діяльності наукового інформаційно-статистичного транскордонного кластеру «Інфостат Україна-Польща», створеного у 2013 році. Учасниками цього кластеру

е: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», Головне управління статистики у Львівській області, Львівський національний університет імені І. Франка, Львівська обласна спілка економістів України – з української сторони; Статистичне управління Підкарпатського воєводства (м. Жешув), Жешувський університет, Центр статистичних досліджень і освіти Головного управління статистики Польщі (м. Варшава) – з польської сторони. Зокрема, у квітні 2018 року за ініціативою учасників кластеру у м. Жешуві була проведена Міжнародна наукова конференція «Транскордонна статистика та просторова згуртованість – проблеми та перспективи» («Statystyka transgraniczna a spójność przestrzenna – wyzwania i perspektywy»), організаторами якої виступили Центральне статистичне управління Польщі, Статистичне управління в Жешуві та економічний факультет Жешувського університету. У конференції взяли участь представники науки та державної статистики із різних регіонів Польщі, а також Австрії, Греції, КНР, України, Словаччини, Румунії, Франції, Швейцарії, Німеччини, Туреччини, Нідерландів – всього понад 100 учасників.

З проблематики *соціально-економічного розвитку сільських територій*, спільно з науковцями Інституту розвитку села та землеробства Польської академії наук (м. Варшава) у звітному році виконувався спільний проект «Розвиток сільських територіальних громад в умовах адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади».

У співпраці з Інститутом аграрної економіки Румунської Академії (Румунія) і Національним інститутом економічних досліджень Академії наук Молдови (Молдова) у звітному році підготовлена та подана до видавництва англomовна монографія «Upper Prut Euroregion: Perspectives for Sustainable Rural Development» («Єврорегіон «Верхній Прут» – перспективи сталого сільського розвитку»).

З проблематики *просторового розвитку регіонів* продовжувалася співпраця із науковцями Лодзького університету (Польща).

Значну роботу у науковому забезпеченні політики регіонального розвитку у звітний період провели установи Відділення економіки НАН України, вчені-регіоналісти вищих навчальних закладів.

СЕКЦІЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ

*(Науковий керівник - д.е.н., професор,
академік АЕН України Воротіна Л.І.)*

Протягом 2018 р. зусилля вчених Секції освіти та науки були спрямовані на дослідження актуальних проблем становлення, розвитку та вдосконалення функціонування наукової і освітньої галузі України, дослідження світового досвіду управління в галузі науки та освіти. Значна увага приділялась також дослідженням найбільш актуальних питань формування простору освіти та науки в контексті розвитку громадянської освіти як складової забезпечення кадрового потенціалу і доброчесності в сучасній національній науці та освіті.

У звітному році продовжувалася робота над розробкою пропозицій щодо подолання несприятливих обставин для наукової діяльності та розвитку і управління наукою, функціонування всієї системи освіти та науки, фінансування та подальшого їх зростання. Чільне місце у наукових дослідженнях і дискусіях вчених Секції та у їхній співпраці з іншими вітчизняними вченими займали питання реформи вищої освіти. Так, науковцями Інституту законодавства Верховної Ради України, Національного інституту стратегічних досліджень проводились дослідження та здійснювались експертизи законодавчих актів та інституційних ініціатив з питань реформування вищої освіти, зокрема Інститутом законодавства протя-

гом звітнього періоду проводились постійні засідання круглих столів щодо реформування системи освіти та науки в Україні за сприянням та участю членів Секції, були надруковані два збірники матеріалів засідань.

Наукові пошуки спрямовувалися, перш за все, на визначення причин незадовільного стану вищої освіти та перешкод на шляху її реформування. Такі перешкоди пов'язані з недосконалістю нового Закону України «Про вищу освіту», відсутністю професійних освітніх експертів, відсутністю незалежного освітнього консалтингу та належної співпраці освітніх і наукових експертів.

Іншим пріоритетним напрямом досліджень був розвиток громадянської освіти. Лише з початком проведення системної реформи вітчизняної освітньої сфери громадянська освіта опинилася у фокусі державної уваги. З початку навчального 2018/19 року в загальноосвітніх навчальних закладах запроваджено інтегрований курс «Громадянська освіта» для 10-х класів, а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р схвалено Концепцію розвитку громадянської освіти в Україні. У програмі інтегрованого курсу важливість громадянської освіти обґрунтовується новими соціально-політичними реаліями українського суспільства, пошуком спільних для громадян можливостей участі в загальноосвітніх політичних, економічних і соціокультурних процесах. Тому одним із основних соціальних замовлень для школи є формування й розвиток здатності школярів до життя й діяльності у правовій демократичній державі.

Загалом, на думку вчених Секції, системне запровадження громадянської освіти в Україні значно відстає від стандартів демократичних країн, і, напевне, це є не останньою причиною повільного поступу українського суспільства на шляху до демократії та верховенства права, розвиненого громадянського суспільства, національної консолідації. Про низьке за-

лучення молоді до суспільно-політичних процесів свідчить всеукраїнське опитування «Молодь України 2017», здійснене Центром «Нова Європа» та Фондом ім. Фрідріха Еберта спільно з соціологічною компанією GfK Ukraine. Згідно з даними опитування, молодь України здебільшого не цікавиться політикою. Пасивність молоді у виборчих процесах зумовлює доцільність внесення доповнень до змісту програми інтегрованого курсу «Громадянська освіта» для 10-х класів, а саме введення окремого розділу, щодо виборчої грамотності, виборчої активності та відповідальності. В існуючій програмі цей напрям включено до розділу «Демократичне суспільство та його цінності», що здається явно недостатнім для такої важливої сфери. Цей момент також необхідно врахувати при створенні майбутніх навчальних програм з громадянської освіти. Особливу увагу слід приділити використанню новітніх технологій для підвищення ефективності громадянської освіти. З огляду на швидке поширення в сучасному світі завдяки розвитку різноманітних каналів комунікації різноманітних форм освіти, що не входять до сфери формальної освіти, надзвичайно важливим є положення Концепції, яке визначає, що «громадянська освіта має охоплювати всі види освіти (формальну, неформальну, інформальну), а також всі складники освіти, всі рівні освіти і всі вікові групи громадян, зокрема освіту дорослих».

У звітному році отримані нові напрацювання з питань неформальної освіти. Вчені Секції відмічають, що в Україні вже з'явилися освітні платформи, які надають навчальні матеріали з громадянської освіти поза системою формальної освіти. Прикладом цього є цикл курсів з громадянської освіти на Prometheus – громадському проекті масових відкритих он-лайн-курсів (МВОК). У співпраці з викладачами кращих ВНЗ України Prometheus створює та розміщує МВОК на власній

онлайн-платформі та надає безкоштовну можливість університетам у використанні.

З огляду на низьку політичну активність української молоді актуальним видається швейцарсько-український проект «Розвиток громадянських компетентностей в Україні», який реалізується в рамках Швейцарської стратегії співробітництва для України на 2015–2018 роки, а саме в рамках її напрямку «Врядкування та відновлення миру». Швейцарська агенція з розвитку та співробітництва (ШАРС) уповноважила Центр міжнародних проектів в освіті Цюрихського педагогічного університету реалізувати проект DOCCU. Партнерами з реалізації проекту в Україні є Національна академія державного управління при Президентові України, Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів та Одеський обласний інститут удосконалення вчителів. НАДУ координує реалізацію DOCCU в Україні. Головна мета проекту – підтримка сталого розвитку громадянського суспільства за допомогою поширення знань про освіту для демократичного громадянства та освіти з прав людини. Пілотні регіони – Київська, Одеська, Херсонська, Полтавська, Львівська, Луганська, Івано-Франківська та Дніпропетровська області. Перша фаза впровадження проекту завершилася у грудні 2018 року.

Іншим міжнародним проектом підтримки громадянської освіти є платформа «Живемо в демократії» (Living Democracy), що стартувала в межах швейцарсько-українського проекту «DOCCU», за сприяння Уряду Швейцарії. Сайт створено для вчителів, які шукають корисну інформацію для проведення уроків про демократію, громадську активність та права людини. Також він зацікавить громадян, які вивчають демократичне виховання та свободи за європейським зразком. Наразі міжнародний освітній ресурс «Живемо в демократії» працює у 10 країнах світу. Розробники виокремили кілька категорій користувачів: вчителі, учні, батьки

та керівники шкіл. Останні дві категорії будуть доопрацьовані координаторами проекту у найближчі 2 роки. Фахівці сайту пропонують посібники, ілюстровані картки та відео з навчальним контентом щодо подолання конфліктів, забезпечення рівності, плюралізму тощо. Структура платформи допомагає швидко відсортувати матеріали за темою, віком учнів та типом навчального матеріалу.

У звітному році Секцією приділялась особлива увага дослідженням проблем використання потенціалу соціальних мереж серед молоді, інформації з яких (за даними ряду соціологічних опитувань) довіряє більше половини студентів. Найбільш популярною соціальною мережею залишається Facebook. Окрім широкого поширення, значущість соціальних мереж для молоді зумовлюють й інші чинники. По-перше, соціальні мережі створюють більші можливості для лідерства і активної участі молоді у сфері формування громадської думки, ніж великі політичні інститути. По-друге, можливість участі молоді в політиці через соціальні мережі не залежить від соціального статусу, рівня доходів тощо, забезпечуючи рівні можливості. По-третє, у соціальні мережі забезпечують різноманітність учасників, які в звичайному житті можуть бути розділені різними факторами: географічними, соціальними тощо.

Набули подальшого розвитку пропозиції щодо ефективного впровадження громадянської освіти в Україні та підвищення її практичної користі. Для цього Міністерству освіти і науки України та Інституту модернізації змісту освіти рекомендується:

- при створенні навчальних програм з громадянської освіти передбачити збільшення годин на формування виборчих компетенцій із метою виховання активного, відповідального, компетентного виборця;

- передбачити розширення практичної складової в навчальних програмах з громадянської освіти, забезпечити можливість оцінювання успішності проходження курсу навчання не лише за засвоєнням теоретичного матеріалу, а й за результатами участі учнів/студентів у реальних проектах. Зокрема, для інтегрованого курсу «Громадянська освіта» для 10-х класів доцільно передбачити можливість оцінювати його проходження не лише за тестами/екзаменами, а й за участю учнів/студентів у реальних громадських проектах.

Крім того, у проєкті Стратегії розвитку громадянської освіти на період до 2022 р. та плані дій з її реалізації доцільно передбачити:

- розробку та запровадження механізмів співпраці з освітніми онлайн-платформами, передбачивши можливість зараховування у формальній освіті досягнень, здобутих в освіті неформальній;

- розробку програми використання потенціалу соціальних мереж для поширення громадянської освіти і підвищення громадянської активності молоді.

За звітний період продовжувалися наукові дослідження вчених Секції у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва. Українські науковці активно співпрацюють з міжнародними організаціями. Відкрито доступ до повного спектру дослідницьких і тренувальних проєктів програми «Євратом». У рамках робіт за дослідницькими проєктами Україна долучилась до створення нових матеріалів, розробок та впровадження нових обчислювальних та інформаційних технологій, розвитку грид-мереж, тощо. Також вітчизняні вчені співпрацюють з ЄС у межах Рамкової програми наукових досліджень і технологічного розвитку та Міжнародної європейської інноваційної науково-технічної програми «EUREKA». Установи НАН України отримали можливість користуватися при проведенні спільних або власних дослі-

джен потужною лабораторно-експериментальною базою Об'єднаного дослідницького центру Європейської Комісії. Українські дослідники спільно з іноземними партнерами продовжують реалізацію 25-ти багаторічних проектів програми НАТО «Наука заради миру і безпеки».

В цілому, на думку вчених Секції, національні інтереси України у сфері науки та технологій вимагають системної реалізації курсу на інтеграцію і запровадження незалежного оцінювання наукової діяльності та процедур із забезпечення її якості на основі принципів ЄС; визначення пріоритетних напрямів розвитку інноваційних секторів економіки України в ЄДП у рамках Стратегії розумної спеціалізації; узгодження державних цільових наукових та науково-технічних програм з програмами інших країн ЄС, а також формування міжнародних наукових мереж; доступу до сучасної дослідницької та електронної інфраструктури ЄС зі створенням національних вузлів; долучення до єдиного ринку дослідників; доступу до відкритих даних і знань у цифровому Єдиному ринку Європи; забезпечення переходу від комерціалізації результатів досліджень до їх спільного впровадження та використання у спільних інноваційних екосистемах.

Вагомою для розвитку вітчизняної науки є асоційована участь України у Рамковій програмі ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Пріоритети фінансування даної програми включають в себе інформаційно-комунікаційні технології, нанотехнології, новітні матеріали, біотехнології, космічну галузь. Це дає можливість значно підвищити рівень залучення українських вчених до спільних європейських наукових досліджень, а також сприятиме створенню структурних перетворень у науково-інноваційній сфері України. За підсумками проведених конкурсів цієї програми 83 українські організації отримують 17,23 млн євро на втілення своїх проектів.

Однак на євроінтеграцію української науки негативно впливає низка проблем, серед яких, зокрема, брак системного державного підходу щодо інтеграції України до Європейського дослідницького простору та якомога повного використання його можливостей, відсутність ефективної координації між центральними органами виконавчої влади, дисбаланс між розвитком науки та економіки і слабка затребуваність економікою наукових напрацювань, відсутність комплексного законодавства, що регулює окремі аспекти міжнародного науково-технічного співробітництва та інтеграції до ЄДП тощо.

Вчені Секції наголошують, що в умовах незначних обсягів фінансування науки вітчизняним вченим потрібно визначити свої конкурентні переваги порівняно з іншими країнами і сконцентруватися на пріоритетних напрямках розвитку науки. Визначення пріоритетних наукових напрямів повинно забезпечуватися проведенням науково-технологічного форсайту, що дозволить виділити ті сфери науки та підприємництва, які мають потенціал втілювати інновації, базуючись на наявних або очікуваних на світовому ринку технологіях. Потрібні виважені державні 5–10 програм (залежно від наявних фінансів і ресурсів) у тих галузях науки, в яких українські вчені можуть показати результати світового рівня.

Водночас для ліквідації відставання в певних напрямках досліджень, потрібних для розвитку вітчизняної економіки та суспільства, мають бути створені цільові програми міжнародної співпраці і відповідні дослідні осередки разом із зацікавленими іноземними партнерами. Україні потрібно виступити ініціатором міжнародних науково-технічних проектів за тими напрямками досліджень, у яких вітчизняна наука досягла значних результатів, а також використовувати можливості технологічної і наукової кооперації між університетами, академічними установами і іноземними промисловими фірмами та розширювати практику залучення до досліджень

зарубіжних вчених в рамках наукового обміну. При цьому, з огляду на низький рівень фінансування вітчизняної науки, слід враховувати ризики, що пов'язані із загрозою для наукового кадрового потенціалу України через еміграцію кращих вчених.

Разом з тим, вчені Секції підкреслюють важливість українсько-європейської співпраці в контексті поширення нових моделей управління, фінансування, вироблення нової наукової культури, підвищення кваліфікації наукових кадрів відповідно до західних стандартів та низки інших факторів, що можуть кардинальним чином вплинути на зміну ситуації у сфері науки. Набула подальшого обґрунтування теза про необхідність належного експортного контролю трансферу з України технологій і наукових розробок в умовах збільшення іноземних інвестицій, а також відповідного правового захисту інтелектуальної власності.

У звітному році науковці Секції брали участь у міжнародних і вітчизняних форумах, конференціях, семінарах, повсякденній роботі по виконанню планів наукової роботи в академічних наукових установах та навчальних планів у вищих закладах освіти.

Традиційно, значна частина наукового потенціалу Співки економістів України у складі вчених Секції була задіяна в дослідженнях та експертній роботі у секторі підприємницької діяльності. Під керівництвом д.е.н., професора Л.І. Вороїної вони брали активну участь у науковому супроводженні роботи Державної регуляторної служби України, Торгово-промислової палати України, Співки підприємців малих, середніх та приватизованих підприємств України тощо.

СЕКЦІЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ НА ОСНОВІ КЛАСТЕРНОЇ МОДЕЛІ

(Науковий керівник – д.е.н., професор,
член-кор. НАН України Войнаренко М.П.)

Протягом звітнього періоду робота Секції проводилась за такими напрямками:

1) завершено виконання держбюджетної науково-дослідної теми № 7Б-2016 «Моделі та технології формування кластерів в стратегіях інституційного розвитку соціально-економічних систем»;

2) проведено дослідження порядку організації процесів внутрікластерної взаємодії підприємницьких структур – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при виході на зовнішні ринки;

3) визначено роль інформаційних технологій в кластерному механізмі розвитку економічних систем на етапі глобалізації світової економіки.

В рамках реалізації *першого* напрямку зусилля членів Секції під керівництвом д.е.н., професора М.П. Войнаренка були спрямовані на побудову моделей та технологій формування кластерів як інституту стратегічного розвитку соціально-економічних систем. Робота виконавців проводилась за наступними напрямками:

1) для визначення інструментарію формування кластерів в соціально-економічних системах:

- здійснено аналітичне обґрунтування показників теорій розвитку як основи формування стратегії функціонування кластерних об'єднань;

- досліджено чинники інноваційного розвитку кластерних структур;

- здійснено оцінку конкурентних переваг кластерних структур;

2) з метою побудови інституційної платформи формування кластерів за умов інноваційно орієнтованої економіки:

- досліджено тенденції кластеризації та їх законодавче забезпечення;

- окреслено проблеми функціонування кластерних об'єднань малих підприємств на регіональному рівні;

- проаналізовано можливості використання моделі «потрійної спіралі» для пояснення механізмів створення кластерів в економіці;

- розроблено механізм управління економічною безпекою кластерних структур;

3) для формування кластерного базису соціально-економічних перетворень за умов інституційного розвитку територій:

- обґрунтовано складові механізму управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства, що представлені взаємозалежними елементами, а саме: системою цілей управління інвестиційною діяльністю; інвестиційною політикою, в якій домінуючі позиції посідає технологічна складова; комплексною оцінкою рівня інвестиційної діяльності підприємства; багатокритеріальною моделлю прийняття управлінських рішень щодо формування стратегічних активів як об'єктів інвестування. Реалізація складових даного механізму надасть можливість підвищити ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства в процесі внутрі- та між-кластерної взаємодії, здійснювати обґрунтований вибір об'єктів інвестування, збалансувати інтереси інвесторів, власників та трудового колективу підприємства;

- розроблено механізм формування інноваційного потенціалу промислового підприємства, функціонування якого здійснюється на трьох рівнях із використанням важелів та інструментарію, що дають змогу звести в єдину систему умо-

ви, фактори та складові, які беруть активну участь в інноваційному розвитку кластера;

- удосконалено організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку промислових підприємств, який на відміну від існуючих, представлений у вигляді чіткої логіко-структурної схеми взаємопов'язаних дій у функціональних підсистемах управління, що ґрунтуються на моніторингу поточного стану підприємства та результатів попередніх інноваційних змін, на основі якого можна прийняти рішення щодо вибору напрямів інноваційного розвитку та формування інструментарію реалізації відповідних програм і проектів. Це забезпечує комплексність, системність і обґрунтованість стратегій інноваційного розвитку в кожному бізнес-контексті при реалізації внутрікластерної взаємодії;

- обґрунтовано роль кластерів у формуванні бренду інноваційного розвитку соціально-економічних систем;

- досліджено перспективи формування в Україні інтелектуального капіталу інноваційних кластерів;

4) для формування алгоритмів внутрікластерної взаємодії підприємницьких структур:

- розроблено модель взаємодії суб'єкта підприємницької діяльності – члена кластера з потенційними контрагентами, яка дозволяє будувати у матричній формі сценарії такої взаємодії (з урахуванням відносин між окремими контрагентами), кількісно оцінювати вигідність кожного з таких сценаріїв та здійснювати вибір найбільш оптимального сценарію за критерієм корисності для всіх учасників взаємодії;

- досліджено особливості застосування інформаційних технологій в організації внутрікластерної взаємодії підприємницьких структур, доведено, що кластеризація забезпечує досягнення світового рівня економічного розвитку виробництва шляхом формування міжгалузевих кластерних систем з виробничими зв'язками і новітніми технологіями, які

об'єднують десятки чи сотні великих, середніх і малих підприємств;

- визначено особливості організації процесів внутрікластерної взаємодії підприємницьких структур – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при виході на зовнішні ринки, запропоновано систему взаємовідносин бізнес-партнерів у сфері зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) (на засадах інституціональної теорії), досліджено процес формування принципал-агентських відносин у сфері ЗЕД із урахуванням опортуністичної поведінки та асиметричності інформації;

5) для вивчення стратегій інституційного розвитку соціально-економічних систем:

- удосконалено характеристику інституційного середовища функціонування підприємств – членів кластера на основі контрактної парадигми, яка, на відміну від існуючих, розглядає наміри та можливі дії учасників економічних відносин як змінні, зосереджує увагу на угодах як основному інструментові, що визначає узгоджені дії економічних агентів не тільки у зовнішніх стосунках, але й внутрікластерних процесах, та розглядає інституціональні рамки як такі, що можуть змінюватися залежно від ринку, на якому діють підприємства;

- сформульовано детермінанти стратегічного вибору підприємствами форм участі в інтеграційних утвореннях, розроблено алгоритм стратегічного вибору сценаріїв розвитку інтеграційного утворення (бізнес-мережі) для реалізації конкурентної стратегії і зростання, що визначатиме функціональну корисність учасників мережі у створенні споживчої цінності (як інноваційно-технологічної, так і когнітивно-маркетингової), яка, відповідно, даватиме змогу набувати конкурентних переваг певному варіанту бізнес-мережі – залежно від специфіки ринку і пріоритетів у структурі споживчої цінності кінцевої продукції;

- розроблено механізм впровадження системи енергетичного менеджменту для підприємств – членів кластера, що базується на послідовному виконанні шести етапів: визначення, підготовки, систематизації енергетичного планування, документування, функціонування та адміністрування, з комплексом необхідних процедур та дій, які необхідні для успішного впровадження системи енергетичного менеджменту, що, на відміну від інших, конкретизує необхідні процедури та дії за станами впровадження та містить необхідний інструментарій для адміністрування;

б) з метою вивчення методичного інструментарію для підвищення рівня інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності регіональної економіки на кластерних засадах:

- вивчено показники оцінки та аналізу інвестиційної привабливості підприємств кластеру у розрізі існуючих методик;

- досліджено моделі та технології формування кластерів за умов інституційних перетворень;

- розроблено методiku оцінки впливу інтелектуального капіталу на діяльність кластерних структур в умовах інституціоналізації мережевих перетворень;

- досліджено систему інституційного забезпечення моделей та технологій формування кластерів;

- здійснено аналіз особливостей застосування SWOT-аналізу для оцінки конкурентних переваг протокластерів регіону;

- досліджено можливості використання моделі «потрійної спіралі» для пояснення механізмів створення кластерів в регіональній економіці;

- вивчено напрями використання фінансових інструментів у реалізації стратегії диверсифікації підприємницьких ризиків у кластерних об'єднаннях;

- досліджено інструменти капіталізації кластерних об'єднань за умов розвитку підприємницького середовища;

7) з метою дослідження механізмів адаптації кластерів до умов інституційного розвитку соціально-економічних систем:

- розроблено науково-методичний підхід до формування регіональних кластерів, який передбачає побудову механізму створення кластерних об'єднань підприємницьких структур у взаємозв'язку зі стратегією розвитку регіону та враховує інституційні засади розробки кластерного проекту, що дозволяє визначити вплив кластерів на розвиток економіки регіону та забезпечити еластичність їх взаємодії з іншими учасниками внутрірегіональних підприємницьких мереж;

8) для вивчення системи комплексної діагностики ефективності діяльності кластерних структур за умови інституційних змін:

- здійснено оцінку ефективності заходів фінансування (розподілу фінансів між учасниками кластера) на основі розробки математичної моделі еталонного плану і розрахунку числових значень факторних ознак (змінних цього плану) та математичної моделі ефективності плану і методики оцінки ефективності альтернативних планів стосовно ефективності еталонного плану. Це дасть змогу розв'язати наступні задачі: визначити лінійну функцію плану; оцінити адекватність лінійної функції плану результуючим даним; визначити оптимальний план на заданій множині факторних ознак; визначити еталонні значення показників плану; ефективність альтернативного плану, а також дає можливість врахувати всі зміни, що відбуваються в економічній і фінансовій сферах, її застосування можливе в кластерних структурах із різною специфікою діяльності, в різних галузях народного господарства, а також в різних регіонах;

9) з метою розробки пакету науково-практичних рекомендацій по удосконаленню інституційного середовища між-суб'єктної взаємодії в кластерних об'єднаннях:

- надано практичні рекомендації по застосуванню сучасних технологій управління в контексті розвитку кластерних об'єднань, що дозволить забезпечити підтримку сталого режиму функціонування системи; ефективне досягнення встановлених цілей кластерних об'єднань, забезпечення очікуваного результату;

- удосконалено науково-методичні підходи до визначення конкурентних переваг соціально-економічної системи, які, на відміну від існуючих, реалізуються через визначення порівняльних, відмінних, абсолютних та відносних конкурентних переваг, і забезпечують можливості для виявлення протокластерів у регіоні;

- розроблено науково-практичний інструментарій управління бізнес-процесами на підприємствах та в їх дилерських структурах за умов формування кластерних об'єднань в сучасному динамічному середовищі, що дозволить наростити більшу кількість новітніх технологій виробництва високого технологічного рівня, накопичити як фізичний, так і інтелектуальний капітал, підвищити ефективність фірм, що знаходяться в кластері.

В рамках реалізації *другого* напрямку вченими Секції під керівництвом д.е.н., професора М.П. Войнаренка проведено дослідження порядку організації процесів внутрікластерної взаємодії підприємницьких структур – суб'єктів ЗЕД при виході на зовнішні ринки. Встановлено, зокрема, що одним з вагомих аспектів ефективної взаємодії у межах кластерних структур є відкритість всіх учасників кластеру до співпраці. Однак доволі часто можна спостерігати опортуністичну поведінку певних суб'єктів з намаганням отримати додаткові вигоди від участі у кластері. Не виключенням є і промислові

підприємства – суб'єкти ЗЕД, які в умовах жорсткої боротьби за зовнішні ринки намагаються максимізувати свій прибуток у короткостроковій перспективі, при цьому ігноруючи стратегічні цілі кластеру. Тому організація взаємодії таких суб'єктів у межах кластеру є однією з важливих і актуальних наукових проблем сьогодення.

Вчені Секції вивчили фактичний досвід взаємодії вітчизняних промислових підприємств з іноземними партнерами, на підставі чого констатували неоднозначне відношення до «чистоти» ведення бізнесу у багатьох країнах (у тому числі європейських). Стабільність інституційного середовища багатьох європейських країн на сьогодні не забезпечує абсолютну безпеку суб'єктам господарювання, оскільки глобальні соціально-економічні процеси суттєво впливають на економічне становище більшості країн, і переважно цей вплив є дестабілізуючим. На сьогодні в європейській економіці і Європі в цілому існують свої проблеми, які можуть негативно вплинути на економічну безпеку українських підприємств, які орієнтовані виключно на співпрацю з країнами Європи. При цьому доступ на ринки Європи стає ще більш складним внаслідок цілеспрямованого захисту національних товаровиробників урядами європейських країн. Попри декларування вільного доступу українських виробників на ринки країн Європи, до сьогодні у цих країнах для захисту національних інтересів застосовується заходи тарифного і нетарифного регулювання, тому одним з можливих шляхів виходу на такі ринки є створення потужних кластерів.

В рамках реалізації *третього напрямку* зусилля членів Секції під керівництвом д.е.н., професора М.П. Войнаренка були зосереджені на визначенні ролі інформаційних технологій в кластерному механізмі розвитку економічних систем на етапі глобалізації світової економіки. Встановлено, що сучасний етап розвитку соціально-економічних систем формує

перед регіональними територіями нові завдання, насамперед пов'язані з вибором конкурентоспроможної моделі регіональної економіки, що створювала б передумови для нарощування конкурентоспроможного потенціалу національної економіки. Тому регіональна парадигма тяжіє до інтегративної трансформації європейського зразка, де соціальна складова досить чітко ідентифікується появою теорії соціального кластера на основі теорій конкуренції європейських міст, локального партнерства, циклічної сенситивності регіонів, регіональної конкуренції, нового регіоналізму, стратегії просторового планування тощо. В процесі реалізації стратегії вирівнювання з метою забезпечення економічної і політичної єдності регіонів зростає значення зовнішніх факторів.

Одним із таких факторів виступає розвиток інформаційних технологій. Вже існують підприємства, діяльність яких повністю відбувається в інтернет-середовищі. Сучасну основу структури корпоративних інформаційних технологій визначає методологія CSRP (Customer Synchronized Resource Planning) – планування ресурсів, що синхронізоване з покупцем та відображає весь цикл виробництва – від проектування і взаємодії із замовниками до подальшого сервісного обслуговування.

Переваги інформаційних технологій сучасного покоління для розвитку кластерних систем полягають в: максимальному використанні потенціалу ПК і середовища розподіленої обробки даних; модульній побудові системи (поєднання різних типів архітектурних рішень у межах одного комплексу); економії ресурсів системи за рахунок централізації зберігання та обробки даних на вищих рівнях системи; наявності ефективних централізованих засобів мережевого системного адміністрування.

Вченими Секції обґрунтовано доцільність розробки програм формування і розвитку кластерів на регіональному, а не

на місцевому рівні, які будуть частиною існуючих на сьогодні стратегій соціально-економічного розвитку регіону. Кластерний підхід має стати базовим при розробці будь-яких заходів щодо розвитку регіону та у будь-якій сфері, оскільки він забезпечує мультиплікативний ефект та підвищує загальну ефективність дій. Водночас, роль держави в сучасному кластерному підході передбачає багаторівневе управління, співробітництво суб'єктів різних галузей та формування сприятливого середовища для співробітництва і розвитку. При цьому важливо, щоб підприємства об'єднувалися в кластери самостійно, без втручання державних та регіональних органів влади, а кластерні ініціативи розпочиналися лише тоді, коли кластерні об'єднання вже існують, хоча й не формалізовані як окремий корпоративний суб'єкт. Їх наявність означає, що вони пройшли перевірку ринком.

Згідно з результатами проведених досліджень вчені Секції визначили, що серед позитивних ефектів кластерної взаємодії слід виділити: зростання продуктивності; підвищена сприйнятливість до можливостей інновації та високої спеціалізації; розширений доступ до ринків збуту, спеціалізованим постачальникам, послугам, кваліфікованій робочій силі, технологічним знанням; підвищений рівень формування нових підприємств; більша гнучкість та ефект великого масштабу; спільна діяльність; колективна ефективність. При цьому можуть виникати і певні труднощі, а саме: недоліки фізичної інфраструктури; нестача доступного капіталу; слабка структура технологічних інститутів; регіональна ізолюваність і замкнутість; недолік кваліфікованої робочої сили; ієрархія кластерів – труднощі для постачальників «нижнього» рівня; «несвоєчасні» кластери можуть бути неконкурентоспроможні.

Вчені Секції дійшли висновку, що на сьогоднішній день застосування кластерного підходу в Україні є необхідною умовою для відродження вітчизняного виробництва, підви-

щення ефективності інноваційного розвитку регіонів, досягнення високого рівня економічного розвитку та конкурентоспроможності, особливо з урахуванням змін, що відбуваються у світовій економіці, у якій на перший план виходить володіння якісно новим видом ресурсів, а саме інформацією, інноваціями та інтелектом.

СЕКЦІЯ ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

(Науковий керівник – д.пед.н., професор,

Заслужений працівник культури України Федорченко В.К.)

Протягом 2018 р. вчені Секції досліджували питання глобальних тенденцій зростання і розвитку туристичного сектору, його вплив на світовий економічний розвиток та темпи зростання національних економік, а також здійснювали роботу з підготовки фахівців у сфері туризму і готельного господарства, в основному, на базі Київського університету туризму, економіки і права, ректором якого є науковий керівник Секції, д.пед.н., професор В.К. Федорченко.

У звітному році робота Секції враховувала статутні завдання Спілки економістів України та світові тенденції розвитку туристичної галузі. Акцентовано увагу на тому, що стрімке зростання сфери туризму в світі спричинено трьома глобальними чинниками, а саме: підвищенням рівня купівельної спроможності; збільшенням вільного часу населення; широким розповсюдженням приватного автотранспорту та появою дешевих авіаперевезень. Результатами розвитку галузі є, зокрема те, що за період з 1950 р. по 2018 р. чисельність осіб, які здійснювали міжнародні подорожі, зросла з 25 млн до майже 1,4 млрд осіб. За прогнозом ВТО очікується, що у 2030 р. міжнародні подорожі здійснюватимуть понад 1,8 млрд осіб, а з урахуванням внутрішніх поїздок та екскурсій туристами стане понад третина населення планети. За да-

ними ВТО, прибутки від туризму у 2018 р. сягнули рекордних показників у 1,4 трлн дол. США. Завдяки стрімким темпам зростання, наприкінці ХХ століття туристська галузь стала однією з провідних галузей світової економіки. Про це свідчить те, що на частку туризму припадає близько 12% світового валового продукту, понад 30% обсягів послуг та 11% споживчих витрат, 7% обсягу інвестицій та 5% податкових надходжень.

Сьогодні у сфері надання туристських послуг зайнятий кожний десятий працівник (понад 260 млн. працюючих). Крім того задіяні транспорт, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання, торгівля тощо. Туризм займає п'яте місце після виробництва нафти, продукції хімічної, харчової та автомобільної галузей промисловості, але водночас у багатьох країнах знаходиться на першому місці. Він є важливим джерелом валютних надходжень, створюючи необхідні робочі місця і стимулюючи розвиток регіональних громад і дестинацій.

Дедалі більша кількість країн на державному рівні визнали, що туризм є основною рушійною силою, стабільним чинником соціально-економічного прогресу за рахунок експортних доходів, створювачем робочих місць і підприємств, фактором розвитку інфраструктури. За останні шість десятиліть туризм зазнав подальшої диверсифікації, ставши одним з найбільш динамічно зростаючих секторів економіки в світі. Саме туризм часто є каталізатором, що спричиняє як активний розвиток окремих галузей економіки, так і загальний соціально-економічний розвиток цілих країн. Усе це, на думку вчених Секції, свідчить, що туристична галузь, завдяки її значному впливу на економічний та соціальний розвиток країни, має регулюватися державою і бути під пильним контролем громадськості. Світова практика показує, що ефективність державного регулювання сферою туризму залежить від наяв-

ності відповідного галузевого органу центральної виконавчої влади.

Згідно з результатами досліджень вчених Секції набула подальшого розвитку теза про те, що Україна за своїм рекреаційним потенціалом має унікальні можливості, які можуть стати одним з основних джерел наповнення державного бюджету, і які на сьогодні майже не використовуються. Необхідно розпочати з вирішення ключових питань на державному рівні, враховуючи світовий досвід. У світі центральні органи виконавчої влади в галузі туризму мають понад 160 держав, зокрема 21 країна світу має успішний досвід поєднання культури і туризму. Водночас, в Україні за останні 25 років у сфері туризму відбулося більше десяти реорганізацій органу виконавчої влади цієї галузі. Зараз питаннями туризму опікується нещодавно утворений Департамент туризму та курортів в складі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Разом з тим, на думку вчених Секції, для подальшого сталого розвитку туристичної галузі потрібна стабільність, наукова прогнозованість, передбачуваність, оскільки жодна галузь народного господарства України і світу не зазнавала такої кількості реорганізаційних змін, як туристична, що помітно сповільнило розвиток туризму та нанесло галузі суттєвої шкоди.

У звітному році вчені Секції акцентували увагу на розвитку інфраструктури галузі в Україні, зокрема готельного бізнесу, що є одним із найбільш перспективних з точки зору інвестицій. Кількість готелів в Україні є недостатньою, інфраструктура вітчизняного готельного ринку не задовольняє попит на готельні послуги ні за кількістю, ні за якістю, матеріально-технічна база великої частини готелів є фізично та морально застарілою і не відповідає міжнародним стандартам. Водночас, постійно зростаючі світові туристичні потоки ви-

магають приділення більшої уваги з боку державних органів влади питанням розвитку готельного господарства.

У туристичній галузі нашої держави зайнято понад 380 тис. осіб на постійній основі і близько 1 млн. осіб сезонно, що свідчить про нагальну необхідність збільшити число робочих місць у цій сфері. (Для порівняння: у Франції в індустрії туризму зайнято понад 2 млн чол., Німеччині - 2,3 млн осіб (10% загальної зайнятості), в Іспанії — 1,4 млн осіб (9,1% загальної зайнятості), а в США туризм є другим після охорони здоров'я роботодавцем: 15,5 млн робочих місць.) Показник зайнятості в туристичній галузі різних країн, де туризм — основне джерело доходу, сягає до 20% загальної кількості робочих місць. Понад половина з них припадає на сферу готельного господарства, на більш як 60% робочих місць працюють жінки. При цьому в Україні у туристично-готельному бізнесі зайнято лише 0,1% економічно активного населення.

Вчені Секції оцінюють перспективи розвитку туризму в Україні певною мірою скептично. Після прийняття у 1995 р. Закону України «Про туризм», де туризм визначено пріоритетним напрямом розвитку національної економіки та культури, минуло майже 25 років. На сьогодні цей Закон є застарілим і не відповідає змінам, що настали у соціально-політичному та економічному житті держави. Необхідно удосконалити нормативно-правову базу у відповідності до вимог сьогодення, прийнявши Туристичний кодекс та Державну програму розвитку туризму.

Потребують також професійного вирішення на урядовому рівні гострі проблемні питання розвитку галузі, а саме:

- невідкладне створення органу центральної виконавчої влади в галузі туризму і курортів;

- розробка Державної програми розвитку туризму і курортів на період до 2030 року, головною метою якої має стати збільшення питомої ваги загальних доходів від туризму і ку-

портів до 8% ВВП, створення до 1 млн робочих місць у цій сфері;

- забезпечення належної і ефективної роботи Наукового центру розвитку туризму, визначення науково обґрунтованих напрямів розвитку цієї галузі.

Проведені вченими Секції дослідження та аналітичні оцінки стану галузі туризму дозволили сформулювати пропозиції щодо перспектив розвитку туризму, які викладені в окремих документах, надісланих органам влади, у публічних виступах вчених Секції та опублікованих ними наукових роботах. Серед таких пропозицій можна виокремити наступні:

- проведення аналізу системи підготовки кадрів у навчальних закладах I–IV рівнів акредитації та підготовки робітничих спеціальностей у сфері туризму, для чого слід створити з числа професійно підготовлених фахівців науково-методичні ради та виділити в окрему галузь знань підготовку фахівців галузі, розробити та затвердити галузеві стандарти, які б відповідали міжнародним аналогам, створити систему підготовки та перепідготовки екскурсоводів, гідів-перекладачів, передбачивши їх системну переатестацію та контроль за змістом та історичною достовірністю інформації, яку вони доносять до туристів та екскурсантів;

- визначення перспектив розбудови курортної сфери (відсутність генеральних планів забудови у більшості курортних та рекреаційних територій значно ускладнює роботу з потенційними інвесторами; необхідно також розробити Державну програму розвитку курортів);

- відпрацювання механізму створення сприятливих умов для залучення інвестицій, спрямованих, насамперед, на будівництво нових та реконструкцію діючих об'єктів туристичної та курортно-рекреаційної сфер, сприяння спрощенню процедури узгодження інвестиційних проектів та виділення зе-

мельних ділянок під будівництво готелів та інших об'єктів туристичної інфраструктури;

- реалізація комплексу заходів для розвитку масового внутрішнього туризму, передусім соціального туризму, як чинника підвищення якості життя громадян;

- розбудова туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі міжнародних транспортних коридорів та створення системи безпеки туристів;

- розширення діяльності в Україні міжнародних готельних мереж, підтримка ділових ініціатив, спрямованих на створення у країні готельних мереж економ-класу;

- раціональне використання пам'яток культурної спадщини для розвитку туризму;

- розвиток дитячого, молодіжного та сільського туризму в Україні, зокрема на основі запровадження системи пілг та використання можливостей дистанційного навчання.

На думку вчених Секції питання підготовки кадрів є одним із пріоритетних для забезпечення розвитку галузі туризму в Україні. На даний час підготовкою фахівців у сфері туризму займається більше 100 навчальних закладів I–IV рівнів акредитації. Кабінет Міністрів України своєю постановою, прийнятою ще у 2002 р., увів до Переліку напрямів і спеціальностей окремий напрям підготовки «Туризм» за спеціальностями: «Туризм», «Готельне господарство», «Організація обслуговування в готелях і туристичних комплексах». Об'єднання зазначених спеціальностей в єдиний напрям підготовки фахівців «Туризм» відповідало вимогам міжнародних стандартів класифікації освіти. Були розроблені відповідні галузеві стандарти освіти, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України у 2004 році. Втім, у 2010 р. з'явився новий стандарт, за яким напрям підготовки «Туризм» і напрям підготовки «Готельно-ресторанна справа» визначені в галузі знань «Сфера обслуговування», що зробило

підготовку спеціалістів туризму неадекватною вимогам галузі «Туризм». Відсутність окремого напрямку підготовки кадрів «Туризм», на думку вчених Секції, створює негативну ситуацію у сфері туризму і готельного господарства, наслідком якої може стати брак високоосвічених кадрів для туристської галузі в державі. З огляду на це, необхідно змінити галузь знань «Сфера обслуговування» на галузь знань «Гостинність» і розробити нові стандарти за напрямками «Туризм» і «Готельна справа».

Вчені Секції констатували необхідність значного розширення державної підтримки сфери туризму, що, при грамотній організації туристської справи, дозволило б вже найближчим часом перейти до самоокупності галузі. Крім того, виходячи з рекомендацій парламентських слухань на тему «Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України», що відбулися два роки тому, необхідно продовжувати роботу над законодавчим сприянням розвитку дійсно ринкових соціально-відповідальних відносин в туризмі. Досвід інших країн переконливо свідчить, що держава зобов'язана проводити у житті далекоглядну, соціально орієнтовану, протекціоністську політику у відношенні до туризму в своїй країні, чого вистачить для прискореного і ефективного розвитку туристичної галузі.

ЗАВДАННЯ НА 2019 РІК

Завдання СЕУ на 2019 р. спрямовані на наукову, науково-практичну, педагогічну та громадську роботу з метою здійснення статутної діяльності та забезпечення приросту інтелектуального капіталу України, використання новітніх надбань та світового досвіду в економічній сфері та всебічний розвиток місцевих органів влади, бізнесу, громадських об'єднань та міжгосподарських структур в умовах децентралізації влади та виходу на європейські ринки.

Ряд завдань виходять із «Основних напрямів роботи Спілки економістів України на період до 2023 року», схвалених п'ятим З'їздом Спілки 1 листопада 2016 р. Серед них на 2019 р. передбачено такі заходи:

- поширення нового економічного світогляду, що базується на концептуальному вченні В.І. Вернадського про ноосферу, та розробка науково-практичних пропозицій щодо реалізації теоретичних надбань ноосферної економіки з метою виходу з кризи і побудови розумної моделі господарювання, орієнтованої на досягнення соціального блага та забезпечення гармонійного з природою поступу суспільства, які відображатимуться у документах та інших матеріалах, що подаватимуться Спілкою до органів влади;

- використання сайту Спілки в якості постійно діючого інтернет-майданчика для проведення наукових дискусій, семінарів, систематичного оприлюднення оглядів законодавства, експертних висновків щодо проектів нормативних актів, бібліографічних показників та рецензій актуальних економічних видань тощо;

- продовження роботи стосовно обґрунтування необхідності впровадження сучасних механізмів державного стратегічного планування і програмування на середньо- (до 5 років) та довгострокову (15-20 років) перспективу як основної умови

передбачуваної економічної політики з метою підготовки відповідних пропозицій органам влади;

- продовження діяльності наукової секції розвитку конкурентоспроможності економіки на основі кластерної моделі Співки як організаційно-методичного центру з питань впровадження виробничих та обслуговуючих кластерів у різних сферах господарства країни, висвітлення досвіду і переваг кластерної форми організації бізнесу, порядку створення кластерів на місцевому, регіональному та транскордонному рівнях;

- активізація діяльності наукових секцій СЕУ, зокрема в частині стратегічного, організаційного та інституційного забезпечення регіонального і місцевого розвитку; дослідження проблем аграрної економіки, реформи земельних відносин і розвитку сільських територій; вдосконалення адміністративних та фінансових механізмів розвитку агропромислового комплексу, широкого використання євроінтеграційного потенціалу України та забезпечення конкурентоспроможності української продукції на світових ринках, розвитку туристичної галузі, а також підготовка відповідних висновків, пропозицій та рекомендацій на розгляд чергових пленумів Правління Співки для наступного подання до органів влади;

- проведення щорічних науково-практичних конференцій з актуальних питань економічного і соціального розвитку, конкурентних переваг на ринку, зовнішньоекономічної діяльності, участі України у міжнародних економічних відносинах, обмін результатами наукових і прикладних досліджень членів СЕУ, пропагування нових досягнень економічної науки, підвищення рівня освіченості та економічного мислення громадян, діяльність у частині видання матеріалів пленумів Правління СЕУ і науково-практичних конференцій, а також річних звітів про діяльність СЕУ й інших публікацій, що пропагують цілі і завдання Співки.

Президія, Правління Спілки економістів України, керівники її наукових секцій та регіональних організацій (осередків), всі члени Спілки продовжуватимуть активну роботу в сфері дослідження актуальних питань економічного розвитку України в глобальному світовому контексті та з урахуванням новітніх реформ, зокрема в частині використання можливостей децентралізації влади, вдосконалення адміністративних і фінансових механізмів місцевого управління, розвитку міжгосподарського управління та громадського самоврядування в агропромисловому комплексі, широкого використання природоресурсного потенціалу та участі у транскордонному співробітництві, поширення кластерних структур, розвитку вищої освіти та громадянської освіти, співпраці держави з організаціями громадянського суспільства тощо. Особлива увага буде приділятися використанню інформаційних технологій з метою залучення широкого кола громадськості до вирішення нагальних питань економічного і соціального розвитку країни, підвищення рівня обізнаності населення та активізації наукової експертної діяльності і громадського контролю у сфері законотворчості та моніторингу роботи державних і місцевих органів влади, політичних партій, громадських організацій тощо.

Звіт підготовлено в порядку широкого інформування громадськості про діяльність Спілки економістів України. Викладені в ньому результати наукових досліджень, теоретичних і прикладних розробок, інші відомості та статистичні дані підтверджені відповідними документами та матеріалами, що отримані Спілкою з офіційних відкритих джерел інформації, від керівників регіональних осередків та наукових секцій, наукових та інших публікацій, а також із засобів масової інформації та інших джерел відповідно до чинного законодавства України.

ЗМІСТ

Звітують економісти України	3
Діяльність Правління Спілки економістів України.....	4
Соціально-економічне становище України за підсумками 2018 року	12
Діяльність обласних організацій (осередків)	
Спілки економістів України.....	33
Вінницька обласна організація СЕУ	34
Дніпропетровська обласна організація СЕУ	38
Житомирська обласна організація СЕУ	40
Асоціація економістів Закарпаття.....	47
Запорізька обласна організація СЕУ	50
Кіровоградська обласна організація СЕУ.....	54
Луганська обласна організація СЕУ	59
Львівська обласна організація СЕУ	63
Одеська обласна організація СЕУ	68
Полтавська обласна організація СЕУ	75
Рівненська обласна організація СЕУ	86
Сумська обласна організація СЕУ	89
Тернопільська обласна організація СЕУ	91
Харківська обласна організація СЕУ	95
Хмельницька обласна організація СЕУ	100
Черкаська обласна організація СЕУ	112
Чернігівська обласна організація СЕУ	114
Київська міська організація СЕУ	117
Діяльність наукових секцій Спілки економістів України	123
Секція економічного прогнозування	124
Секція по вивченню продуктивних сил України	139
Секція аграрної політики	152
Секція регіональних досліджень	166
Секція освіти та науки	175
Секція розвитку конкурентоспроможності економіки на основі кластерної моделі	184
Секція туризму і рекреаційних ресурсів України	194
Завдання на 2019 рік	201

Спілка економістів України

Науково-практичне видання

Звіт про діяльність Спілки економістів України за 2018 рік

За загальною редакцією академіка АЕН України,
професора **В.В. Оскольського**

Упорядник В.В. Гуменюк

Підп. до друку 12.04.2019. Формат 60×84^{1/16}. Папір. офс. Гарнітура
“Палатіно”. Друк. офс. Ум. друк. арк. 12,09. Обл.-вид. арк. 13,48.
Наклад 200 прим. Зам. 179.

Віддруковано у ТОВ-Видавництві “ЛОГОС” із оригіналів автора.
Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції серія ДК № 201 від 27.09.2000 р.

01030, Київ-30, вул. Богдана Хмельницького, 10, тел. 235-60-03